

Малаяўнны

БЕЛАРУСІ

10
N 10
1921

Аб культпрацы ў паляўнічай гаспадарцы

У сучасны момант у рэдакцыю часопісі „Паляўнічы Беларусі“ паступае шмат допісаў аб паслабленні культработы сярод паляўнічых мас. Між тым, прымаючы пад увагу спецыфічнасць вытворчасці саюзу паляўнічых—паколькі ён з'яўляецца саюзам прамыслова-кааперацыйным,—а таксама распыленасць нізавых з'яўленняў нашай сістэмы па ўсёй Беларусі, — галоўнай зброяй у сучасны момант па будаўніцтву паляўнічай гаспадаркі, без якой бяжуча, ня можа існаваць і паляўнічая кааперацыя і з'яўляецца культработа. Тым часам, калі мы зараз паглядзім, як дзе вядзецца ў паляўнічай кааперацыі культработа — гэта зброя выхавання савецкага паляўнічага, — дык упэўнімся, што тут прыходзіцца дамагацца вельмі вялікага яе паляпшэння. Возьмем такі буйны цэнтр, як Менск. Менскі гарадскі калектыў паляўнічых налічвае каля 700 паляўнічых рабочых і служачых. Здавалася-б, што тут ёсць усе ўмовы для разгортвання культработы. Між тым, мы бачым, што калектыў нават ня мае месца, дзе-б ён мог весці гэтую работу сярод сваіх членаў, не гаворачы ўжо аб тых людзях, якія могуць заняцца гэтай справай.

Таксама пастаўлена гэта вельмі важная, асабліва ў сучасны рэканструкцыйны перыяд усёй нашай гаспадаркі, у тым ліку і паляўнічай, работа і ў Лёзьне, куды быў пасланы наш спецыяльны карэспандэнт для правяркі работы. Так яна пастаўлена і ў Бярэзіне, адкуль у нас ёсць спецыяльны допіс аб рабоце Бярэзінскага т-ва. Так яна пастаўлена і ў Рагачове, адкуль пішуць, што праўленьне іх т-ва існуе недзе ў аблаках. Можна смела сказаць, што так яна пастаўлена і ў большасці тых раёнаў, адкуль у нас і няма звестак, дзе работнікі праўлення затаіліся, як загнаны звер, паклаліся на самацёк і пачываюць на лаўрах.

Бязумоўна, усе гэтыя работнікі будуць спасылацца на аб'ектыўныя ўмовы. „Няма памяшкання, няма людзей і г. д.“. На гэта мы ўжо далі адказ у артыкуле т. А. Сідарэнка „Тэрмінова наладзіць работу Лёзьнянскага т-ва“, дзе ён прыводзіць вытрымку з прамовы па гэтым поваду т. Калініна. „Няма аб'ектыўных умоў!“ Ёсць кепская работа“, — і гэта бязумоўна верна.

Няма людзей! Хто-ж павінен падрыхтоўваць гэтых людзей для нас, калі ня мы самі, перамагаючы ўсе апартуністычныя брэдні. Няма памяшкання! Смешна сказаць—хто-ж будзе, падрыхтоўвае і г. д. для чалавека памяшканне, калі ня сам чалавек? Уся справа ў тым, як працуюць у паляўнічай кааперацыі з'яўленні, асобныя працаўнікі, пачынаючы ад самай малой ячэйкі паляўнічых і канчаючы самім Белкахотсаюзам. Ад гэтага залежыць поспех нашае работы. Кадры людзей, як зараз прынята казаць, можна і трэба падрыхтаваць таксама, як можна і трэба адшукаць ці пабудаваць добрае памяшканне для правільнай пастаноўкі работы, у тым ліку і культработы. Падрыхтаваўшы работнікаў, наладзіўшы працу ў раённых т-вах і ячэйках наогул, утварыўшы пры раённых т-вах клубы паляўнічых з бібліятэкамі і добрай літаратурай, па ўсіх пытаннях, якія ў сучасны момант больш за ўсё цікавыя паляўнічую масу, а пры ячэйках хаця-б толькі

такія бібліятэкі, можна наладзіць і павесці культурную работу. У клюбе можна было-б паказаць кінофільмы на сучасныя паляўнічыя тэмы, можна было-б арганізаваць гурткі — стралковы, лыжнага спорту, ліквідатыі няпісьменнасці і г. д., можна было-б чытаць лекцыі па ахове паляўнічай фаўны і арганізацыі паляўнічай гаспадаркі, можна было-б весці культасветную работу па барацьбе з браканьерствам і драпежнікамі, па нарыхтоўках пушніны і што яна дае для нашага сацыялістычнага будаўніцтва, і імат чаго можна было-б зрабіць і арганізаваць пры клюбе т-ва паляўнічых.

Гэта адзін спосаб вядзення культработы сярод паляўнічых мас, ад якой, бязумоўна, у значнай меры залежаць усе нашы поспехі і па арганізацыі і будаўніцтву паляўнічай гаспадаркі, і па выкананню і перавыкананню плянаў пушных і мехсыраваных нарыхтовак і па барацьбе з браканьерствам і драпежніцтвам, гэтымі ворагамі паляўнічай гаспадаркі, якія ў першую чаргу павінны быць знішчаны.

Другім спосабам, якім на першы час толькі і магчыма весці культработу сярод паляўнічых — гэта часопіс „Паляўнічы Беларусі“. Наша часопіс мае слаўную мінуўшчыну. Ужо пяць год, як яна існуе і заваявала сабе вядомае кола чытачоў як на вёсцы, так і ў горадзе. Паказальнікам росту якасці часопісі служыць яе сямнаццацітысячны тыраж у гэтым годзе. Але гэта ні ў якім разе не гаворыць за тое, што мы павінны спыніцца на дасягнутых поспехах. Часопіс з кожным днём павінен паляпшацца і ўкараняцца ў паляўнічыя масы, як нешта неабходнае для кожнага паляўнічага. Якасць часопісі павінна расці, а гэтага можна дасягнуць толькі з удзелам усёй паляўнічай масы. Кожны паляўнічы павінен ня толькі выісваць і чытаць сваю часопіс, але і пісаць у яе аб рабоце паляўнічай кааперацыі і аб будаўніцтве нашае гаспадаркі—гэта дзівя кожнага работніка т-ва, ячэйкі, ЦП Белкахотсаюзу і асобнага паляўнічага. Часопіс „Паляўнічы Беларусі“ ў сучасны момант мае вялікае значэнне. Праз часопіс кожны паляўнічы зможа ўдзельнічаць у будаўніцтве паляўнічай кааперацыі і гаспадаркі. А таму, кожны паляўнічы павінен быць гадзеным падпісчыкам часопісі „Паляўнічы Беларусі“.

Тыраж часопісі „Паляўнічы Беларусі“ рос з кожным годам. Так, у 1929 г. тыраж быў каля 7000 экз., у 1930 г. каля 14000 экз. і ў гэтым годзе каля 17000 экз. Тыраж рос і павінен расці з кожным днём, з кожным месяцам, з кожным годам. Белкахотсаюз, рэдакцыя часопісі і Выдавецтва „Калгаснік Беларусі“, у гаспадарчых адносінах якому падпарадкавана часопіс, у гэтым годзе паставілі сабе задачай яшчэ больш укараняць у паляўнічыя масы часопіс „Паляўнічы Беларусі“, дасягнуўшы 20000 тыража. Для вырашэння гэтай—і вельмі важнай задачы, аб чым ужо гаварылася вышэй,—кожны працаўнік раённага т-ва і паляўнічай ячэйкі павінен клапаціцца аб распаўсюджванні часопісі. Той не працаўнік у паляўнічай кааперацыі, хто ня прыме ўдзелу ў распаўсюджванні часопісі. Той не паляўнічы, хто не падпісваецца і ня будзе чытаць сваёй часопісі, дзе публікуюцца ўсе законы і загады савецкай улады і ЦП Белкахотсаюза па паляўнічай гаспадарцы і кааперацыі.

Культурнік.

ПАЛЯЎНІЧЫ БЕЛАРУСІ

ОРГАН КААПЭРАЦЫІНА-
ПРАМЫСЛОВАГА САЮЗУ
ПАЛЯЎНІЧЫХ
БЕЛКАХОТСАЮЗ.

ЗЬМЕСТ

- 1) Аб культпрацы ў паляўнічай каапэрацыі.
- 2) Кастрычніцкая рэвалюцыя і барацьба за сацыялізм. (З даклада т. Молатава на ўрачыстым сходзе маскоўскага актыву).
- 3) Калектыўныя прыпісныя паляўнічыя гаспадаркі — праф. А. Фядзюшы.
- 4) Кантрактыныя пушнырактывы ў паляўнічай сыстэме — Б.
- 5) За выдзелшчыну, за гаспадарчы разьлік — Б. С.
- 6) Падрыхтавацца да справаздачна-пэравыбарчай кампаніі — М. Ціш.
- 7) Па большавіцку правесці кампанію парарэгістрацыі.
- 8) Узмацніць арганізацыйнае кіраўніцтва — Бабчонак.
- 9) Аб падрыхтоўцы кадры для паляўнічай гаспадаркі — Мік. Цэлеш.
- 10) А воз і зараз там — М. Цэлеш.
- 11) Як працуе Гарадоцкае т-ва — Б. С.
- 12) Гадаваць толькі заводзкіх сабак — Стрыгуцькі.
- 13) Два віды браканьёрства — Бачыўшы.
- 14) Нік не арганізуюцца.
- 15) Узмацніць барацьбу з браканьёрствам — Ворак браканьёра.
- 16) Аб спецыяльным фондзе для трысагадоўлі — Трусавод.
- 17) Афіцыйны адзел.
- 18) Па таварыствах і ячэйках.
- 19) З глухіх куткоў — Заверскі.
- 20) Заліч і паляваньне на яго — Ф. Лялін.
- 21) Паляваньне на лісіцу — Ф. Лялін.
- 22) Зьнішчым ваўкоў — Тамаш.
- 23) З апавяданьняў паляўнічых — Мік. Цэлеш.

КАСТРЫЧНІЦКАЯ РЭВОЛЮЦЫЯ І БАРАЦЬБА ЗА СОЦЫЯЛІЗМ

(З дакладу тав. В. Молатава на ўрачыстым сходзе Маскоўскага савету, прысьвечаным XIV гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі—6 лістапада)

1. Да пытання аб суадносінах сіл соцыялізму і капіталізму

Чатырнаццаць год таму назад рабочая кляса нашай краіны скінула панаваньне памешчыкаў і капіталістых і, стаўшы на чале ўсёй масы працоўных, прыступіла да пабудовы новага, свабоднага жыцця на асновах соцыялізму.

За гэтыя гады намі пройдзен труднейшы шлях барацьбы з варожымі клясавымі сіламі. Ня толькі ўнутры краіны клясавы вораг аказаў шалёнае супраціўленьне будаўніцтву соцыялізму. Гэта будаўніцтва было звязана з асаблівымі цяжкасьцямі ў мом таго, што СССР,—першая ў свеце рабочая дзяржава,—як-бы сыціснута непрымірыма варожым ёй зьнешнім капіталістычным абкружэньнем.

Ня глядзячы на ўсе гэтыя цяжкасьці, соцыялізм за гэтыя годы гіганцка прасунуўся наперад, ва многім умацаваўшы свае пазыцыі. І таму на парозе пятнаццатага году Кастрычніцкай рэвалюцыі мы маем права сьцьвярджаць, што існуюць дзьве асноўныя грамадзкія сілы—соцыялізм і капіталізм, барацьбою якіх і вызначаецца асноўная лінія сусьветнага разьвіцьця.

Лініі разьвіцьця соцыялізму і капіталізму ідуць у проста процілеглым напрамку. Соцыялізм ідзе пераможна ўверх, на пад'ём. Капіталізм усё больш заблытваецца ў сваіх супярэчнасьцях і пад цяжарам сусьветнага крызісу траціць адну пазыцыю за другою.

За пасьляваенны пэрыод у радзе капіталістычных краін быў пэўны ўздым у прамысловым разьвіцьці. Эканомічны крызіс з кожным днём усё больш зьдае тыя параўнальна-скромныя посьпехі, якія былі дасягнуты капіталістычнымі краінамі за гэты пэрыод. Цяпер мы ўжо маем такое становішча, калі агульны ўзровень прамысловай вытворчасці краін капіталізму ўсяго на некалькі процантаў вышэй даваеннага ўзроўню. Больш таго. У такой перадавой капіталістычнай краіне, як Нямеччына, мы маем нават значна горшае становішча. Тут узровень прамысловай вытворчасці ў даны момант скаціўся да таго становішча, якое нямецкая прамысловасьць мела прыкладна, трыццаць год таму назад.

Зусім іншае становішча ў нашай краіне, у краіне, дзе будуюцца соцыялізм.

У СССР параўнаньне сучаснай прамысловай вытворчасці з даваенным узроўнем дае зусім іншы малюнак. Тут ужо зараз мы маем такі ўзровень прамысловай вытворчасці, які больш чым у два з паловай разы перавышае ўзровень прамысловай вытворчасці даваеннага часу. І да таго ж ва ўсіх на вачох разгортваецца такое будаўніцтва ў галіне індустрыі, якое забяспечвае з кожным годам усё больш далейшы рост прамысловай прадукцыі.

У краінах капіталізму беспрацоўе дасягнула нячужаных разьмераў. Тут арміі беспрацоўных дасягаюць ужо дзесяткаў мільёнаў. Беспрацоўе ня толькі не зьмяншаецца, але ахапляе ўсё новыя мільёны рабочых. Сотні тысяч і мільёны беспрацоўных даведзены да простага галаданьня і да поўжабрацкага стану. У некаторых краінах беспрацоўныя і поўбеспрацоўныя складаюць ужо больш паловы ўсёй масы рабочае клясы. Становішча беспрацоўных з кожным днём становіцца ўсё больш распачлівым.

У СССР ня існуе беспрацоўя. У краіне соцыялізму будуецца новыя фабрыкі і заводы, адкрываюцца новыя прадпрыемствы-гіганты. Кадры занятых у прамысловасьці рабочых няўхільна растуць, і пры тым з кожным годам усё шпарчэй. У прамысловых раёнах у нас вялікі недахват рабочых.

У краінах капіталізму мільёны сялян перажываюць зараз выключна цяжкі час. Сусьветныя крызіс і ідуцае разам з ім скарачэньне прамысловай вытворчасці, а значыцца, і скарачэньне попыту на сельскагаспадарчы сырэц і іншыя сельскагаспадарчы прадукты, б'е па вёсцы, і асабліва, па асноўнай сялянскай масе. Зруйнаваньне сялян пад цяжарам

эканомічнага крызісу, а таксама падатковага ярма, якое павялічылася, адбываецца цяпер з асаблівай шпаркасцю.

Капіталізм дажывае свой век. На змену яму ідзе лад сацыялізму. Факты сусветнага развіцця сведчаць аб тым, што прадпасылкі для звар'яжэння капіталізму ва ўсім свеце шпарка насляваюць. Гэтыя факты ўсё больш красамоўна гавораць аб тым, што Кастрычніцкая рэвалюцыя была ня толькі вялікай рэвалюцыяй рабочае класы нашай краіны, але што Кастрычніцкая рэвалюцыя зьяўляецца пераможным пачаткам міжнароднай сацыялістычнай рэвалюцыі. Вялізарнейшае гістарычнае значэнне Кастрычніцкай рэвалюцыі заключаецца ў тым, што яна адкрыла новую эпоху ў развіцці ўсяго чалавецтва. Пройдзены ёю шлях і кожны новы дзень у цяперашнім развіцці асноўных сусветных грамадзкіх сіл з бяспрэчнай яснасцю сцвярджаюць, што мы жывем у эпоху шпарка нарастаючай міжнароднай пролетарскай рэвалюцыі, у эпоху набліжэння краху ўсёй капіталістычнай сістэмы, у эпоху набліжэння поўнай перамогі сацыялізму.

2. Кастрычніцкая рэвалюцыя і задачы бягучага моманту

Кастрычніцкая рэвалюцыя мае сваю гісторыю.

Гэта гісторыя—гісторыя вялізарнейшых перамог. Галоўныя з гэтых перамог ляжаць па лініі канчатковага заваявання сялянскіх мас на бок пралетарыята.

З гэтага пункту погляду асабліва важны два рашаючыя этапы ў развіцці Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Першы з іх адносіцца да восені 1918 году, калі сацыялістычная рэвалюцыя па-сапраўднаму шагнула з гораду ў вёску. І другі—да 1929 году, калі адбыўся нарэшце, канчатковы паварот да сацыялізму ў асноўнай сялянскай масе, у сярэднякоў.

Гэтыя два этапы маюць рашаючае значэнне для справы сацыялізму ў нашай краіне. Гэтыя дзве даты—1918 і 1929 гады—вехі перамог сацыялізму на самым адсталым і цяжкім гаспадарчым фронце, на фронце сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі.

У барацьбе сацыялістычных і капіталістычных элементаў у нашай краіне сацыялізм атрымаў перамогу. На ленинскае пытанне—„хто каго?“, ці пераможа сацыялізм капіталістычныя элементы, ці наадварот, капіталістычныя элементы зломяць рост сацыялізму, мы маем ужо вычарпальны адказ. Рабочая класа, апіраючыся на пераважную масу сялянства, аб'яднанага ў колгасы, атрымала перамогу над капіталістычнымі элементамі. Тым самым справа сацыялізму ў нашай краіне поўнасьцю і канчаткова забяспечана.

Яшчэ рана, вядома, гаварыць аб канчатковых выніках бягучага гаспадарчага году. Пакуль можна рабіць толькі папярэднія вывады. Але гэтыя апошнія ўжо даюць уяўленне аб асноўных выніках 1931 г.

За апошнія месяцы мы маем значнае палепшанне ў нашай прамысловасці. Калі ў першыя месяцы бягучага году рад галін прамысловасці знаходзіўся ў цяжкім становішчы, асабліва з прычыны значных недахопаў у рабоце чыгуначнага транспарту, дык у апошні час ёсць палепшанне па ўсёй лініі індустрыі.

Вытворчая праграма, што выконваецца ў 1931 г. прамысловасцю перавысіць тое, што намячалася для трэцяга году ў пяцігадовым плане. Ужо цяпер можна з поўнай упэўненасцю сцвярджаць, што ў бягучым годзе мы настолька далёка пасунемся наперад у развіцці індустрыі, што ў наступным 1932 годзе мы зможам поўнасьцю скончыць выкананне пяцігадовага плану.

Мы не сумняваемся, што 1932 год будзе годам завяршэння пяцігодкі, г. зн. сканчэння пяцігодкі за чатыры гады.

Да цяперашняга часу г. зн. толькі да канца трэцяга году пяцігодкі, мы ўжо, прыкладна, на тры чвэрці пяцігодку ажыццявілі.

Пяцігодка намячала да канца 1933 г. калектывізацыю 20 проц. сялянскіх гаспадарак. Між тым ужо цяпер, да канца трэцяга году пяцігодкі, калектывізавана—галоўным чынам у сельска-гаспадарчых арцелях—звыш 60 проц. сялянскіх гаспадарак. У разгортванні саўгаснага будаўніцтва мы таксама перавысілі заданне пяцігодкі. Перабудова сельскай гаспадаркі на сацыялістычных падставах зрабіла зусім выключныя поспехі за апошнія 2-3 гады. Усё гэта дае нам падставу сцвярджаць, што на працягу будучага году калектывізацыя сялянскіх гаспадарак у Савецкім Саюзе ў асноўным будзе скончана.

Асобнае месца ў нашай гаспадарчай рабоце займаюць пытанні забяспечвання, пытанні арганізацыі савецкага гандлю. Тут нашы поспехі яшчэ зусім невыстарчальны. За палепшанне гэтай справы мы павінны цяпер узяцца з асаблівай настойлівасцю.

Арганізацыя гандлю звязана ня толькі з задачамі арганізацыі гандлёва-размеркавальнай сеткі непасрэдна ў горадзе і непасрэдна ў вёсцы, але і з устанавленнем цэлага ланцуга ўзаемаадносін паміж горадамі і вёскай.

Партыя паставіла зараз пытанні забяспечвання ў разрад найбольш актуальных сваіх задач. Бальшавікі, ідучы на чале рабочых і працоўных вёскі, павінны дабіцца ўжо ў бліжэйшы час рашучага зруху ў справе арганізацыі савецкага гандлю.

Матэрыяльны магчымасці для хуткага палепшання забяспечвання ў нас ёсць. Гэтыя магчымасці растуць з кожным днём.

Нашы задачы ў гэтай галіне, як і ў цэлым нашы задачы ў новых умовах работы прамысловасці, даны ў тых указаннях нашай партыі і яе Цэнтральнага Камітэту, якія шырока вядомыя як „шэсць указанняў тав. Сталіна“.

3. Будаўніцтва сацыялізму і барацьба за мір

Сусветны крызіс унёс значныя змены ў міжнародную абстаноўку. Усе супярэчнасці капіталістычнай сістэмы ў сілу крызісу яшчэ больш абвастрыліся, пры гэтым усё больш нарастае абвастранне міжнародных супярэчнасцяў у лагеры імперыялізму. Гэта нямінуча ўжо таму, што эканомічны крызіс вядзе да значнага скарачэння рынкаў збыту, а гэта ў сваю чаргу сутыкае ілбамі капіталістычныя краіны. Зразумела, гэта таксама вядзе да абвастрання асноўнай сусветнай супярэчнасці—непрымірымасці па сваёй прынцыповай аснове супярэчнасці паміж

лягерам імперыялізму і соцыялістычнай рэспублікай Саветаў. Праўда, за апошні час з боку кіраўнікоў буржуазных урадаў робіцца ўсё больш і больш дэкларацыйных заяў аб мірных імкненнях і прыязных пачуццях. Сталі больш частымі паездкі дыплёматаў і недыплёматаў са сталіцы ў сталіцу для тайных і поўсакрэтных перагавораў. Але міралюбівыя дэкларацыі буржуазных міністраў ніколі і ні ў якой меры не перашкаджалі і не перашкаджаюць імперыялістычным інтэрвенцыям окупацыям тэрыторый чужых дзяржаў з боку паасобных, больш падрыхтаваных для гэтага капіталістычных дзяржаў.

Сусветны эканомічны крызіс абвастрае праблему барацьбы за новы перадзел сьвету і таму небяспека новых імперыялістычных войн цяпер узраслае з вялікай шпаркасьцю. Усё больш павялічваецца няўстойлівасьць у разьвіцьці капіталістычных краін. Выкліканае крызісам абвостраньне ўсіх супярэчнасьцяў капіталізму, асабліва ў сувязі з вялізарнай няроўнамернасьцю разьвіцьця капіталістычных дзяржаў, узмоцнена расхістае асновы пасьляваенных міжнародных адносін, якія (асновы) яшчэ ўчора здаваліся многім устойлівымі.

Не ўпяршыню ідзе вазьня вакол пытаньняў аб пераглядзе вэрсальскага дагавору. Цяпер справы Вэрсальскае трашчаць асабліва моцна. Ні аб якой устойлівасьці ў гэтых адносінах ужо ніхто не гаворыць. А між тым Вэрсаль быў асновай міжнародных узаемаадносін у пасьляваеннай Эўропе, дый ня толькі ў Эўропе.

Буйнейшая імперыялістычная дзяржава—Вялікабрытанія—перажывае ў сувязі з крызісам не малыя затрудненьні. Не гаворачы ўжо аб політычнай перагрупавцы, якая адбываецца там, нельга прайсьці міма таго факту, што ангельская буржуазія ахвярвала сваім фунтам. Аднак, адмаўленьне ад цвёрдага курсу фунта стэрлінгаў адбылося, ва ўсякім выпадку, не таму, што пазыцыі ангельскай буржуазіі за апошні час умацаваліся. Паданьне фунта адбівае значнае ўзмацненьне хістаньняў глебы, на якой трымаецца імперыялістычная магутнасьць гэтай краіны. Але палегчыўшы сабе справу новага грабежніцтва працоўных (зьніжэньне зарплат рабочых і інш.) і паставіўшы на пэўны час свой замежны гандаль у больш спрыяючыя ўмовы конкурэнцыі, капіталістычная Англія зусім яшчэ ня вышла з затрудненьняў. Наадварот, паданьне фунта нямінуча вядзе да абвастрэньня ўнутраных супярэчнасьцяў і да абвастрэньня адносін на арэне міжнароднай імперыялістычнай барацьбы.

Становішча ў другой магутнейшай капіталістычнай краіне—у ПАЗШ—таксама сьведчыць аб буйнейшых зьменах у капіталістычным лягеры.

Але капіталізм мае яшчэ ня мала верных служак у так званых „рабочых“ арганізацыях. Соцыял-дэмократыя пастаўляе „пану капіталу“ ня толькі адданыя лёкаў, але і верных сабак. II Інтэрнацыянал зрабіўся галоўнай апорай імперыялізму ў рабочай клясе. Соцыял-імперыялістыя ня страілі свайго ўплыву ў некаторых праслойках рабочае клясы. З другога боку „соцыялізм“ панюў соцыялісты з II Інтэрнацыяналу ў некаторых выпадках спрыяў простае дыскрэдытацыі ў рабочых масах справы соцыялізму. Таму пытаньне аб адносінах да соцыял-дэмократыі зьяўляецца для камунізму, які змагаецца за масы, рашаючым пытаньнем.

Падпору капіталістычных краін усё больш падмываюцца і гэта асабліва шпарка адбываецца ва ўмовах найглыбейшага крызісу, з другога боку, іменна ў гэтых умовах нарастаючай эканамічнай і політычнай няўстойлівасьці ў капіталістычных краінах павялічваецца небяспека провокацыі новых імперыялістычных інтэрвенцый супроць СССР. Тым з большай сілай мы павінны працягваць нашу барацьбу за мір, барацьбу за забяспечаньне далейшых мірных умоў будаўніцтва соцыялізму. Савецкі Саюз ня раз даў і даводзіць усёй сваёй міжнароднай політыкай, што СССР зьяўляецца сапраўдным і па сутнасьці адзіным пасьлядоўным змагаром за справу міру.

Савецкі Саюз усямерна клапаціцца аб умацаваньні мірных адносін з іншымі краінамі. Усякія крокі ў гэты бок заўсёды сустракаюць з нашага боку актыўнае падтрыманьне. У гэтай сувязі зразумела значэньне, напрыклад, такіх крокаў, як нядаўнае падоўжаньне савецка-нямецкага дагавору. Мы павінны з асаблівым задавальненьнем адзначыць прыязны прыём, які аказаў народнаму камісару т. Літвінаву ў Турцыі, і той факт, што падоўжаньнем савецка-турэцкіх згод мы ўмацоўваем прыцельскія адносіны абедзьвюх краін паміж сабой і спрыяем умацаваньню справы міру ў цэлым.

У асобным становішчы да апошняга часу знаходзіліся нашы адносіны з Францыяй, а таксама з Польшчай. Але за апошні час і тут наміціўся некаторы зрух к лепшаму.

Яшчэ ў 1926 годзе савецкі ўрад зрабіў польскаму ўраду прапанову аб заключэньні дагавору аб ненападзе. Але на працягу цэлых 5 год мы ня мелі з боку польскага ўраду здавальняючага адказу. Зараз ёсьць паведамленьне, што міністр замежных спраў Залескі заявіў аб гатоўнасьці польскага ўраду падпісаць з СССР дагавор аб ненападзе. Наша жаданьне заключаецца толькі ў тым, каб гэтыя словы не засталіся словамі.

Для нашых адносін з Францыяй мае значэньне той факт, што, як вядома, СССР і Францыя ўжо парафіраваны, г. зн. падпісан у паярэднім парадку пакт аб ненападзе. З прычыны таго, што наша даўнейшая прапанова Францыі аб заключэньні такога дагавору і нядаўняе парафіраваньне пакту аб ненападзе да гэтых часоў не атрымала канчатковага аформленьня, мы пакуль што ня можам вызваліцца ад пэўнага скептыцызму ў гэтай справе.

Цяпер аб нашай пазыцыі ў сувязі з падзеямі ў Манчжуріі. Можна падрабязна ня спыняцца на гэтым пытаньні, бо пазыцыя Савецкага Саюзу ў даным пытаньні і без таго ўсяму сьвету вядома і ясна. Ужо па аднаму гатаму яна ў корані адрозьніваецца ад пазыцыі Лігі нацыяў.

Наша політыка няўмешваньня ў гэтыя справы выцякае з паважаньня міжнародных дагавораў, заключаных з Кітаем, з паважаньня суверэнных праў і незалежнасьці іншых дзяржаў і з бязумоўнага адмаўленьня політыкі ваеннай окупацыі і інтэрвенцыі. Якімі-б словамі і дыплёматычнымі гэтамі ні прыкрывалася політыка імперыялістычных інтэрвенцый, Савецкі Саюз ня можа не займаць у адносінах падобных фактаў да канца адмоўную пазыцыю. Іншыя адносіны несумяшчальны з мірнай політыкай, якая праводзіцца СССР і з пасьлядоўнай абаронай Савецкім Саюзам інтарэсаў усеагульнага міру. Аб

гэтым і было заяўлена тав. Караханам прадстаўніку японскага ўраду ў Маскве ў вычарпальнай форме.

Падзеі ў Кітаі паказваюць, што імперыялістычныя дзяржавы праводзяць цяпер падзел Кітаю. Пры гэтым яны апіраюцца: адна — на адну генэральскую зграю, другая — на другую генэральскую зграю ў Кітаі. Політыку падзелу Кітаю яны бессаромна прыфарбоўваюць і ўрачыста асвятляюць разважаннямі аб тым, што „Кітай зусім не краіна, а контынэнт“ (словы французскай імперыялістычнай газэты „Лібэртэ“). На падставе гэтага паны імперыялістыя абвешчаюць свабоду гаспадарання імперыялістычных сіл у Кітаі, асабліва пры гэтым клапоцячыся аб стварэнні далёкаўсходняга пляндарму супроць СССР.

Факты апошніх год у выстарчальнай меры паказалі няздольнасць Гоміндану да барацьбы з імперыялізмам. На справе паасобных гомінданаўскіх зграй зьяўляюцца ў тэй ці іншай меры агентурай замежных імперыялістычных сіл. Усё што было дэмакратычнага ў Гоміндане вышла адтуль. Гоміндан ужо ў поўнай меры выявіў, што барацьба, якая адбываецца ўнутры яго, прадстаўляе сабой барацьбу паасобных генэральска-памешчыцкіх і генэральска-буржуазных зграй, а гэтыя зграі эксплуатаараў утрымліваюць уладу толькі дзякуючы таму, што апіраюцца на падтрыманьне тэй ці іншай імперыялістычнай дзяржавы, а часамі і цэлай групы імперыялістычных дзяржаў.

Народныя масы Кітаю і перш за ўсё кітайскі пролетарыят робяць з гэтага свае вывады. Яны бачаць, што шлях Гоміндану — ня шлях палепшання ўмоў жыцця працоўных, ня шлях нацыянальнага адраджэння Кітаю. Зразумела, што кітайскі народ, рабчыя і сяляне Кітаю шукаюць сваёй дарогі. Зразумела, што ў іх вачох узрастае аўтарытэт краіны Саветаў. І з кожным днём для іх павінна станацца ўсё ясьней і ясьней, што толькі наш шлях, шлях барацьбы рускіх рабочых і сялян, дзе сапраўдны выхад да палепшання жыцця і нацыянальнага адраджэння Кітаю.

Саветы, як органы рэвалюцыйна-дэмакратычнай дыктатуры рабочых і сялян, існуюць ужо ня першы год у Кітаі. Яны маюць сваю вялікую будучыню. Толькі яны зьяўляюцца сапраўднымі органамі барацьбы з генэралам, памешчыкамі, кампрадораў, з усёй кітайскай буржуазіяй — барацьбы за палепшаньне жыцця народных мас. Толькі яны здольны даявіць да канца і забяспечыць поспех у барацьбе за вызваленне Кітаю ад імперыялізму за яго незалежнасць і нацыянальнае аб'яднаньне. Толькі саветы на чале з рабочай клясай забяспечаць перамогу кітайскаму народу.

Нашай задачай у галіне замежнай політыкі мы лічым далейшае правядзенне паслядоўнай барацьбы за мір, няўхільнае выкрыццё ўсіх провокацый новых войнаў і спроб арганізацыі нападу на СССР і разам з тым усямернае ўмацаванне абароназдольнасці нашай краіны і ўзняццё на належную вышыню слаўнай Чырвонай арміі.

4. „Сакрэты“ перамог бальшавізму

Нашы перамогі, перамогі Кастрычніцкай рэвалюцыі сталі магчымымі толькі таму, што мы былі і застаемся праваднікамі ленінізму.

Але быць правадніком ленінізму азначае — несці непрымальную барацьбу з опартунізмам. Быць правадніком ленінізму, значыць — несці барацьбу за ленінізм супроць усіх і ўсякіх рознавіднасьцяў опартунізму.

Наша барацьба за ленінізм была накіравана супроць двух асноўных опартуністычных скажэнняў. У барацьбе з трацкіскай „лэвізнай“ буржуазна-мяшчанска а тыпу — з аднаго боку, і з буржуазна-кулацкай ідэалёгіяй правага ўхілу — з другога, выкоўваліся рады нашай бальшавіцкай партыі, якая стаяла і стаіць на чале пераможнай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

З пункту погляду нашых унутраных задач, барацьба з правымі і з трацкістымі мае і цяпер актуальнейшае значэнне.

Правыя капітулявалі пасля таго калі сярэдня-кая маса вёскі павярнула на шлях суцэльнай калектывізацыі і калі бядняцка-сярэдняцкія масы пад кіраўніцтвам нашай партыі перайшлі на практыцы да ажыццяўлення політыкі ліквідацыі кулацтва як класы.

Правоопартуністычная плынь у партыі разбіта і ня існуе як асобная самастойная сіла. Але правоопартуністычныя элементы ў практыцы нашых арганізацый далёка ня зжыты і даюць сябе адчуваць на кожным кроку. Яны даюць сябе адчуваць і ў найбольш адкрытай форме — у выглядзе патурання кулацтва, а таксама ў выглядзе бездапаможнасці некаторых работнікаў у справе барацьбы з буржуазнымі тэндэнцыямі ў калгасах і саўгасах. Правоопартуністычныя тэндэнцыі даюць сябе адчуваць яшчэ ня рэдка і пры тым усюды, дзе ідзе барацьба за бальшавіцкія тэмпы сацыялістычнага будаўніцтва і дзе ўплыў чужых класавых элементаў у нашым апарце адбіваецца на тых ці іншых праслойках бальшавіцкай партыі і праяўляецца ў тых ці іншых формах опартуністычнага супраціўлення ажыццяўленню праводзімых партыйя тэмпаў.

Але і барацьба з трацкізмам ня страціла свайго вялікага політычнага значэння.

Праўда, трацкізм у яго адкрытым выяўленьні ўжо поўнасьцю вырадзіўся ў контррэвалюцыйную політычную групоўку. За „левымі“ фразамі трацкістых цяпер ужо любы сярэдні рабочы пакажа меншавіцкае антысавецкае нутро. Але з адрывкамі трацкізму дагэтуль прыходзіцца сустракацца.

Сэрцавінай трацкізму было адмаўленьне магчымасці перамогі сацыялізму ў нашай краіне. Але гэта нявер'е ў справу сацыялізму зьяўляецца ўрэшце, самай характэрнай рысай усякага опартунізму, усякай дробнабуржуазнай плыні.

З гэтым нявер'ем была непарыўна звязана паніка перад цяжкасцямі класавай барацьбы і ў прыватнасці паніка перад наступленьнем кулацтва. Гэтай паніцы перад класавым ворагам пролетарыяту адпавядала і тактыка трацкістых.

Гэтая тактыка выцякала з таго трацкіскага палажэння, што сярэдняк ня можа быць моцным саюзнікам рабочае клясы ў барацьбе за сацыялізм. І таму трацкіская тактыка азначала на справе сыццёраўне прынцыповай розніцы паміж нашымі адносінамі да кулака і да сярэдняка і на справе вяла да пашырэння на сярэдняка тэй-жа тактыкі, якую мы ўжывалі ў барацьбе з кулацтвам. Зразумела, што гэта політычная лінія ня мае нічога агульнага з ленінізмам і наскрозь яму варожая.

Ня глядзячы на тое, што толькі меншая частка сялян знаходзіцца зараз па-за колгасамі, пытаньне аб заваяваньні на наш бок масы, што засталася аднаасобнікамі, ня знята з парадку дня. Мэтоды загалу і гвалту і цяпер настолькі ж нецярпімы ў адносінах працоўных сялян, як яны былі нецярпімы і раней. Наша задача—весьці барацьбу за заваяваньне на бок колектывізацыі ўсёй масы працоўных сялян. Але гэту справу мы можам па-большавіцку выканаць толькі ў тым выпадку, калі будзем весьці настойлівую і цярплівую растлумачальную работу ў масах аднаасобнікаў і асабліва, калі на справе здолеем усё лепш даводзіць перавагі работы ў колгасе. Толькі посьпехамі ў справе арганізацыйна-гаспадарчага ўмацаваньня колгасаў і, значыцца, у справе сапраўднага павышэньня прадукцыйнасьці працы колгаснікаў мы забясьпечым поўную і канчатковую перамогу колектывізацыі.

Выключнае міжнароднае значэньне гэтай гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі заключаецца ў тым, што ленінскае тэарэтычнае палажэньне аб магчымасьці перамогі соцыялізму ў адной краіне ператварылася ў жывую сапраўднасьць, выклікаючы жывёлыя трэпет у радэх нашых ворагаў, усяляючы бадзёрасьць і ўпэўненасьць у канчатковую перамогу соцыялізму ў рабочай клясе ўсяго сьвету. (Воплескі).

І тае, ленінізм перамагае. На аснове ленінізму ідзе згуртаваньне радоў рабочае клясы, а вакол яе—ўсёй масы працоўных гораду і вёскі. У гэтым—„сакрэт“ перамог большавікоў.

Паколькі мы ўжо забясьпечылі бясспрэчнае панаваньне соцыялістычных форм гаспадаркі ня толькі ў горадзе але і ў вёсцы, і паколькі гэта перамога зьяўляецца самым пераканаўчым пацьвярджаньнем правільнасьці політыкі нашай ленінскай партыі,—настолькі рашаючае ў далейшых посьпехах соцыялізму залежыць ад нас саміх, ад нашай здольнасьці да арганізацыі мас, ад нашага ўменьня высунуць для гэтага патрэбныя кадры кіраўнікоў і забясьпечыць яшчэ большае вылучэньне гэтых кадраў у далейшым. Тым больш, што за гады рэвалюцыі вырасла новае папаўненьне—пакаленьне моладзі і асабліва комсамольцаў з рэвалюцыйнай заўважай.

Задачы падбору кіруючых кадраў соцыялістычнага будаўніцтва і вылучэньня ў рады кіраўнікоў новых і новых перадавікоў будаўнікоў з масы рабочых і сялян колгаснікаў—і асобна з моладзі—павінны стаяць у радзе нашых цэнтральных задач. На гэта трэба ўказаць тым больш, што нам яшчэ прылежыцца ня раз мець справу з контррэвалюцыйнымі шкоднікамі ў дзяржаўна-ахоўнай і вёсцы ўпартую і працяжную барацьбу з бюрократызмам, гнілой коснасьцю і да таго падобнымі балячкамі ва многіх нашых органах.

Узьяняць культурнага ўзроўню мас будзе ў гэтых адносінах адыгрываць першачарговае значэньне. З гэтай справай звязана таксама ажыццяўленьне задачы аўладаньня тэхнікай і ўсёй сутнасьцю вытворчасьці і кіраўніцтва з боку нашых узрастаючых кадраў.

Аб арганізацыі паляўнічай гаспадаркі БССР

Калектыўныя прыпісныя паляўнічыя гаспадаркі

(Працяг)

Канчаючы агляд праектуемых тыпаў спецыялізацыі паляўнічай гаспадаркі, трэба спыніцца на разьвіцьці папярэдняй сеткі заказнікаў, разглядаючы іх у якасьці пераходнай формы да арганізацыі ўпарадкаваных гаспадарак на вольных ад прыпіскі тэрыторыях.

Па дагаворнаму парадку ў кожнай прыпіскай гаспадарцы частка плошчы ня менш 20—30 проц. павінна будзе, як правіла, адводзіцца пад заказнікі. Але ў першую чаргу, для захаваньня найбольш каштоўных відаў дзічы, у лепшых угодзьдзях, пакуль яны ня будуць ахоплены прыпіскай, неабходна арганізаваць рад буйных заказнікаў—рэзэрватаў, для якіх трэба хутка вызначыць межы, паставіць слупы, пасіліць ахову, а таксама ўзмацніць барацьбу са шкоднымі драпежнікамі.

Заказнікі дадуць значны эфэкт толькі тады, калі на іх тэрыторыі будзе спынена пасьба жывёлы, зьведзена да мінімуму эксплёатацыя лесу, будуць уважліва зьнішчацца воўчыя вывадкі і ўтварацца сыстэматычны адстрэл другіх відаў драпежнікаў. Пры сучасным становішчы перавагаю заказнікаў карыстаюцца, у першую чаргу, ваўкі, бо касуля і глушэц і без таго знаходзяцца пад забаронай паляваньня на іх. Адгэтуль вынікае відавочная неабходнасьць пры арганізацыі заказнікаў улічваць асаб-

лівыя ўмовы, што складаюцца пры гэтым для ваўка, і зьвяртаць падвойную ўвагу на адшуканьне і зьнішчэньне іх вывадкаў. Прысутнасьць ваўкоў у заказніках—больш чым што іншае дыскрэдытуе самую ідэю апошніх і зводзіць ні на што ўсе вымаганьні па аднаўленьні гаспадаркі.

З мясцовых тыпаў гаспадарак найбольш распаўсюджаным павінен зьявіцца камбінаваны з мэтавай устаноўкай на зьвераваў і разам з тым прынятую лясную дзічу.

Другое месца павінны заняць гаспадаркі на зьверакапытную дзічыну, з мэтавай устаноўкай на касулю, даніэль і дзіка. Пры гэтым трэба мець на ўвазе, што апошні тып можа быць рэнтабельным толькі ў выпадку давядзеньня яго да другога і першага разраду, гэта значыць пры значнай інтэнсыфікацыі. У шмат якіх выпадках тут патрабуюцца падсадка дзічы і акліматызацыя новых відаў (даніэль).

Што-ж датычыцца гаспадаркі на пушнога ляснога зьвера, то ў натуральных умовах яна можа быць рэкамендавана хіба толькі ў асабліва падыходзячых для гэтых мэтаў лясных дачах, як, напрыклад, у Васілевіцкай і Макаловіцкай, дзе ёсьць надзвычайная колькасьць мышавідных грызуноў, і параўнаўча мала падыходзячых умоў для прынятай дзічы.

Шырока рэкамендаваць гэты тып гаспадаркі бадай ці магчыма яшчэ і таму, што інтэнсіфікацыя яго ў натуральных умовах, па сутнасці, вельмі абмежавана, бо відавы запас драпежнікаў тонка ўраўнаважана запасам натуральных жывёльных кармоў, а ўплываць на павялічэнне якіх альбо цяжка і нерэнтабельна, альбо проста неэтазгодна (як, напрыклад, ствараць умовы для памнажэння грызуноў). Такім чынам, дасягнуць значнай эфектыўнасці, спецыялізуючы паляўнічую гаспадарку гэтага тыпу, не ўдасца¹⁾.

Там-жа, дзе з прычыны натуральных умоў гэта магчыма, бяспрэчна, зручней рабіць устаноўку на камбінаваны, ці на звыеракапытны тыпы гаспадарак, пры якіх патрабуюцца толькі расьлінныя кармы, запасы якіх больш сталы і лягчэй могуць быць павялічаны па нашым жаданні.

Гаспадарка на вадаплаваючую і балотную дзіч, як гэта і зразумела, мае перспектывы толькі ў тых дачах, якія знаходзяцца пры рэках, ці маюць унутраныя вадаёмы, якія падыходзяць для гэтых мэт.

Што датычыцца звыеравых водных тыпаў гаспадарак, дык апрача выдры і норкі, якія там-сям яшчэ захаваліся, трэба асабліваю ўвагу звярнуць на разьвіццё бабра. У гэтым пытанні неабходна ісьці двума шляхамі: а) шляхам аднаўленьня (засяленьня) бабра ў тых рэчках, дзе ён яшчэ параўнаўча нядаўна знаходзіўся, стварыўшы пры гэтым такія ўмовы (законадаўчыя), каб сапраўды была ўпэўненасць у яго ахове; б) шляхам разьвіцця яго ў паўняволі, скарыстаўшы для гэтага мэты закрытыя вазёры (іх праўда вельмі мала ў Рэчыцкім палесьсі), якія ня злучаюцца ў час паводкі з рэчкамі, а таксама вярхоўя рэк, дзе ня вельмі пагражае гаспадарцы разьліў і лёдаход. З працягам часу, разбагацеўшы племянным матэрыялам, бабра можна шырока распаўсюдзіць па ўсім старарэччам і бязлічым азёрам Прыпяці, Бярэзіны, Дняпра і інш. рэк, але на першых парах распалагаючымі лічанымі парамі племянных жывёл, гэту групу вадаёмаў трэба адсунуць у другую чаргу, бо тут ёсць рэальная пагроза страты калёніі баброў, у час вялікіх веснавых паводак і лёдаходу. Будаваць жа „спасатальныя холмы“ нахштаат эльбскіх у Германіі, пакуль што, таксама вельмі дорага, ды і эфектыўнасць ад падобных пабудов у нашых умовах, якія вымагаюць даходнай гаспадаркі, падлягае сумненню.

Нарэшце тып палявых гаспадарак—на зайца і курапатку магчымы, па сутнасці, у кожным раёне, дзе ёсць дастатковае разьвіццё палявых угодзьдзяў, асушаных балот, пустыроў і г. д. Але асаблівае разьвіццё гэтага роду гаспадаркі атрымаюць у менш лясістай паўднёва-ўсходняй частцы Палесься.

Аб парадку работ на пабудове паляўнічай гаспадаркі

Пры ажыццяўленьні захадаў па арганізацыі паляўнічых гаспадарак неабходны пэўны плян работы, які прадугледжаў бы ў пэўнай паслядоўнасці рад канкрэтных дзеянняў, накіраваных на стварэнне гаспадарчае адзінкі, г. зн. перш за ўсё—калектыву і тэрыторыі.

З прычыны навізны справы, карысна прывесці прыкладны парадак работ на пабудове паляўнічай гаспадаркі.

Работы па арганізацыі паляўнічай гаспадаркі павінны пачынацца з арганізацыі: 1) калектыву і 2) тэрыторыі, г. зн. адводу ў натуре і ўстанаўленьня межаў будучай гаспадаркі. Разам з гэтым утвараецца аслупаваньне і складаньне пляну (карт тэрыторыі).

Другім крокам пасьля арганізацыі калектыву будзе зьяўляцца заключэньне з апошнім дагавору (у сярэднім на 10 год) на здачу і карыстаньне прыпіснoga вучастку¹⁾.

Далейшым этапам работ па арганізацыі паляўнічай гаспадаркі зьяўляецца складаньне пляну гаспадаркі, для чаго неабходна папярэдняе падрабязнае азнаямленьне з угодзьдзямі і са складам фауны і флёры (біёэнозамі), географічным разьмяшчэньнем асобных відаў, умовамі іх жыцьця і г. д., г. зн., карцей кажучы, неабходна біоздымка і складаньне падрабязнай экотопічнай і зоографічнай карты. Біоздымка павінна быць ня толькі якаснай, але, што абавязкова, і колькаснай. Колькасны ўлік утвараецца адносна (апрача буйнага зьвера, дзе магчыма і абсалютны), карыстаючыся выпрацаванымі, праўда, вельмі яшчэ недастаткова, мэтадамі апошняга.

Пасьля ўтварэньня біоздымкі прыступаюць да чацьвертага моманту—арганізацыі паляўнічай гаспадаркі—арганізацыі ўнутранай тэрыторыі гаспадаркі.

Праграма ўпарадкаваньня тэрыторыі павінна складацца з наступных мерапрыемстваў: а) вылучэньня заказнай плошчы; б) вылучэньня эксплёатацыйных вучасткаў; в) устанаўленьня галоўных відаў карыстаньня, устанаўленьня другарадных відаў карыстаньня, устанаўленьня шкодных відаў карыстаньня, устанаўленьня ўмоўна дапусьцімых і забароненых да здабываньня; г) увязкі мерапрыемстваў па арганізацыі паляўнічых гаспадарак з сельска-гаспадарчымі і ляснымі мерапрыемствамі, дарожнымі і т. п. плянамі; д) арганізацыі аховы гаспадарак (г. зн. разьбіўку вучасткаў на абходы, аб'езды, устанаўленьне норм апошніх, адводу месца для вартавых пунктаў; е) адводу службовых надзелаў вартуўнікам; ж) устанаўленьне спосабаў і тэрмінаў паляваньня па відах; з) устанаўленьне пляну адстрэлу па кожным відзе; і) складаньне каштарысу на 1 і 5 год; к) устанаўленьне мерапрыемстваў па інтэнсіфікацыі гаспадаркі.

Што датычыцца першага пункту праграмы ўнутранага будаўніцтва прыпіснoй тэрыторыі, г. зн. выдзяленьне заказнай плошчы, дык у дадзеным выпадку трэба кіравацца якасьцю угодзьдзяў і мэтай устаноўкай арганізуемай гаспадаркі. Але ва ўсякім выпадку неабходна адводзіць пад заказнік самыя лепшыя вучасткі ўгодзьдзяў агульнай плошчай ня менш чым у 20 проц. усёй тэрыторыі гаспадаркі. Гэта абавязковая ўмова ў кожнай асобнай упарадкаванай паляўнічай гаспадарцы. Астатняя тэрыторыя, у залежнасьці ад яе разьмераў і складу, а таксама і тэрыторыяльнага разьмяшчэньня сябраў паляўнічага калектыву, павінна быць разьбіта на асобныя эксплёатацыйныя вучасткі, часам нават з рознымі тэрмінамі і спосабамі паляваньня, калі

¹⁾ Іншая справа, калі гутарка ідзе пра пушныя пітомнікі з клетачным ці вальерным разьвіццём зьвера, але, як паказана вышэй, гэты від гаспадаркі, па меркаваньнях чыста кліматычнага характару, зручней разьвіваць у паўночных раёнах БССР (апрача вадзяных відаў аб якіх гутарка будзе ніжэй).

¹⁾ Праект тыповага дагавору на здачу прыпіснoй паляўнічай гаспадаркі гл. у часопісі „Охотник“ № 7 за 1928 г. (Москва) сгар. 15.

гэтага патрабуе рацыянальнае вядзенне гаспадаркі¹⁾. Далей пры ўстанаўленьні галоўных відаў карыстання трэба кіравацца магчымасцю інтэнсіфікацыі гаспадаркі і атрымання найбольш эканамічнай эфектыўнасці.

Наступным важнейшым арганізацыйным момантам з'яўляецца ўвязка мерапрыемстваў па арганізацыі паляўнічых гаспадарак з плянамі лясной гаспадаркі. Да ліку апошніх адносяцца, напрыклад, адвод лесарубачных кварталаў у тых мясцох, дзе гэта ня вельмі адаб'ецца на ўмовах існавання асноўных відаў гаспадаркі, ці захаванне некаторых важнейшых вучасткаў лесу, ці асобных выспаў шырокалісьцевеннага лесу сярод балот, — сталага зноходжання дзікіх коз, лася і інш. відаў звычовае дзічы. Зьмена тэрмінаў лесараспрацовак у мясцох глушыных і цецеручыных вывадкаў, спыненне пасьбы ў вядомых кварталах (ня кажучы ўжо аб заказніках) — усё гэта таксама належыць да пытаньня таго-ж парадку. Таксама плян паляўнічай гаспадаркі павінен быць увязан з плянамі і другіх мерапрыемстваў — мэліарацыйных, дарожных і г. д.

Пры ўстанаўленьні абходаў і аб'ездаў разьмеры апошніх павінны залежаць ад умоў мясцовасці, канфігурацыі тэрыторыі гаспадаркі, умоў прахадзімасці, наяўнасці дарог, густаты насельніцтва і ліку браканьераў²⁾. Вопыт паказвае, што абходы не павінны быць больш за 500 га, лепш за ўсё і яшчэ меншыя.

Адным з важнейшых пытаньняў арганізацыі паляўнічай гаспадаркі з'яўляецца складаньне гадавых плянаў павідавога адстрэлу, пры гэтым асноўным прынцыпам гэтага пляну павінна з'яўляцца патрабаваньне павялічэння жывога запasu дзічы і галоўных аб'ектаў карыстання — у асаблівасці³⁾. У гэтым заключаюцца галоўнейшыя ўмовы рацыянальнага вядзення гаспадаркі. Само сабою зразумела, што апошнія магчыма толькі пры дастаткова дасканалым папярэднім вучоце запасаў дзічы і вучоце здабываемай колькасці яе.

Пры складаньні каштарысаў неабходна ўлічваць два моманты:

а) сродкі на правядзенне работ па ўпарадкаваньні паляўнічай гаспадаркі і б) на арганізацыю і вядзенне самой гаспадаркі. Сумы ў гаспадарцы складаюцца ад выручкі за здабытую дзіч і пушніну а таксама і з грашовых узносаў сябраў калектыву, у выпадку, калі забітая імі дзіч скарыстоўваецца імі ж асабіста. Гаспадаркі ж з прамысловым напрамкам (І і II разрадаў) патрабуюць апрача гэтага ў сваім пачатку субсідываньня.

¹⁾ У гэтым выпадку нярэдка прыходзіцца лічыцца з умовамі вядзення асноўных відаў гаспадаркі, напрыклад тэрмінам уборкі збожжа, сенажаці, лесараспрацовак і інш. У другім выпадку такімі ж мясцовымі ўмовамі паліваўня могуць служыць тэрміны замярзаньня і ўскрыцця рэчак і інш. умовы мэтааролягічныя (зьяўленьне шарону, глыбокага сьнегу і г. д.). У адным вучастку гаспадаркі можна дазваляць, напрыклад, стральбу сломак, а ў другім рабіць гэтага нельга, бо побач знаходзіцца глушыны ток, трымаецца зьвер і г. д.

²⁾ Вядома з гэтым зьявішчам неабходна пасіліць барацьбу.

³⁾ Для паўпрамысловых раёнаў некаторымі лічыцца магчымым выставіць патрабаваньні, каб да сканчэння пяцігадовага тэрміну арэнды пмысловага вучастку павялічыць запas зайцоў, напрыклад, на 25 проц., качак ці курапатак на 50 проц. (Лабачоў С. В. „Некаторыя пытаньні арганізацыі і вядзення паляўнічай гаспадаркі на паўночы Эўрапейскай часткі РСФСР“).

Пра кантроль і рэвізію прыпісных гаспадарак

Стварэньне асобных прыпісных гаспадарак патрабуе кантролю над вядзеннем у іх справы і выкананьнем заключнага дагавору.

Незалежна ад формы кантролю, а таксама і ад таго, каму гэта функцыя будзе належаць, неабходна выставіць асноўныя патрабаваньні, якія пры гэтым павінны быць прад'яўлены гаспадарцы.

У гэтым выпадку галоўнейшымі з іх з'яўляюцца: а) патрабаваньне нармальнага відавога запasu, які-б забяспечваў бесперарывнае (штогадовае) карыстаньне паляваньнем і разам з тым дапускаў-бы штогадовы прырост стада;

б) патрабаваньне дакладнай спэцыялізацыі (відавой устаноўкі) гаспадаркі, якая б дазваляла яскрава судзіць аб тым, якія мерапрыемствы ў даным выпадку найбольш мэтазгодны і якія адносіны павінны быць да другіх аб'ектаў у той-жа гаспадарцы;

в) патрабаваньне ажыццяўленьня належнай аховы ў гаспадарцы і дастатковай інтэнсіфікацыі і выкананьня іншых пунктаў дагавору.

Праверка захаваньня нармальнага відавога запasu, зразумела, павінна быць утворана ў натуры, і, апрача таго, параўнаньнем кнігі адстрэлу і дадатных ведамасцяў, запісаў гадавога руху відавога пагалоўя.

Аб барацьбе са шкоднымі драпежнікамі

Пераходзячы да другой катэгорыі высунутых намі мерапрыемстваў па палепшаньні справы паляваньня, перш за ўсё неабходна адзначыць важнасць пытаньня арганізацыі дзяржаўнай барацьбы з ваўком і іншымі шкоднымі драпежнікамі. Існуючая сыстэма барацьбы з імі, як паказалі простыя нагляданьні, не забяспечвае асабліва прыкметнага эфэку ў гэтай важнай справе. Між тым без дастатковага зніжэння колькасці ваўкоў (галоўным чынам пра іх павінна ісьці гутарка) ня можа быць і гутаркі аб разьвіцці паляўнічай гаспадаркі. Ні касуля, ні дзік, ні лось ня могуць быць адноўлены і тым больш даведзены да колькасці, што дапускае даходную іх эксплёатацыю. Прыклад касулі лепш усёга аб гэтым сьведчыць. Ня глядзячы на шматгадовую ахову і на адсутнасць адстрэлу, гэты від далёка ня ўсюды колькасна павялічваецца і нідзе яшчэ няма той колькасці, якая б забяспечвала-б правільнае паляваньне на яго. У тых-жа мясцовасцях, дзе ваўкоў асабліва многа, касуля і зараз яшчэ амаль што „на іхноде“.

Ці патрэбна гаварыць яшчэ пра тую вялікую шкоднасць, што воўк прыносіць штогод і сельскай гаспадарцы? Вылічэнні паказалі, што штогадовы ўбытак у народнай гаспадарцы (лічучы ня толькі зарэзаную ваўкамі жывёлу, але і страту ад іх дзічы, сабак і інш. жывёнасьці), які прыносіцца кожным дарослым драпежнікам, дасягае 200 руб. (па даваенных цэнах). Сума-ж, якая адпускаецца ў БССР на барацьбу з ваўкамі ў параўнаньні з той стратай, якую прыносяць яны, зусім нязначная: яна складае менш 1 проц. гэтых апошніх. Адгэтуль зразумелы і тыя недастатковыя вынікі барацьбы з драпежнікамі, аб якіх гаварылася вышэй.

Найбольш рацыянальным і эканамічным спосабам у справе знішчэння драпежнікаў будзе зьяўляцца ўстанаўленьне досыць высокай прэміі за кожнага

з іх. У дачыненні да ваўка трэба ўстанавіць асабліва высокія прэміі, каб стварыць перш за ўсё эканамічны стымул да яго знішчэння—справа далёка нялёгкай і патрабуючай калі і не асаблівай удачы, дык, ва ўсякім выпадку, дастатковых ведаў і ўмеласці.

Эканамічнай эксплёатацыі ня вытрымае воўк і ў нас, як гэта бліскуча паказана на радзе другіх, амаль ужо знішчаных (нажаль толькі вельмі каштоўных і карысных) відаў, ня гледзячы нават на фармальную ахову іх (бобр, выдра, куніца, собаль, марскі кот і г. д.).

Выходзячы з вышэйпаданых, неабходна прызнаць досыць высокае прэміраванне за забітага ваўка—сродкам найбольш рацыянальным і нясумненна найбольш таным. У гэтым выпадку ёсць поўная выгада ўстанавіць прэмію за галаву ваўка (незалежна ад росту, полу і якасці скуры, якая павінна аплачвацца асобна, у залежнасці ад апошняй) ня менш 50 руб., так каб вывадзі іх колькасцю 6—8 штук аплачваўся б таму, хто знішчыць яго, у 300—400 р. Толькі пры такім ці нават і пры больш высокім прэміраванні (напр., часткова прамтаварамі) можна быць упэўненым у знішчэнні ваўка.

Вельмі важным у барацьбе з ваўком з'яўляецца сама тэхніка і арганізацыя справы, але аб гэтым тут няма патрэбы гаварыць. Трэба толькі адзначыць, што як гэта ня дзіўна, але да гэтага часу адпаведныя арганізацыі (Белкахотсаюз, Дзяржстрах, Калгасцэнтр, Жывёлаводства, Пушсындукат, НКЗ і інш.) не аддавалі амаль зусім сваёй увагі такім выпрабаваным метадам, якімі з'яўляюцца метады ўдарніцтва, выклікі асобных брыгад па знішчэнні ваўкоў на сацсаборніцтва, аб'яўленне конкурсу на званне лепшага знішчыцеля, прысуджэнне дастатковых прэмій і іншых відаў сацыялістычнага саборніцтва. Гэтыя другія шляхі—шлях грамадзкага садзейнічання ў барацьбе з ваўком да гэтага часу таксама забыты.

Само сабою зразумела, што з арганізацыяй прыпісных калектывных гаспадарак будзе мець месца так сказаць, праграмная, па дагавору, барацьба са шкоднымі драпежнікамі і арганізаванае насельніцтва лягчэй і лепш асвоіць неабходнасць правядзення гэтай барацьбы. Для дасягнення апошняга неабходна прыняць меры і да дастатковай папулярнасці барацьбы з драпежнікамі шляхам выдання масавай літаратуры, правядзенне растлумачальных кампаній, арганізацыі брыгад па знішчэнню ваўкоў і шляхам грамадзкіх прысуджэнняў грашовых прэмій і інш. відаў узнагарод тым асобам, якія асабліва праявяць сябе ў гэтай важнай справе.

Словам у гэтай справе, разам з паказанымі метадамі грамадзкай барацьбы з драпежнікамі, павінен быць дастатковы і эканамічны стымул. Ваўка хутчэй за ўсё можна забіць „рублём“.

Аб паляўнічай статыстыцы і загавадзельнай сістэме.

1. Другім важным пытаннем у справе ўзвышэння на належную вышыню паляўніцтва з'яўляецца стварэнне правільнага ўіўлення аб сапраўдных, калі не рэсурсах паляўнічых угоддзяў, дык аб іх, ва ўсякім разе, прадукцыйнасці. Для гэтага неабходна стварэнне адпаведнай паляўнічай статыстыкі і ву-

чоту ўсёй штогадовай прадукцыі, якая атрымліваецца ад палявання. Да гэтага часу ўлічвалася толькі пушная частка яе, і то валавая, для ўсёй рэспублікі, у лепшым выпадку для акругі. Што-ж датычыцца даных аб колькасці здабываемай кожны год дзічы (пярнатай), то іх ня было, бо спасылацца на лічбы, якія падаюцца ў анкетах, што запаўняюцца паляўнічымі адзін раз у год пры выбарцы новага білету, для колькі-небудзь сур'ёзнай мэты—нельга. Між тым веданне сапраўднага народна-гаспадарчага значэння палявання зусім неабходна для правільнага пляніраванага вядзення гэтай галіны гаспадаркі.

Адгэтуль вынікае відавочная неабходнасць увесці абавязковы вучот, шляхам сталай рэгістрацыі колькасці і па відах здабываемай дзічы ў адпаведных лістках у самым білеце, дабіваючыся ўзаемнага кантролю і праверкі ня толькі на паляваннях, але і пры здачы дзічы і пры атрыманні ў магазынах боепрыпасаў. І ў гэтым выпадку толькі ў арганізаваных калектывных гаспадарках вучот здабычы можа быць на належнай вышыні, дзе роля грамадзкага кантролю, зразумела, займе свае месца. Увядзенне ж кніг адстрэлу, запісаў здабычы асобнымі паляўнічымі і здатных ведамасцяў—адразу дадуць той, неўлавімы, покуль што, матар'ял на конт вельмі буйнага эканамічнага значэння палявання, які да гэтага часу толькі напалову, а то і менш, адзеньваецца на аснове лічбаў аб пушных загатоўках.

Умелы-ж аналіз лічбавых даных заўсёды дапаможа адразу выявіць сапраўднае становішча гаспадаркі.

2. Да гэтага часу адным з недахопаў сістэмы кіравання паляваннем з'яўлялася адначасовае існаванне некалькіх загавадзельяў. Такая сістэма прыводзіла да таго, што сярод асобных з іх мела месца невыкананне правіл аб загатоўках, якое выражалася ў тым, што прымаўся скуры відаў зусім забароненых к загатоўкам, як напрыклад, бобра, касулі ці куніцы і белак у гады іх забароны. Гонячыся за выкананнем пляну загатавак (які складаўся, да рэчы сказаць, бяз усякага вучоту прыродных запасаў віда), прынімаюцца ў вялікай колькасці скуры нядошлага зьвера, асабліва зайцаў і белак („подпаль“, „сінюха“), г. зн. здабытых раней законных тэрмінаў, што проста спрыяла пашырэнню браканьерства і чым прыносілася, апрача таго, вялікая шкода гаспадарцы ў сэнсе страты на каштоўнасці вялікага процанту брака ці трэццесортных скурак.

Адгэтуль напрашваецца вывад—арганізаваць пушныя загатоўкі так, каб іх можна было падпарадкаваць аднаму органу, які-б кантраляваў і адказваў-бы за іх. У даным выпадку, больш за другіх, у правільным скарыстанні паляўнічых рэсурсаў зацікаўлен кааперацыйна-прамысловы саюз паляўнічых¹⁾.

Пытанні навукова-даследчай работы і падрыхтоўкі кадраў у справе паляўнічай гаспадаркі

Пры адсутнасці ў БССР правільных паляўнічых гаспадарак для напрамку і пастаноўкі ў іх адпаведнай работы, для вырашэння цэлага раду новых

¹⁾ Гутарка ідзе толькі пра пушніну і дзіч, але не аб кожных і рэчыве іншых відаў загатавак, якіх мы не крапаваемся.

пытанняў (методыкі колькаснага вучоту дзічы, бонітыроўкі паляўнічых угоддзяў, вывучэння біо-
лёгіі прамысловых відаў, пытанняў навуковага
абгрунтавання пушных стандартаў, акліматызацыі
новых відаў, хваробы дзікіх жывёлін і г. д.) зусім
неабходна значнае пашырэнне навукова-даследчай
работы ў гэтым напрамку.

Для гэтага патрэбна арганізацыя цэнтральнай
прамыслова-паляўнічай біолёгічнай станцыі, з апор-
нымі біопунктамі на перыферыі.

Арганізацыя паказанай цэнтральнай біолёгічнай

прамысловай станцыі і падрыхтоўка неабходнай
колькасці адпаведных спецыялістаў тэрмінова па-
вінны быць уключаны ў агульны план культурнага
сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР, шляхам ад-
крыцця неабходнага ліку аспірантур ці каманды-
ровак у ліку скончэйшых зараз лясны інстытут і
біолёгічны факультэт—для работы пры станцыі, а ў
бліжэйшы час, шляхам арганізацыі кароткатэрміно-
вых (6 месяцаў) курсаў для падрыхтоўкі інструкта-
роў па арганізацыі культурных паляўнічых гаспа-
дарак.

Праф. Фядзюшын.

Кантрактацыя пушнарыхтовак у паляўнічай сыстэме.

Усе галіны сельскай гаспадарчай вытворчасці на
100 проц. ахоплены кантрактацыяй.

У сыстэме паляўнічай гаспадаркі кантрактацыя яшчэ
толькі сёлета пачала ўжывацца. Наша паляўнічая сы-
стэма робіць толькі першыя крокі і таму перад намі
стаіць вельмі складаная і вельмі кароткі тэрмін цалкам аха-
піць кантрактацыяй усе галіны паляўнічай гаспадаркі.

Праводзячы ў жыццё гэту адказнейшую гаспа-
дарча-палітычную задачу, раённыя т-вы паляўнічых
павінны выходзіць з наступных момантаў.

Сваячасова заключаць кантракты з дагавары
і абавязальнасці.

Плянны пэўных відаў загатоўкі (планы загатоўкі
пушніны, паколькі аб ёй зараз ідзе гутарка) свая-
часова даводзіць да ячэек, брыгад і паасобных па-
ляўнічых, стварыўшы вакол іх грамадскую думку
шляхам растлумачальнай работы на сходах, канфе-
рэнцыях, паседжаннях. Ні ў якім разе не дапускаць
фармальнай механічнай падпіскі кантрактыўных
дагавораў.

Па заключэнні дагавораў райтаварыствы павінны
сыстэматычна сачыць за сваячасовым выкананнем

і ўсямерна папярэджаць магчымыя выпадкі іх зры-
ву, разгорнуўшы сацыялістычныя метады работы—
сацспаробніцтва і ўдарицтва паміж нізавымі ячэй-
камі, брыгадамі паляўнічых, паасобнымі паляўнічымі;
арганізаваўшы грамадскі буксір з перадавых для
адстаючых.

Умовы кантракты павінны прадугледжваць
асноўныя формы гаспадарчых узаемаадносін паміж
арганізацыямі паляўнічых сыстэмы на базе двухба-
ковага заказу і здачы пэўнай колькасці пушніны і
поўнага забеспячэння паляўнічага боепрыпасамі і
прэміравальнымі таварамі.

Выкананне кантрактыўных абавязкаў дасць
магчымасць дзяржаве плянава рэгуляваць пушна-
мехрынкам. На аснове сваячасовага выканання
кантрактыўных абавязкаў паляўнічая сыстэма будзе
мець магчымасць поўнага забеспячэння паляў-
нічых-здатчыкаў неабходнымі таварамі, а гэта па-
лепшыць і якасць здаваемай імі прадукцыі. Справа
толькі за тым, каб паляўнічая кааперацыя свая-
часова падрыхтавалася і здолела як трэба аргані-
заваць бягучую кампанію пушнарыхтовак. Б.

За здзельшчыну, за гаспадарчы разьлік.

У сучасны момант галоўным стымулам выканання
планаў нашага сацыялістычнага будаўніцтва ёсць
яго галінах зьяўляецца гаспадарчы разрахунак і
здзельшчына. Але, не зважаючы на гэта, гаспа-
дарчы разрахунак яшчэ і да гэтага часу не заняў
належамага месца ў рабоце нашай паляўнічай каапе-
рацыі, якая неяк як-бы „чураецца“ яго. Напрыклад,
калі ўзяць нашы заказчыкі, дык трэба адзначыць,
што гаспадарчы разрахунак і здзельшчына, як
пэўныя сродкі для добрай пастаноўкі ў іх эксплёа-
тацыі, амаль зусім ня ўжываюцца нашымі працаў-
нікамі. А між тым увядзенне іх дало-б магчы-
масць лепш акупіць затраты па арганізацыі заказ-
чыкаў, лепш паставіць ахову зьвера і птушкі, узняць
зацікаўленасць заказчыкамі як вельмі прыбытко-
вай крыніцай т ваў. І, тым ня менш, нават такія
добрыя заказчыкі, як „Лысая горка“ у Лёзненскім
раёне (вопытна-паказальная гаспадарка Белкахот-
саюзу), Паташэнскі бор—Гарадоцкага раёну, Стры-
жэўскі бор—Бешанковіцкага раёну, у якіх вядзецца
і ахова і падкормка зьвера і птушкі, нават і гэтыя
заказчыкі да апошняга часу зусім не эксплёатуецца,
а патрабуюць толькі ўсё новых і новых выдаткаў
на іх утрыманьне.

Адсутнічае таксама гаспадарчы разрахунак і
здзельшчына і ў нашых трасаводных гаспадарках.

І там ён ня ўжываецца з мэтай лепшага і хутчэй-
шага павялічэння грунтоўнага стада, большай
колькасці і лепшай якасці маладняка, лепшай
эканоміі і рацыянальнага скарыстання спажывных
кармоў і інш.

У адносінах да загадчыкаў нашых крам і абслу-
гоўваючага персоналу таксама трэба было б увесці
здзельна-прэміяльны метад аплаты (ад звароту, ад
% выканання планаў нарыхтовак, ад якасці
аб'ектаў нарыхтовак, ад захоўвання тавараў і інш.),
як гэта практыкуецца ў спажывецкай кааперацыі.

Для ўсіх гэтых катэгорый служачых магчыма
было-б устанавіць грунтоўную стаўку, а потым прэ-
міяльную аплату за выкананне заданняў.

Для таго, каб дасягнуць усяго гэтага, ЦП Белка-
хотсаюзу трэба больш зацікавіцца гэтымі пытання-
мі, а таксама і пытаннем забеспячэння. Пры-
чынам у дачыненні да апошняга трэба адмовіцца ад
метадаў забеспячэння ўсіх т-ваў няходкімі тава-
рамі, якія ляжаць у іх мёртвым капіталам. Разам
з цэнтральным праўленнем узнятымі пытаннямі
павінны зацікавіцца як раённыя т-вы, таксама і
цэнтральны наш орган „Паляўнічы Беларусі“, бо
ва ўсіх гэтых пытаннях мы плянемся ў хвасце.

Б. С.

ПАДРЫХТАВАЦЦА ДА СПРАВАЗДАЧНА-ПЕРАВЫБАРЧАЙ КАМПАНІІ

У студзені м-цы павінны адбыцца справаздачна-перавыбарчыя сходы паляўнічай кааперацыі ў раёнах. У звязку з гэтым пастае цэлы шэраг гаспадарча-палітычных праблем, якія павінны быць абгавораны і вырашаны на гэтых справаздачна-перавыбарчых сходах і, урэшце, перанесены на пленум Белкахотсаюза для поўнага іх абмеркавання і зацверджання.

Першая праблема — гэта вытворчасць паляўнічай кааперацыі, будаўніцтва паляўнічай гаспадаркі, трусагадоўля, сабакагадоўля, пушныя і мехсыравінныя нарыхтоўкі, а таксама нарыхтоўкі дзічы і другарадных відаў сыравіны (ягады, грыбы, лектравы). У выніку вырашэння гэтых задач паляўнічай кааперацыі пастае пытанне аб кадрах, якое таксама павінна быць абгаворана і вырашана ў гэтую справаздачна-перавыбарчую кампанію.

Трэба адзначыць, што, бязумоўна, на шляху сацыялістычнага будаўніцтва паляўнічай гаспадаркі, мы маем вялізарныя поспехі. З аматарскага, памешчыцкага палявання далёкага мінулага, якое ўжо беспаваротна намі ж аднесена ў архіў, мы арганізавалі паляўнічую кааперацыю выключна з працоўных мас, якія аб'яднаны ў Белкахотсаюз у ліку 30.000 чалавек. Мы прыступаем да арганізацыі правільнай, рэнтабельнай паляўнічай гаспадаркі, якая дае і будзе даваць на некалькі сот тысяч каштоўнай пушніны для нашага экспарту і прамысловасці. Мы развілі і пасунулі шырокімі тэмпамі ўперад трусагадоўлю.

На працягу апошніх год мы значна ачысцілі сваю кааперацыю ад клясава чуждых элементаў, ворагаў паляўнічай гаспадаркі. Таксама мы маем дасягненні ў наладжанні работы ў нашым апарате. Мы шмат прарабілі — і вельмі паспяхова — адказнейшых палітычных задач, як паенакапленне, мабілізацыя сродкаў і г. д. і г. д. Мы павялі суровую барацьбу супроць браканьерства, супроць драпежнікаў, якія раней нішчылі шмат дзічы, што адмоўна адбіваецца на нашых пушных і дзічанарыхтоўках. Мы арганізавалі некалькі дзесяткаў заказнікаў. Словам, ва ўсіх галінах нашае работы паляўнічая кааперацыя мае вялізарныя дасягненні.

Тым ня менш, нельга сказаць, што ў нас, у паляўнічай кааперацыі і гаспадарцы няма недахопаў. Недахопаў гэтых, як той казаў, „колькі ўгодна і яшчэ столькі-ж“.

Возьмем, напрыклад, будаўніцтва паляўнічай кааперацыі. За выключэннем адчынення заказнікаў, мы тут амаль не зрабілі нічога. Праўда, у нас ёсць культурна-восьпыхна паляўнічая гаспадарка ў Дабрамыслі, але, каб уявіць сабе, што гэта за гаспадарка, трэба прачытаць артыкул у гэтым-жа нумары нашае часопісі: „Хто вінаваты?“. Ёсць яшчэ і адзін паляўнічы саўгас, які таксама здаецца знаходзіцца ў крытычным становішчы. І гэта ўсё...

Праўда зараз мы прыступаем да арганізацыі правільных калектывных і рэнтабельных паляўнічых гаспадарак, прыступаем да бясплатнай прыпіскі паляўнічых угоддзяў. Адна з правільных рэнтабельных паляўнічых гаспадарак павінна быць па-

будавана ў Рэчыцкім палессі, але для гэтага патрабуюцца і сродкі і людзі. Апрача гэтага, для далейшага сацыялістычнага будаўніцтва паляўнічай гаспадаркі, для таго, каб нашы нарыхтоўчыя пляны па пушных і дзічанарыхтоўках не паніжались, а з кожным годам раслі, патрабуюцца зрабіць цэлы шэраг розных мерапрыемстваў. Тут будзе і прыпіска, і барацьба з драпежнікамі і браканьерамі, і пасіленне культурна-масавай працы, і арганізацыя спецыяльных гаспадарак на розныя віды зьвера і птушкі (скажам, стэпавыя гаспадаркі — на зайца і шэрую курапатку), і магчыма паляўнічыя калгасы і саўгасы, культурна-восьпыхна гаспадаркі, падсадка і падтрымка дзічы і г. д. Для правядзення гэтых мерапрыемстваў таксама патрабуюцца і людзі і сродкі.

Далей, трусагадоўля. У сучасны момант, у гэта галіне нашае працы, як гэта ўбачыць чытач з гэтага нумару часопісі, ёсць шмат дэфектаў. Дэфекты гэтыя большай часткай залежаць ад кепскай пастаноўкі работы, ад апартуністычных адносін да працы асобных працаўнікоў — а можа ёсць дзе небудзь, і нешта падобнае да шкодніцтва! — і у меншай меры — ад недахопу сродкаў. Я кажу тут — у меншай меры — таму, што знаходжанне саміх сродкаў залежыць ад арганізацыі працы таго ці іншага раёну. Вядома калі кілё трусінага мяса будзе абходзіцца 125 руб., як гэта было ў адным трусятніку, аб чым у свой час пісалася ў „Комсомольской Правде“, дык у гэтага т-ва ня хопіць ніякіх сродкаў. Так што — недахоп саміх сродкаў трэба аднесці за кошт дрэннай пастаноўкі працы, а самую дрэнную працу — часткай за кошт нежадання працаваць, а часткай — за кошт таго, што некаму працаваць. З першым змагацца лёгка, а што датычыцца другога, г. зн. кадраў, то тут трэба падумаць і абмеркаваць, што і трэба зрабіць на справаздачна-перавыбарчай кампаніі і, галоўным чынам, на пленуме. Там-жа будзе гаварыцца і аб сродках.

Аб пушных нарыхтоўках. З артыкулу т. Волдыня „Дабіць самацёк“, зьмешчаным № 8 „П. Б.“, відаць што пляны пушных нарыхтовак выкананы ня поўнасьцю. Невыкананьне плянаў трэба аднесці выключна за кошт няўмення працаваць некаторых раённых т-ваў, бо тыя раёныя т-вы, якія наладзілі працу, пляны перавыканалі. Другія-ж ссылаюцца на аб'ектывныя ўмовы. Якія могуць быць аб'ектывныя ўмовы? — Няма зьвера, дзічы? А ты, таварыш, наладзь работу свайго т-ва так, каб дзічына была. Праз пяць год можна распладзіць зайца, нават, у Менску ў гарадзкім садзе. — Няма каму працаваць? Вось тут пытаньне ўпіраецца зноў у кадры.

Далей, аб нарыхтоўках другарадных відаў сыравіны, якія ўзяла паляўнічая кааперацыя праводзіць на 25 проц. агульнага пляну па БССР. Нарыхтоўкі гэтыя сёлета (у нас яшчэ няма дакладных звестак) сарваны. Нечога спрачацца, што зрыў гэтых нарыхтовак трэба аднесці за кошт выключна дрэннай працы райтаварыстваў.

І апошняе — аб пастаноўцы справаздачнай работы ў т-вах. У звязку з пераходам на

новыя метады працы: на гаспадарчы разьлік, на зьдэсьлішчыну гэтае пытаньне набывае вялікае значэньне. Між тым, як гэта відаць з матэрыялу, зьмешчанага ў гэтым нумары часопісі, справаздачнасьць заведзена не ўва ўсіх раёнах, дзе і заведзена, дык да канца не вядзецца. — Няма каму працаваць! Няма рахункаводнага персоналу! Мы бачым, што і тут пытаньне ўпіраецца ў кадры. Вядома, што, як відаць, у некаторых раёнах, можна было б весьці справаздачнасьць, але там існуе абязьлічка, бязьдзейнасьць, самацёк, якія трэба зараз жа зьнішчыць.

Вось асноўныя пытаньні, вярней праблемы, калі не закранаць тых, якія дадаткова могуць паўстаць з гэтых асноўных, стаяць зараз перад нашай паляўнічай каапэрацыяй і гаспадаркай — наогул і ў прыватнасьці — перад усёй справаздачна-перавыбарчай кампаніяй і потым перад пленумам Белкахоўскага саюзу. Гэтыя асноўныя пытаньні, а таксама, якія і выцякаюць адсюль дадаткова, неабходна вырашыць.

На справаздачна-перавыбарчых сходах трэба абмеркаваць як — наладзіць працу па будаўніцтву паляўнічай гаспадаркі і перавыкананьню плянаў пушных нарыхтовак, якія маюць вялізарнае палітычнае значэньне. Мы таму іх увязваем у адно, што яны адно ад другога залежаць,

Калі, як і з якімі сродкамі прыступіць да будаўніцтва прыпісных калектывных рэнтабельных гаспадарак і вызначыць тых шляхі, якімі можна адшукаць сродкі на гэта будаўніцтва.

Далей — разьвязаць канчаткова пытаньне аб кадрах, заглядаючы тут у будучыню, г. зн. разьлічаючы на шырокае разгортваньне будаўніцтва.

Як зьнішчыць недахопы ў трусага-

доўлі і знайсці сродкі для яе шырэйшага разьвіцьця.

Павесьці мацнейшую барацьбу з браканьёрамі і шкоднікамі.

Больш рашуча змагацца за лепшы сацыяльны склад паляўнічай каапэрацыі.

Асабліва ў справаздачна-перавыбарчую кампанію трэба звярнуць увагу на барацьбу з правым апартунізмам як галоўнай небясьпекай на даным этапе, так і левымі перагібамі ў нашай каапэрацыі і дабіцца ня толькі выкананьня, але і перавыкананьня плянаў пушных і іншых нарыхтовак ў 1931-33 г. Гэта ў сучасны момант галоўная наша задача.

Ад правільнага вырашэньня гэтых пытаньняў залежыць уся наша работа па яшчэ большаму разьвіцьцю паляўнічай гаспадаркі і каапэрацыі.

Для выкананьня гэтых задач неабходна ў справаздачна-перавыбарчую кампанію прагледзіць усю працу нашых зьвёньняў ад самага малога да самага большага, узяць ініцыятыву паляўнічых мас, шырока разгорнуць сацспарборніцтва і ўдарніцтва.

Перабудаваць працу паляўнічых ячэек і выбраць у іх склад добрых, сумленных працаўнікоў, якія на справе паказалі свае заслугі, уцягнуўшы ў работу паляўнічыя актыўныя. Паляўнічыя ячэйкі павінны арганізоўваць арцелі і брыгады з паляўнічых для выкананьня тых задач, якія стаяць перад паляўнічай гаспадаркай і каапэрацыяй — у прыватнасьці, і перад савецкай уладай наогул.

Асабліваю ўвагу трэба звярнуць на разгортваньне культмасавай работы.

Справаздачна перавыбарчая кампанія павінна прайсьці пад лёзунгам шырокага ўдзелу паляўнічай масы.

М. Ц ш.

Па-большавіцку правесці кампанію перарэгістрацыі

У сьнежныя месяцы пачынаецца перарэгістрацыя членаў паляўнічай коапэрацыі. Сёлетняя кампанія перарэгістрацыі мае вялізарнае гаспадарча-палітычнае значэньне і таму вокал яе правядзеньня павінна быць сконцэнтравана ўвага самых шырокіх мас паляўнічых.

Стрыжнем усёй работы ў час перарэгістрацыі павінна быць самае глыбокае вивучэньне сацыяльнага складу членаў паляўнічай сыстэмы, ачыстка сыстэмы паляўнічай коапэрацыі ад клясава-варожых элемэнтаў, шырокае ўцягненьне колгаснікаў, беднякоў і сярэднякоў аднаасобнікаў у паляўнічую каапэрацыю, дзеля чаго трэба дамагацца стопроцэнтнага выкарыстаньня фонду і ільгот па каапэраваньню калгаснікаў і беднякоў.

Асаблівая ўвага павінна быць сконцэнтравана на фінансавым умацаваньні паляўнічай сыстэмы, максымальнае павялічэньне накіраваньня ўласных сродкаў па таварыствах. 100% ліквідацыю запасычнасьці па паявых, цэлявых узносах і мабілізацыі сродкаў саміх мас паляўнічых для фінансаваньня будаўніцтва трусагадоўчай гаспадаркі і правядзеньня мерапрыемстваў па сацыялістычнай рэканструкцыі паляўнічай гаспадаркі.

Узяць вышэй ініцыятыву шырокіх мас паляўнічых на выкананьне і перавыкананьне плянаў пушмехсыравіны, праз сацспарборніцтва і ўдарніцтва паміж таварыствамі, ячэйкамі, брыгадамі і асобнымі паляўнічымі.

Больш шырокага разгортваньня культурна-масавай работы сярод паляўнічых, маснай работы па падпісцы на часопісь „Паляўнічы Беларусі“ на 1932 г. Гэтая работа павінна праводзіцца пад лёзунгам „кожны паляўнічы павінен чытаць, выпісваць і распаўсюджаць сваю часопісь „Паляўнічы Беларусі“. Разам з гэтым трэба правесці шырокую работу па наладжваньню работы нізавога друку, насыценгазэтай і разгортваньне работы з паляўкоўрамі.

Пераарэгістрацыю трэба скончыць на працягу сьнежняга месяца. Тэрмін абмяжован. Каб уключыцца ў гэты тэрмін, трэба дабіцца дакладнай плянавасьці і чоткасьці ў рабоце, дабіць стаўку на самацёк. Кожнае райтаварыства і ячэйка павінны зараджа скласьці календарны плян правядзеньня перарэгістрацыі. Вылучыць для правядзеньня перарэгістрацыі самых лепшых паляўнічых-ударнікаў, правёўшы папярэдняе інструктаваньне іх.

Бабчонок.

Узмацніць арганізацыйнае кіраўніцтва

Паляўнічая гаспадарка Беларусі ў сучасны момант перабудоўвае ўсю сваю работу ў адпаведнасці з задачамі сацыялістычнага будаўніцтва. Гэтая перабудова ўжо і зараз мае свае пэўныя формы і напрамкі, галоўнымі з якіх з'яўляюцца наступныя:

1. Наданне калектывна-вытворчага напрамку паляўнічым гаспадаркам па раёнах наогул.

2. Стварэнне паляўнічых калгасаў і паасобных ячэек з яскрава вызначанай спецыялізацыяй—сабакагадоўчых, трусагадоўчых, птушкаводных і г. д.

3. Арганізацыя прыпісных угодзьдзяў і заказнікаў.

Усё гэта патрабуе ад адпаведных устаноў і арганізацый асабліва выразнага і сістэматычнага арганізацыйнага кіраўніцтва гэтай справай, а таксама і адпаведнай расстаноўкі сіл, асабліва ў раёнах і на мясцох.

І таму арганізацыйнае і гаспадарчае ўмацаванне ўсіх спецыяльных паляўнічых гаспадарак, а таксама работы раённых таварыстваў і паляўнічай кааперацыі высоўваецца зараз на першы плян.

Але поруч з гэтым трэба безадкладна наладзіць і справу культмасавай работы сярод сябраў паляў-

нічага калектыву, рост ліку якіх за апошні час прымае масавы характар. Адначасова трэба весці сістэматычна і стала самаачышчэнне калектыву ад варажых элементаў.

У мэтах ажыўлення работы паляўнічай кааперацыі трэба звярнуць асаблівую ўвагу на вылучэнне больш актыўных таварышоў з рады паляўнічых на кіруючую работу па лініі кааперацыі і таксама і на каапераванне больш бяднейшай часткі паляўнічых-калгаснікаў.

Для выканання плянаў усіх відаў нарыхтовак трэба шырока ўжываць метады заключэння кантракцыйных дагавораў, сацпаборніцтва і ўдарніцтва.

Як форму абмену вопытам працы трэба практыкаваць скліканне раённых сходаў і канфэрэнцый паляўнічых, на якіх, шляхам шырока разгорнутай крытыкі і самакрытыкі, выяўляць як дадатныя, так і адмоўныя бакі ў рабоце нізавых ячэек і раённых праўленняў. У гэтых-жа мэтах трэба скарыстоўваць шырока як мясцовы, так і цэнтральны друк.

Бабчонак.

Аб падрыхтоўцы кадраў для паляўнічай гаспадаркі

Інструктар Белкохотсаюза т. Сушкевіч, які раз'ясняе па раёнах і абсведчае працу раённых т-ваў скардзіцца, што ў большасці з іх вельмі кепска пастаўлена арганізацыйная работа. Галоўным чынам кульгае справаздачнасць. У некаторых раённых т-вах няма магчымасці мець сталага працаўніка-рахункавода ці бухгалтара. Другія таварыствы, хаця і маюць такіх працаўнікоў, працуючых па сумяшчальству, але яны вельмі перагружаны працай і справаздача, так ці інакш, пастаўлена вельмі кепска.

Напрыклад, у Бешанковіцкім і Сіроцінскім раёнах ня было магчымасці знайсці працаўніка-рахункавода і справаздачнасці там ніякай не вядзецца. Апрача таго, няма ніякіх звестак, так патрэбных для арганізацыі паляўнічай гаспадаркі. Такіх раёнаў шмат.

Тав. Сушкевіч піша, што ўсе недахопы ў рабоце т-ваў паляўнічых трэба аднесці за кошт дрэннай пастаноўкі працы, за кошт недахопу працаўнікоў.

Пры плянаванні паляўнічай гаспадаркі, складанні плянаў па загатоўках пушніны раённых таварыстваў Белкохотсаюзу не даюць матэрыялу, на падставе якога можна было-б больш дакладна склаці гэтыя пляны. Бязумоўна, усё гэта не дае магчымасці правільна арганізаваць паляўнічую гаспадарку, наладзіць работу па пушных нарыхтоўках, правільна размяркоўваць бояпрылады і іншыя тавары, адпущаныя для прэміравання здатчыкаў пушніны.

На падставе гэтага, тав. Сушкевіч лічыць неабходным пайсці па шляху далейшага аб'яднання раённых т-ваў паляўнічых. Па яго думцы, гэтая мера (скарачэнне ліку раённых т-ваў) аслабіць і павялічыць колькасць працаўнікоў-бухгалтэраў. Зараз вядзецца справаздача ў 25—30 т-вах, бо

толькі ў іх ёсць сталыя працаўнікі. Звёўшы лік т-ваў да гэтага ліку, можна было-б нават арганізаваць справаздачнасць і наладзіць працу.

Але трэба на гэта сказаць, што тав. Сушкевіч разглядае гэтае пытанне вельмі павярхоўна. Перш на перш ад скарачэння раённых т-ваў ні ў якім разе не павялічваецца колькасць бухгалтэрскіх работнікаў, а толькі скарачаецца лік раённых т-ваў, а значыць пагаршаецца абслугоўванне паляўнічых мас, аддаляецца абслугоўваючы апарат і г. д., што ідзе ў разрэз з тымі пастановамі, якія выданы на гэтаму пытанню належнымі органамі. Мы павінны не аддаляць ад мас апарат абслугоўвання, не пагаршаць яго работу, а наадварот—набліжаць яго да паляўнічых мас і ўсямерна палепшаць яго работу. Зараз у кожным адміністрацыйным цэнтры ёсць т-ва паляўнічых. Бязумоўна, пры такім становішчы лягчэй і арганізаваць работу т-ва. Аб'яднаўшы-ж, скажам, Барысаўскі з Плешчаніцкім раённым т-ва магчымасць гэта ўбавіцца, бо пашырыцца тэрыторыя абслугоўвання, павялічыцца колькасць паляўнічых ячэек, ускладніцца ўся работа па іх абслугоўванні, а колькасць працаўнікоў наўрад ці павялічыцца. Тым больш тут трэба ўлічыць такую важную работу, як пастаноўка на належную вышыню арганізацыі трусагадоўлі, зверагадоўлі і ўсёй паляўнічай гаспадаркі. Гэтыя галіны работы з'яўляюцца сэрцевымі ва ўсёй нашай сістэме.

Можна прывесці цэлы рад довадаў, што ісці на скарачэнне ліку раённых т-ваў, на аб'яднанне ў сучасны момант нам ні ў якім разе нельга.

Што-ж рабіць? Што-ж рабіць з тымі т-вамі, перайшоўшымі, да рэчы, на гаспадарчы разлік, якія закапаліся ў паперах? Што рабіць

з тымі т-вамі. якія, не наладзіўшы справаздачнасці, магчыма скрываюць злоўжыванні і заслугоўваюць аддачы кіраўнікоў гэтых т-ваў пад суд?

Адаць іх пад суд! Ну, і што—ад гэтага-ж праца ў т-ве не наладзіцца, працаўнікоў бухгалтэрыі не прыбавіцца? А як наладзіць справаздачу па трусагадоўлі, па гандлю паляўнічых крам у раёнах? Гэта-ж складаная задача, якую нам неабходна зараз-жа вырашыць, вырашыць па-бальшавіцку і наладзіць працу. Інакш трэба аддаць пад суд ня толькі кіраўнікоў тых раённых т-ваў, якія не наладзілі справаздачнасці ў сваіх т-вах, а і ўвесь Белкохотсаюз, які ня прыняў належных і тэрміновых мер для знішчэння такіх злачынных зьявіш у працы паляўнічай каапэрацыі.

Трэба рабіць па-мойму вось што. Прываючы пад увагу спецыфічнасць справаздачы ў сыстэме паляўнічай каапэрацыі трэба мець свае бухгалтэрска-кадры і ліквідаваць іх цякучасць. Яшчэ даўно я чытаў у часопісе Всекохотсоюза „Охотник“, што да падрыхтоўкі новых кадраў у РСФСР зараз прыступілі ўжо. Неабходна і нам прыступіць да гэтага. Справа Белкохотсаюзу вызначыць — колькі і якіх працаўнікоў нам неабходна падрыхтаваць і як іх замацаваць для работы ў паляўнічай каапэрацыі. Таксама Белкохотсаюз павінен вырашыць — якім чынам падрыхтаваць гэтых працаўнікоў. Калі гаварыць аб працаўніках бухгалтэрыі, дык іх можна падрыхтаваць дваякім спосабам: або шляхам утварэння курсаў пры Белкохотсаюзе, або шляхам уварэння ў цыкля бухгалтэрыі па сыстэме паляўні-

чай каапэрацыі ў навучальныя пляны эканамічна-фінансавых тэхнікумаў, бухгалтэрска-курсах і г. д. Словам, спосаб падрыхтоўкі гэтай катэгорыі працаўнікоў можна знайсці.

Адначасна паўстае пытанне аб падрыхтоўцы кадраў для будаўніцтва паляўнічай гаспадаркі. Не ў далёкай будучыне мы павінны прыступіць да зьвергагадоўлі. Зараз шпаркімі тэмпамі ў нашай сыстэме разьвіваецца трусагадоўля. Мы прыступаем да арганізацыі правільнай і рэнтабельнай паляўнічай гаспадаркі. Такая, напрыклад, спраектавана ў Рэчыцкім Палесьсі. Усё гэта патрабуе людзей, усё гэта ставіць на чаргу дня падрыхтоўку кадраў. Хутка патрабуюцца паляўнічаўпарадкавальцы, паляўнічазнаўцы, можа біолягі і іншыя работнікі. Вось тут Белкохотсаюз, Наркамзем і іншыя зацікаўленыя паляўнічай гаспадаркай установы таксама павінны вырашыць, якія кадры, колькі іх нам патрабуюцца. Яны павінны знайсці тыя шляхі, праз якія і павінны будаваць падрыхтоўвацца гэтыя кадры.

Кадры ў паляўнічай каапэрацыі і гаспадарцы ў сучасны момант—цэлая праблема, ад правільнага, бальшавіцкага вырашэння якой будзе залежыць далейшае разьвіццё і будаўніцтва сацыялістычнай паляўнічай гаспадаркі.

Тав. Сушкевіч сваячасова ўзняў гэта пытанне. У гэтым артыкуле мы зараз ня можам сказаць колькі і якія кадры нам трэба, але мы павінны абгаварыць гэта пытанне і прыступіць да хутэйшага яго вырашэння.

Мік. Целеш.

А воз і зараз там

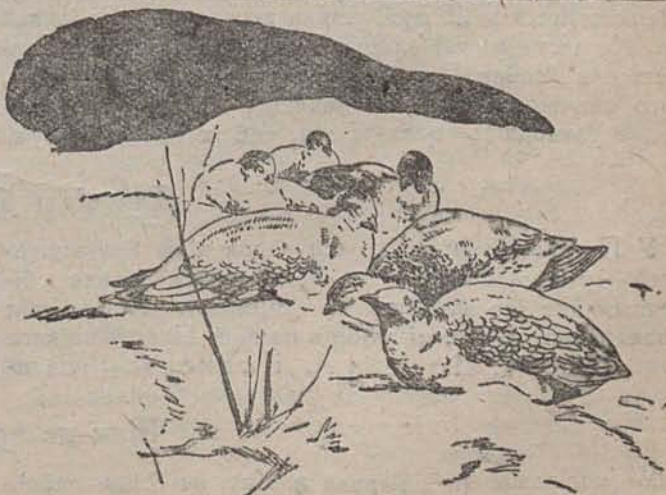
Першым на старонках нашае часопісі аб захаванні шэрай курапаткі, як прамысловай птушкі і вельмі прыемнага аб'екту палявання, падняў пытанне яшчэ ў 1928 годзе Томаш. Пасля таго шмат пісалася аб курапатцы, шмат выносілася рэзалюцыі, шмат гаварылася на агульных сходах паляўнічых і нават на сходах упаўнаважаных нашае каапэрацыі. У 1929 годзе, зноў-жа на старонках нашае часопісі, т. Хадаронак узняў пытанне аб арганізацыі спецыяльнага фонду „дапамогі курапатцы“ з добраахвотных афяраваньняў паляўнічых. Знайшлося некалькі перадавых паляўнічых, якія ўнеслі па аднаму—два рублі на гэтую справу. Грошы гэтыя невядома дзе зараз!—а воз, як гэта кажуць, і зараз там. Курапатку знішчалі законным спосабам аж да гэтага году.

Толькі зараз агледаеліся, што знішчаць ужо няма чаго, бо сама прырода, студзёнай зімой 1929 г., дапамагла гэтай ганебнай справе. Пасля зімы 1929 г., там дзе яшчэ можна было сустрэць вывадак курапаткі, засталася—„ні пярэ ні пуху“. Курапатка засталася толькі ў некаторых раёнах і ў вельмі малай колькасці.

Урэшце ў гэтым годзе Белкохотсаюз узбудзіў хадаўніцтва аб забароне палявання на шэрую курапатку. Наркамзем задаволіў гэтае хадаўніцтва. Але лёгка вынесці пастанову, ды ня так лёгка захаваць ад знішчэння тую курапатку, якой ужо няма. Хто дасць гарантыю, што гэта пастанова поўнасьцю выконваецца.

Зараз, калі курапаткі засталася вельмі мала, трэба шукаць нейкія больш рэальныя меры. А шу-

каць гэтыя меры варта, бо курапатка, апрача вельмі прыемнага аб'екту палявання, зьяўляецца птушкай, якую нам прызвешча не ў далёкай будучыні разводзіць на нашых паляўнічых угодзьдзях. Зараз праф. Федзюшын выпускае брашуру аб курапатцы (да рэчы гэтая брашура была прапанавана прафэсарам для друку Белкохотсаюзу некалькі год таму назад, але ніхто не звярнуў належнай увагі на гэтую каштоўную справу). Праф. Федзюшын піша, што курапатку вельмі лёгка і карысна разводзіць. Што гэтая птушка не вымагае асаблівых умоў жыцця і вельмі пладавіта. Між тым, калі мы ня знойдзем і ня прымем больш рэальных мер да за-

Шэрая курапатка ўзімку.

хавання шэрай курапаткі, дык яна будзе знішчана зусім і, для таго, каб у будучым разводзіць курапатку, прыдзецца яе ўвозіць з іншых краін.

Наш карэспандэнт т. Сушкевіч, адной з мер захавання курапаткі раіць наступнае. З наступленьнем халадоў неабходна кожнаму т-ву адлавіць па 50 і больш пар курапатак і да вясны трымаць іх у памяшканні, а вясной выпусціць на волю. Гэта работа будзе каштаваць 100—200 руб., але за тое ў раёне будзе вельмі шмат курапатак. Апрача таго, такім чынам можна засяляць тыя раёны, дзе курапаткі зусім ужо вывеліся.

Па звестках гэтага ж карэспандэнта два т-вы паляўнічых ужо прыступілі да гэтае работы. Пры жаданні, вядома, можна знайсці шмат спосабаў рэальнай дапамогі шэрай курапатцы. Па мойму, у гэтай рабоце вельмі дапаможа і зацікавіць паляўнічага добрая літаратура, добрая кніжка. Па выхадзе

з друку кніжкі праф. Федзюшына аб шэрай курапатцы неабходна Белкахотсаюзу закупіць яе патрэбную колькасць і, нават за кош сродкаў культпрацы, якія ў нас, да рэчы, амаль не выкарыстоўваюцца, разаслаць па таварыствах і ячэйках бясплатна.

Міжнароднай прэсай зараз адзначаецца, што шэрая курапатка, у звязку з цяжкімі зімамі мінулых гадоў, вымірае ва ўсім сьвеце. Так, напрыклад, часопіс „Wild und Hund“, піша, што адзін паляўнічы на сваіх угодзьдзях браў у 1921 годзе за сезон па 326 штук курапатак, у наступных жа гадах, па тых самых угодзьдзях ён ня браў і 30 штук.

Калі мы ня прымем больш рэальных мер, чым забарона палявання, да захавання шэрай курапаткі ў Беларусі, дык гэта вельмі каштоўная і цікавая для паляўнічай гаспадаркі птушка будзе знішчана.

М. Цалеш.

Як працуе Гарадоцкае райтаварыства

Гарадоцкае т-ва толькі з вясны ўзялася за вытворчую працу і трусагадоўлю. Ад РВК быў атрыман хутар і 5 га зямлі, ад Белкахотсаюза — 50 шт. трусаў Праўда, з гэтых трусаў зараз жа 18 штук загінупа, бо Белкахотсаюз даў трусаў з стада, везенага з Украіны і заражанага хв. робамі.

Зараз прыстасоўваюцца будынкі хутара пад трусаваднюю гаспадарку. Ужо пабудавана 2 пуні, 13 шт. 4-х мясцовых клетак.

Трусаў маецца каля 90 шт. З іх мясцовых 13 шт., уерослых самак 34, самцоў—7 шт., маладняка—36. Зараз закупляюцца племяныя маткі, лік якіх мяркуецца давесці да 1932 г. да 200—300 штук.

Трусы добра даглядаюцца і забяспечаны фуражом. Ва ўсёй працы праўленьня адчуваецца зацікаўленасць справай трусагадоўлі і жаданне яе развіваць. Зараз Гарадоцкае т-ва паляўнічых павялічылася за кош аб'яднання з большай часткай былога Межанскага раёну і лік сяброў даходзіць да 700 асоб.

У рабоце па нарыхтоўках пярэ, мяса дзічыны і лектраў ёсць прарывы. Відаць на гэту работу ня было звернута дастаткова ўвагі. Траба праўленьню зараз жа, перад сезонам нарыхтовак пушніны ўзмацніць працу, а гэта можна зрабіць наладзіўшы сувязь з масамі паляўнічых, з паляўнічымі ячэйкамі.

Б. С.

Гадаваць толькі заводзкіх сабак

Дваццатага верасня г.г. адбыліся палявыя спробы ганчакоў, арганізаваныя секцыяй сабагадоўлі Барысаўскага т-ва паляўнічых. Месца спроб—вурочышча „Шэйна“—было выбрана ўдала. Мясцовасць роўная, бяз курганаў; прасекі і лінейкі давалі магчымасць перабачыць звера на гану. Раніца спрыяла гону. Раса стаяла да поўдня.

Спробы пачаліся а 7 гадзіне раніцы. Удзельнічала ў спробе 19 ганчакоў адзіночак і 8 смычкоў. Першы прыз у 25 руб. узяла выжлоўка „Забаўка“ гр. Хвастовіча, здабытая ад Маскоўскага гадавальніка сабак. „Забаўка“ паказала паляўнічым, што значыць чыстапароднасць, якіх сабак належыць разводзіць паляўнічым, каб іх праца не пра-

пала дарма, каб паляванне ня было ў пустую. Толькі адна „Забаўка“ ня была знята з рангу, а ўсе апошнія 18 сабак нават не паказалі полазу. Што датычыць 8 смычкоў, дык адразу відаць, што яны былі афарміраваны насмех і вядома работаць не маглі.

„Забаўка“ была пушчана 13 нумарам. Адразу ад дарогі яна пайшла ў полаз, у лес. Праз 10 мінут дала голас і пагнала зайца. Пры адной пяцімінутнай перамоўцы „Забаўка“ пратрымала зайца 1 гадз. 10 мінут.

Барысаўскія палявыя спробы ганчакоў яшчэ раз паказваюць на тое, што паляўнічыя павінны разводзіць толькі пародных сабак.

Стрыгудкі.

Два віды браканьерства

У Плешчаніцкім раёне існуе два віды браканьерства—гэта паляванне бяз білета і паляванне з білетам, але не захоўваючы тэрмінаў. Апошні від браканьерства вельмі любіць памбук Плешчаніцкага леспрамгасу т. Матусэвіч А. і таксатар Вала-

тоўскі. Гэтыя два „супчыкі“ адчынілі паляванне на зайцаў, як ні ў чым нябывала, з сёмага кастрычніка.

Плешчаніцкаму райтаварыству трэба пазбавіць паляўнічую гаспадарку ад гэтых браканьераў.

Бачыўшы.

Ніяк не арганізуюцца

У Брагінскім раёне каля в. Хатучы ёсць ваўкі. На 20 верасня была назначана аблава, каб знішчыць гэтых драпежнікаў. Паляўнічых з'явілася

шмат, а загоншчыкаў толькі 9 чалавек. Такім чынам аблава была сарвана і ваўкі засталіся тварыць сваю справу.

Узмацніць барацьбу з браканьерствам

Няма чаго паўтараць, што ў апошні час браканьерства ня толькі не аслабла, а пачало расьці. Якія гэтаму прычыны? Прычын шмат. Першая і галоўная гэта тое, што аслабла сувязь паляўнічых з сваімі ячэйкамі. А гэта здарылася таму, што аслабла, і зусім не вядзецца культурная работа сярод паляўнічых мас. Другая прычына—тэрміны палявання. Тэрміны палявання павінны быць устаноўлены і змяняемы ў залежнасьці ад вымаганьняў жыцця, ад памнажэньня ці паменшэньня таго ці іншага зьвера і птушкі і ад іншых прычын, якія высювае само жыццё. Між тым, у практыцы нашай работы атрымліваецца зусім іншае. Наш карэспандэнт піша „За апошні год праўленьне Белкахотсаюзу ў чацьверты раз зьмяняе тэрміны палявання“. Ці вымагаецца гэта жыццём? Ну, бязумоўна, быць ня можа, каб была якая неабходнасьць мяняць тэрміны палявання чатыры разы на год. Усё гэта—толькі вынік ненадзянасьці працы ці проста з-за неахайнасьці кіраўніцтва Белкахотсаюзу.

Між тым, прымаючы пад увагу распыленасьць паляўнічых ячэек на тэрыторыі Беларусі, устанавленьне і сваячасовае правядзеньне на месцы тэрмінаў палявання і зьнішчэньне ў гэтай справе ўсякай валакіты і бюракратызму мае вялікае значэньне ў сэнсе зьнішчэньня браканьерства.

Возьмем прыклад, які прыводзіць нам наш карэспандэнт: „У паляўнічым білеце мы маем адны тэрміны палявання. Тут адстрэл некаторых птушак і зьвяроў забаронены, а згодна апошняй пастановы належных органаў, аб якой, бязумоўна, ня чуў і нічога ня ведае ня толькі паляўнічы з глухога кутка, а нават і цэлыя ячэйкі, зусім другія тэрміны палявання. І тыя зьверы і птушкі, адстрэл якіх забаронены згодна пастаноў, па білету могуць адстрэльвацца. Ці мае гэта ўплыў для разьвіцця браканьерства?

Бязумоўна, мае.

Мне самому даводзілася быць у Бялыніцкім раёне і ўпэўніцца, што большасьць паляўнічых ня ведаюць тэрмінаў палявання. Так, напрыклад, даволі ў вёсцы сустрэць паляўнічага і запытацца—калі пачнецца паляваньне і на якога зьвера ці птушку, дык ён вам ня скажа, а ў паляўнічым білеце зусім іншыя тэрміны, як гэта ўжо гаварылася вышэй.

Трэцяй прычынай разьвіцця браканьерства зьяўляецца вельмі кепская работа раённых т-ваў паляўнічых. Пры чыстках т-ваў і ячэек ад ворагаў і браканьераў у апошніх несваячасова адбіраюцца стрэльбы. Я маю выпадак, што паляўнічага выключылі з саюзу за браканьерства, а стрэльбы не адабралі і ён паляўнічае бяз білета. Папрабуйце яго злавіць! Пасьля сканчэньня перарэгістрацыі несваячасова даюцца раённымі т-вамі сьпісы на адабраньне стрэльбаў ад непарарэгістраваных у міліцыі.

Мае ўплыў на разьвіццё браканьерства і няправільны водпуск бояпрыладаў. Тут трэба суровы кантроль кіраўнікоў, каму яны адпускаюць бояпрылады, а гэта можна зрабіць пры належнай пастаноўцы справаздачнасьці ў райтаварыствах і ячэйках.

Між тым, разьвіццё браканьерства мае ўплыў на загатоўку дзічыны і пушніны, бо браканьер, па сваёй прыродзе, бязьлітасна зьнішчае дзічыну, ня лічачыся з тэрмінамі палявання. Браканьер—ворак паляўнічае гаспадаркі. Браканьер—шкодзіць правільнай арганізацыі яе.

Кожны паляўнічы павінен ня толькі захоўваць тэрміны палявання, але і змагацца з браканьерствам. Узнімем барацьбу з ворагамі паляўнічай гаспадаркі!

Вораг браканьера.

Аб спецыяльным фондзе для трусагадоўлі¹⁾

У гэтым годзе сыстэмай паляўнічай каапэрацыі шмат увагі адведзена трусагадоўлі. Дырэктыва партыі аб разьвіцці дробнай жывёлагадоўлі ажыццяўляецца і будзе ня толькі выканана, але і перавыканана.

Ужо адчынена па паляўнічай сыстэме каапэрацыі больш трусятнікаў, чым меркавалася па пляну. Усё гэта сьведчыць аб тым, што на мясцох сразу мелі дырэктыву партыі аб разьвіцці жывёлагадоўлі. Тым няменш у трусагадоўлі мы маем шэраг недахопаў, якія трэба зьнішчыць.

Трусятнікі пры раённых таварыствах паляўнічых фарміраваліся ў залежнасьці ад мясцовых магчымасьцяў і энэргіі працаўнікоў т-ва, ня ўлічваючы матэрыяльных рэсурсаў і колькасьці сяброў т-ва.

Напрыклад, Бешанковіцкае т-ва, якое яднае каля 200 сяброў, атрымала ад былога Віцеб-

скага т-ва каштоўны племянны трусятнік, але з-за недахопу сродкаў, ня толькі не скарыстала яго, а ўлезла ў даўгі і зараз невядома, як яно выйдзе з гэтага становішча. Тым часам племянны матэрыял амаль што загублен. Усё гэта здарылася дзякуючы недахопу сродкаў, якія трэба было сваячасова ўкласьці ў трусагадоўлю. Быў недахоп корму, а купіць ня было за што. Дапамогі-ж ад членаў таварыства за малым лікам іх чакаць было нечага. Пазычыць грошай ня было дзе, крэдыту няма—і вельмі важная справа амаль што загінула.

Па прыкладу Бешанковіч, магчыма што і іншыя таварыствы будуць адчуваць цяжкасьць у справе разьвіцця трусагадоўлі з-за недахопу сродкаў і, калі ня даць ім сваячасова дапамогі, могуць панесьці вялікія страты як племянным матэрыялам, так і інш.

Для зьнішчэньня такіх зьявішчаў у сыстэме паляўнічай каапэрацыі па трусагадоўлі, неабходна пры ЦП Белкахотсаюзу мець нейкі спецыяльны фонд, з якога ва ўсякі момант можна было-б узяць сродкі для падтрыманьня трусятніка таго ці іншага т-ва. ЦП павінна ўтвараць крэдытаваньне плянава,

¹⁾ Ад рэдакцыі. Ставячы на абаварэньне артыкул „Аб спецыяльным фондзе для трусагадоўлі“ рэдакцыя лічыць гэты артыкул вельмі сваячасовым і просіць кіраўнікоў райтаварыстваў, кіраўнікоў трусавадных гаспадарак і трусаводаў, працаўнікоў паляўнічай каапэрацыі і асобных паляўнічых выказацца па гэтаму пытаньню.

не даваць сродкаў на іншыя патрэбы і г. д.

Спецыяльны фонд на дапамогу трусагадоўлі дапаможа ўзмацніць, правільна арганізаваць, абсталяваць, забяспечыць кормам і г. д. слабыя трусятнікі.

Для ўтварэння гэтага фонду трэба мабілізаваць унутраныя сродкі саюзу паляўнічых. Па мойму можна ўвесці па ўсёй сістэме паляўнічай кааперацыі разавы (дыфэрэнцыраваны) ўзнос спецыяльна для ўтварэння фонду, напрыклад, да 3-5 рублёў з кожнага паляўнічага.

Саюз паляўнічых аб'яднае больш за 30.000 паляўнічых, г. зн. можна было-б сабраць якіх-небудзь 100.000—150.000 руб. вось гэтыя сродкі вельмі дапа-

маглі-б справе трусагадоўлі,

Акрамя матар'яльнай дапамогі ўзнос з кожнага паляўнічага ў спецыяльны фонд уцягваў-бы ў трусагадоўлю, паляўнічыя масы, зацікаўліваў-бы кожнага паляўнічага ёю, чаго зараз яшчэ ў паасобных т-вах не наглядаецца.

Неабходна гэтае пытанне вырашыць як мага хутчэй. Ёсць некаторыя раённыя т-вы, якія маюць частку інвентара, частку племяннога матар'ялу, а каб паставіць трусятнік на павінную вышыню, ня маюць сродкаў. Што-ж чакае гэтыя трусятнікі? Тут неабходна ім дапамога.

Трусавод.

Афіцыйны адзел

ШЫРЭЙ САЦСПАБОРНІЦТВА І ЎДАРНІЦТВА

Выкананьне экспертных плянаў на баявыя рэйкі

Старшыням раённых выканаўчых камітэтаў і гарадзкіх саветаў, старшыням раённых гарадзкіх экспертных нарад і рэспубліканскім загатоўчым арганізацыям.

У дадатак да ліста СНК ад 13 X-31 г. № 146 і паведамляецца, што вызначаныя 200 раённых прэмій Народным Камісарыятам Замежнага Ганялю СССР размеркаваны наступным парадкам: з 200 прэмій 100 размеркаваны па рэспублікам і вобласцям, з якіх прэміі вызначаны і для нашай рэспублікі. Кожная прэмія каштоўнасьцю па 2.000 руб. Астатнія 100 прэмій таксама будуць размеркаваны па вобласцям і рэспублікам, але прыстасаваны да паасобных відаў экспертных тавараў.

З маючагася прамфінплану дадаткова вызначаны для прэміравання раёнаў наступныя прэміі: 3 прэміі па 2.000., 4 прэміі па 1.500 руб., а ўсяго для прэміравання раёнаў вызначана 14 прэмій.

Прэміі будуць выдавацца раёнам лепш выканаўшым плян нарыхтоўкі і здачы экспертных тавараў колькасна і якасна ў IV квартале.

Прэміі будуць выдавацца таварамі, у лік якіх уваходзяць: трактары, швейныя машыны, сельска-гаспадарчыя машыны, эмаліраваная пасуда, паляўнічыя стрэльбы, гатовае адзенне, абутак і іншыя, а таксама і грашыма.

Прэміі выдаюцца па хадайніцтвам раённых экспертных нарад, зацверджаных райвыканкомамі, раённым загатоўчым арганізацыям, паасобным раённым работнікам, калгасам, саўгасам і прадпрыемствам, паасобным рабочым і калгаснікам і тэхнічна-

адміністрацыйнаму персоналу, па-большавіцкі змагаўшымся за выкананьне і перавыкананьне экспертных плянаў, за паляпшаньне якасці экспертных тавараў і г. д.

Выходзячы з вышэйадзначанага, СНК прапануе:

1. Працу па выкананьні экспертных плянаў паставіць на баявыя рэйкі, як важнейшую гаспадарча-палітычную задачу.

2. Неадкладна разгарнуць сацспаборніцтва паміж раённымі загатоўчымі арганізацыямі, калгасамі, саўгасамі і прадпрыемствамі, за сваячасовую нарыхтоўку і здачу на базу экспертных тавараў, звярнуўшы асаблівую ўвагу на неадкладнае разгортваньне першапачатковай апрацоўкі і здачы ільну на ільняныя базы.

3. Штодзенна прысылаць экспертнай Нарадзе пры ЭКАСА кароткую інфармацыю аб ходзе выканання экспертных плянаў па раёну ў разрэзе па асобным арганізацыям і таварам.

4. Аб вызначаных прэміях шырока абвясціць усе раённыя арганізацыі, саўгасы, калгасы і прадпрыемствы.

СНК спадзяецца, што ўсе рэспубліканскія арганізацыі і раённыя выканаўчыя камітэты і гарсаветы па-большавіцкі возьмуцца за выкананьне экспертных заданьняў і ўзятыя намі абавязак перад Заходняй вобласцю па сацспаборніцтву будзе нашай рэспублікай выканан.

Нам. Старшыні
Савету Народных Камісараў БССР А. Калнін.

З ГЛУХІХ КУТКОЎ

У той час, калі каля гарадоў, дзе штодзень праходзяць па адных і тых-жа мясцох дзесяткі паляўнічых, дзе кожны кусцік, кожная мяжа, кожны лясок абгледжаны паляўнічым і аббеганы і абнюханы яго сабакам—ганчаком або выжлам,—мала дзічыны. Зусім другое нагледзецца ў глухіх, лясістых кутках Беларусі.

І на самай справе, адкуль каля гарадоў возьмецца шмат дзічыны?

Тут гасьцінец, там хутар, а ў гэтым хутары 2—3 сабакі, якія гаспадаром „залічаны“ на самазайсьпечаньне ў сэнсе здабываньня харчоў. Пастушкі, знайшоўшы малых зайчанят, палавілі іх. А можа вырастуць! Але гэтыя жывёлы, будучы маленькімі, такія кволяы, што даволі неасцярожна ўзяцца за сьпінку і яны адразу гінуць ад паламаньня сьпіннога хрыбта.

Настае зіма... Браканьер, убачыўшы статка шэрых курапатак, сьцежкай падсыпае да сваёй пуні труху ад збожжа. Галодныя птушкі накідаюцца на гэтыя харчы, збіраюць іх і так, незаўважна, набліжаюцца да пабудовы, заходзяць у пуню. А там пастка ці, проста, узброіўшыся мятлой, браканьер сьчэ слабых ад холаду і голаду птушак.

Другі браканьер, баючыся хадзіць адкрыта на паляваньне, кладзе каля сваёй пуні ці ёўні сноп аўса, а калі месяц заліе пустыя курганы блакітным сьветам, бярэ на мушку неасцярожнага шарака, прышоўшага пажывіцца аўсом.

Каля гарадоў пуста і студзёна ўзімку! Толькі дзе-ні-дзе лапкім сінее малады, пасаджаны ўсяго некалькі год назад, лясок. На курганох чарнеюць з-пад сьнегу абгарэлыя пні. Няма дзе схавання, накарміцца птушцы, зайчыку. Падыходзяць яны да жыльля чалавека, да пабудовы і там гінуць бескарна ня толькі ад браканьераў, але і ад сабак ды катой.

Дзе-ж тут будзе дзічына!

Але гэта так каля гарадоў, каля прамысловых цэнтрав. Іншая справа там, дзе цёмнай сьцяной на гарызонце вырысуюцца лес, абалал якога раскінута густа заросшае кустамі і травой балота. На белым фоне зімы віднеюцца на сенажацях стагі сена. З-пад сьнегу тырчаць сьцяблы травы...

Тут дзічыне і карміцца ёсьць чым, і схавання ёсьць дзе!

Аб адным такім месцы я і хачу сказаць, што там нагледзецца.

У канцы верасьня мне давялося пабываць у Эсьменскім с-с, Бялыніцкага раёну. Каля вёскі Гоінка, Зазер'е, Сомры, Клява раскінуты на некалькі кілёметраў лясы. Цягнуцца ў далечыню голяыя, паросшыя дробным рэдкім сасьняком, яшчэ неасушаныя, непраходныя балоты сярод якіх лапінкамі параскіданы „вокішчы“ вазёры. Ад вёскі да вёскі трэба ехаць некалькі кілёметраў лесам, балотамі...

Вёска Зазер'е. Навокал, куды вокам ня кінь, лес, балота. Шмат прыдзецца яшчэ прапрацаваць тут мэліаратарам, каб прывесці гэты „куток“ у парадак. Шмат ляжыць яшчэ тут неканутага багацьця—торфу ў балотах, каштоўнай сыравіны для нашай прамысловасьці ў лясох, каштоўнай зараз „няўдобнай“ зямлі. А зараз сюды зьлітаюцца вясной птушкі,

каб даць жыцьцё сабе падобным, з абязьлесеных раёнаў зьбігаюцца зьвяры.

У в. Зазер'е больш за сотні двароў. Ёсьць каля пяці паляўнічых, якія спецыяльна на паляваньне амаль ня выходзяць, а страляюць дзічыну пры выпадку. Ідзе за якой-небудзь справай у лес, бярэ стрэльбу, пападзецца што-небудзь—заб'е. Паляўнічых сабак ніводзін паляўнічы ня трымае. Калі я прыехаў сюды, здзівіўся таму, што ў гэтым годзе ніхто не паляўнічыў на глушцоў. Тут нават і ня ведалі, што на іх адчынена паляваньне. А глушцоў тут шмат. Вельмі шмат цецярукоў, рабцоў, слонак. На другі дзень, пасля майго прыезду, я і адзін мясцовы паляўнічы накіраваўся ў лес на рабцоў. Дзень быў пахмурны. Лес стаў ціха, чуж-чуж калыхаліся лісты ў верхавінні. Мы з паляўнічым пралазім праз густы дробны ельнік, арэшнік. То там, то тут, амаль на кожным кроку, узьлітаюць з-пад ног нейкія птушкі, а ўбачыць у гушчары нічога не ўдаецца. Я пытаюся ў мясцовага паляўнічага:

— Што гэта за птушкі такія ўвесь час узьлітаюць з-пад ног?

— А гэта рабцы. Гледзі ўважліва, можна забіць!

Паляўнічы падыходзіць да мяне. Мы ідзем радам. Вось „фыркнула“ нешта з-за ельніку. Я ўздрыгнуў ад нечаканасьці, прыглядаюся. Між ельніка і арэшніка мільганула нешта шэрае.

— Адзін рабец падняўся,—гавару я паляўнічаму.

— Гэта не рабец. Гэта слонка.

— А тут слонкі бываюць? Ды і ўжо позна—здзіўляюся я.

— Ды іх тут чорт ведае колькі. А адлітаюць яны позна, у кастрычніку, а то і ў лістападзе бывае сустракаюцца.

Мы яшчэ праходзім гэтымі мясцінамі, па гушчары некалькі кілёметраў, узганям сотні рабцоў і слонак, якія палюхаюць мяне пры ўзьлёце з-пад самых ног, а забіць нічога не ўдаецца.

— Густа! Нічога ня будзе з нашага паляваньня,—гаворыць мясцовы паляўнічы.—От каб вабкі, тады рабцоў можна было б узяць і дзесятак за якую-небудзь гадзіну.

— З дзесятак!—здзіўляюся я.—Чаму-ж вы не абзавядаецеся вабікам?

— Часу няма хадзіць за гэтай дробязькаю. Мы паляўнічаем больш за лісам, ваўком ды зайцам; бывала за куніцаю хадзілі і за лосем, ды і то выпадкова. А то што з гэтага рабца! От, пападзецца—заб'еш калі, а хадзіць...

Я думаю: а там, каля гораду, дзень ходзіш за якім-небудзь адным бэкасам, у той час, калі тут паляваньне можа мець паўпрамысловае значэньне.

Мы выходзім на край лесу. Адсюль пачынаецца і цягнецца на некалькі кілёметраў голае балота, але па краёх лесу расьце буйны сасоньнік, беразьняк, альха. Нага ступае ня мяккі сухі мох. Пахне верасам. Трапляюцца перасьпеўшыя ягады-дурніцы (гонобоболь), брусніцы. Улетку тут бабы збіралі чарніцы. Між іншым, трэба сказаць пра ягады і грыбы. Ягады і грыбы насельніцтва тут збірае—чарніцы і баравікі. Іншых грыбоў і ягад не бяруць. Праўда, увосень, калі бабы аслабляюцца ад палёвай працы, ходзяць на балота па журавіны. За

гадзіну-дзеве адна зьбіральшчыца набярэ іх тут пуд—два. Але гэтых ягад застаецца тут на зіму нязмерная колькасць. Шмат гіне і грыбоў. Гэта ў той час, калі некаторыя раённыя работнікі паляўнічай кааперацыі адмаўляюцца ад заготовак грыбоў і ягад, адгаварваючыся тым, што „нечага з дробяззю звязвацца“. Шмат яшчэ багацця гіне ў нас у глухіх кутках пад нагамі. Але, вернемся да тэмы.

— Зараз куды павернем?—пытаюся я ў правадніка, вышаўшы на балота.

— Пойдзем краем леса, па гэтай баравіне,—адказвае той.—Тут магчыма хутчэй здабудзем што-небудзь.

Ідзем. Тут ужо няма такой цішыні. Лес нявысокі і чуен подых ветра. Патаемна шэпчацца сасонкі. Пахне і смалой, і сырой гнільню з лесу, і верасам. Я іду бліжэй да лесу, а праваднік—да балота.

— Ты прыглядайся да верхавін бярозак,—раіць мне паляўнічы.—Рабец можа сядзець і ты пройдзеш міма.

Толькі ён гэта сказаў, як раптам моцна захлопала ў сасоньніку на балоце. Я ўздрыгнуў і хапіўся за стрэльбу.

— Не палохайся! Гэта стада глушцоў жыравалі,—супакоіў мяне паляўнічы.

— А я думаў зьвер які. Чорт яго, спужаўся...

Паляўнічы ўхмыляецца. Я гляджу ў той бок, дзе лопат стаў ужо заціхаць, а потым і зусім замяніўся сьвістам крылаў. Вялізарныя, шэрыя птушкі роўна плывуць над сасоньнікам, выцягнуўшы шыі. Глушцоў было шток шэсьць.

— Во, брат, якіх небудзь пуды два мяса паляцела... Шмат у вас тут іх?—пытаюся я.

— Ды так, як пойдзеш па баравінках, па ягадніках, а то ў „рагох“¹⁾ па дзялянках, дык за якую гадзіну вывадак-два і падымеш,—адказвае паляўнічы.

— З сабакам?

— Якога чорта... Няма ў нас ніводнага сабакі, які-б знаходзіў птушак...

Я сам сабе думаю: вось куды трэба было-б у жніўні ехаць на глушцоў. З добрым сабакам можна было-б вырашыць „мясную праблему“.

Зноў паднялі некалькі разоў рабцоў, але, як і там, на дзялянцы, у гушчары—ельніку ды арэшніку—стрэліць не ўдаецца. Урэшце, пасля стрэлу майго правадніка комам ляціць з бярэзінкі адна шэрая птушка.

— Адзін ёсьць,—усміхаючыся гаворыць, падымачу здабычу, таварыш.

Іх тут шмат... От, каб вабік!—у соты раз гаворыць ён.

І сапраўды, каб быў вабік, мы маглі-б забіць некалькі дзесяткаў рабцаў. Увесь час, які мы праходзілі ў лесе, яны „фыркалі“ то справа, то злева. Шмат падымалі слонак.

Па балотах тут стадамі жывуць цецярукі. Мне самому даводзілася падымачу за раницу ў канцы верасня ў 1928 годзе па пяць-шэсьць вывадкаў з вельмі кепскім сабакам.

Шмат, нават больш чым цецярукоў, белай курапаткі...

Я гаварыў з мясцовымі зазерскімі паляўнічымі. Ніхто з іх за птушкамі на паляваньне ня ходзіць

б'юць толькі выпадкова. У лёт ніхто з паляўнічых не страляе, а шукае сідзячую птушку.

Па акаляючых лясах, галоўным чынам барох вельмі шмат лісаў. Ёсць барсукі. Ганчакоў у паляўнічых няма, а без ганчакоў гэтае зьвярыны ня возьмеш, хаця, праўда, адну—дзеве лісцу штогод паляўнічыя забіваюць на прынадзе.

Гэта робіцца так. Калі сьнег выпадае глыбокі, харчоў для лісаў становіцца ў лесе і ў полі мала, тады яны ўначы падыходзяць да населеных месцаў. Часта з двароў крадуць нават курэй. Паляўнічы забівае якога-небудзь бадзячага сабаку ці выцягвае якую-небудзь падлу і кладзе каля пабудовы на стрэл ад таго месца, дзе ён думае засеці. Часьцей за ўсё кладзецца прынада каля ёўні. Калі паляўнічы ўстановіць, што ліс ужо прыходзіць да прынады, назаўтра ён садзіцца пільнаваць уначы і з ёўні страляе ў ліса.

Адзін паляўнічы з в. Зазер'е штогод спэцыяльна палое такім чынам некалькі лісаў.

Лісы вельмі шмат зьнішчаюць зайцоў. І трэба сказаць праўду, што зайцоў, асабліва шарака, каля гэтых вёсак—Зазер'е, Гоенка, Сомры, Клява—мала. Бяляк сустракаецца часта, яго даволі шмат. За зайцамі паляўнічыя прамышляюць мала. Няма ганчакоў. Шарака б'юць на прынадзе з ёўні, браканьёрскім спосабам.

У апошні час, дзякуючы таму, што пачаліся лясныя нарыхтоўкі, сталі высякацца цёмныя лясы, без маладняку, дзе-б мог хавацца і харчавацца зьвер, а на іх месцы сталі зьяўляцца дзялянкі, якія зарастаюць густым дробналесем—асіньнікам, бярозай, альхой, арэшнікам,—сталі зьяўляцца буйныя зьверы. З капытных тут сустраецца—праўда выпадкова пасля 1914. году—ласі. Козы жывуць пастаянна.

У 1929 годзе было некалькі (два-тры) мядзведзяў. Адзін, вельмі вялікіх размераў (кала 20 пудоў) быў забіты браканьёрам з в. Клявы. Ніякіх мер да выяўленьня і прыцягненьня браканьёраў да адказнасьці прынята ня было. Браканьёрства наогул тут разьвіта.

Каля в. Зазер'е, Карманаўкі і Гоенкі ёсць вазёры. Вазёры гэтыя значэньня для рыбнай гаспадаркі ня маюць, бо ў іх водзяцца толькі акуні ды шчупакі, але ўсё-ж такі гэтай рыбы—і даволі буйнай—у гэтых вазёрах так шмат, што разьвіццё рыбалоўства магло-б служыць падсобным промыслам паляўнічых.

Калі мы чытаем у літаратуры аб паляўнічай гаспадарцы Канады ці іншай якой-небудзь краіны, здзіўляемся багаццю там дзічы і зьвера. Між іншым у некаторых глухіх лясістых кутках Беларусі дзічыны ня менш, калі ня больш, чым у Канадзе. Трэба толькі наладзіць ахову дзічыны і зьнішчыць браканьёрства, адстраляць драпежнікаў, правільна арганізаваць паляўнічую гаспадарку. Бязумоўна, што ў апісаных вышэй мясцох можна арганізаваць і вельмі рэнтабельную гаспадарку, асабліва прымаючы пад увагу багацце ягадамі дыгрыямамі, да якіх мы ў недалёкай будучыні і павінны перайсьці.

Калі ж мы ня возьмемся за арганізацыю правільнай паляўнічай гаспадаркі, дык і ў гэтых глухіх мясцох дзічына зьнішчыцца, павымірае бескарысна для нас і нашай гаспадаркі.

Зазерскі.

¹⁾ Назва лесу вурочышча „рагі“

ПА ТАВАРЫСТВАХ І ЯЧЭЙКАХ

ТЭРМІНОВА НАЛАДЗІЦЬ РАБОТУ ЛЁЗЬНЯНСКАГА Т-ВА ПАЛЯЎНІЧЫХ

Даволі яскравым паказальнікам работы праўлення Лёзьянскага т-ва паляўнічых могуць служыць перш за ўсё 25 проц. выканання гадавога пляну ўсіх відаў заготовак. Але гэтыя лічбы, бясспрэчна, зводзяцца да мінімуму, калі гэтыя 25 проц. перанесці на асобныя віды заготовак, бо яны прыпадаюць амаль выключна на загатоўку крата. А ў выніку гэтага загатоўка пушніны, мехсыравіны іншых відаў нарыхтовак і дзічы мае такім чынам—0.

З гэтае прычыны зусім заканамерным з'яўляецца пытаньне—у чым прычыны фактычнага зрыву загатоўчых плянаў?

Можа хто з раённых працаўнікоў аднясе гэтыя прычыны да г. зв. „аб'ектўных“, спасылаючыся на адсутнасць на тэрыторыі раёну адпаведнай колькасці зьвяроў і дзічыны? Такому адкажам словамі т. М. І. Калініна, які зазначыў неяк, што ў тым выпадку, калі ўсё звальваюць толькі на аб'ектўныя прычыны, можна нічога не рабіць, спаць і нават сон свой адносіць за кошт „аб'ектўных“ прычын. А між тым сярод працаўнікоў шмат якіх раёнаў (мы судзім па матар'ялах сваіх карэспандэнтаў, што маюцца ў нашым распараджэньні) вельмі пашырана спасылка на гэтыя „аб'ектўныя“ прычыны, канкрэтным выражэньнем якіх з'яўляюцца наступныя заявы: „няма зьвяроў, дзічы, бояпрыпасаў“ і г. д. Але ўсе гэтыя, і падобныя да іх заявы ў сваю чаргу з'яўляюцца на сутнасьці нічым іншым, як канкрэтным выражэньнем няздольнасці арганізаваць работу сярод паляўнічых. Таму ў дачыненні да выканання плянаў наогул па ўсіх відах заготовак мы і кажам зараз проста: „няма аб'ектўных прычын—ёсць дрэнная работа“, бо планы рэальны.

Гэта апошняе можна і трэба адзначыць і ў дачыненні да Лёзьянскага раённага т-ва паляўнічых.

Ужо той факт, што калектў налічвае ў сваім складзе каля 700 паляўнічых, у значнай ступені гаворыць за тое, што ў раёне ёсць усё неабходнае для разьвіцця паляўнічай гаспадаркі і наогул палявання. Больш таго, на тэрыторыі раёну ў Добрамысьленскім сельсавеце знаходзіцца і спэцыяльны заказнік (вопытна паказальная гаспадарка Балкахотсаюзу), а гэта таксама можа і з'яўляецца сьцьвярдзеньнем таго, што фаўна раёну ня зусім бедная.

Такім чынам „аб'ектўныя“ прычыны самі па сабе адпадаюць і ні ў якім разе ня могуць служыць апраўданьнем нявыканання плянаў заготовак. Застаюцца значыць толькі суб'ектўныя прычыны такой зьявы, застаюцца няздольнасць раённых, галоўным чынам, працаўнікоў, як гэта належыць, весці паляўнічую гаспадарку і ў прыватнасці арганізаваць так паляваньне, каб сабраць пушніну.

На самай справе, уявіце сабе сярэдняга разьмеру мястэчка. Сачэце за ўсімі раённымі ўстановамі і арганізацыямі ў ім, і сярод іх вы ня знайдзеце будынка, дзе б зьмяшчалася праўленьне раённага таварыства паляўнічых. У прыватнасці, пішучы гэтыя радкі, зьявіўшыся ў Лёзну, некалькі гадзін

хадзіў з вуліцы ў вуліцу, каб адшукаць, дзе зьмяшчаецца райбюро паляўнічых і толькі пасля таго, як спытаўся ў міліцыянэра, нарэшце знайшоў яго ў лавачным раду мястэчка ў невялікім цагляным будыначку. Аказваецца, яно зьмяшчаецца ў краме паляўнічай каапэрацыі раёну, велічыню ў 3-х квадратных мэтрах.

Але справа яшчэ і ня ў гэтым. Уся сутнасьць у тым, што нават да самага апошняга часу праўленьне складаецца фактычна з аднаго старшыні т. Гурлоўскага. Ва ўсякім разе яно ня мае ні бухгалтара, ні сакратара і толькі з кастрычніка м-ца падшукала крамніка. А да гэтага часу ўсё гэта рабіў адзін старшыня. Ён выконваў абавязкі і рахункавода і сакратара і... крамніка. „Сумясьціцельства“, як бачым на ўсе сто!

Таму на наша запытаньне аб тым, як стаіць справа з загатоўкамі, т. Гурлоўскі лёконічна (хоць між іншым і вельмі добрасумленна) адказаў—„фактычна сарваны“.

І тут здзіўляцца нечаму! Выконваючы ўсю і арганізаваную-тэхнічную (канцэлярскага) парадку работу, а таксама і абавязкі крамніка, т. Гурлоўскі нават і пры ўсім сваім добрым жаданні ня мог займацца пытаньнямі апэрацыйнага сыстэматычнага кіраўніцтва работаю па загатоўках і будаўніцтву гаспадаркі ў нізавых ячэйках, якіх у раёне між іншым каля 20 штук. А ў выніку гэтага загатоўкі праходзілі самацёкам, бясплянава, насілі ў большасці выпадковы характар. Присутнічаючы два дні ў краме, я пераканаўся, што адзіным, стымулюючым сродкам правядзеньня іх з'яўляўся... водпуск тавараў (прэмій) і бояпрыпасаў здатчыкам.

— Выканаў разьвэрстку—атрымай бояпрыпасы махорку і інш.

Зусім ігнаруюцца сацспарборніцтва і ўдарніцтва. Ня выканаў—увальвай!..

Лёзьянскае т-ва не перабудавала мэтады сваёй работы ў адпаведнасьці з агульнымі задачамі сацыялістычнага будаўніцтва, не перайшло ад „політыкі самацёку да сталага плянавага, сыстэматычнага кіраўніцтва“ паляўнічай гаспадаркі раёнаў наогул і справай арганізацыі заготовак—у прыватнасці. І таму вакол гэтых апошніх сярод саміх паляўнічых раёну ня створана адпаведная грамадзкая думка, не мабілізавана актыўнасьць іх і само пытаньне заготовак такім чынам ня ўз нята на належную палітычную і прынцыповую вышыню.

І, нарэшце апошняе, што мы хочам адзначыць наконт работы Лёзьянскага т-ва паляўнічых—гэта кіраўніцтва паляўнічай гаспадаркай раёну наогул. Мы ўжо казалі вышэй, што на тэрыторыі раёну маецца спэцыяльная вопытна-паказальная гаспадарка („Лысая Гара“) у пераважнасьці з трусагадоўчым напрамкам, хоць апрача трусоў яна мае яшчэ і гадзальнік па разьвядзеньню ўсялякіх зьвяроў. Здавалася-б, што ўжо гэты факт павінен быў бы вымагаць ад раённага т-ва пэўнай увагі да такой гаспадаркі. Але на самай справе, на наша запытаньне пра ўдзел раённага т-ва ў рабоце саўгасу, „Лысая Гара“ трусавод апошняга т. Міронава адказала

нам: „Ніякай увязкі ў рабоце кіраўніцтва саўгасу і раённага праўлення няма. Саўгас працуе пад непасрэдным кіраўніцтвам Белкахотсаюзу“. Мы, зразумела, ня супроць непасрэднага кіраўніцтва. Але разам з тым лічым, што аб'екты адносіны райтаварыства паляўнічых да пастаноўкі работы ў саўгасе (у якім між іншым маецца шмат розных выпадкаў, аб якіх гутарка будзе ў спецыяльным артыкуле), зьяўляюцца ня чым іншым, як выражэннем няздольнасці яго стаць на чале кіраўніцтва ўсіх відаў паляўнічай гаспадаркі, што маюцца ў раёне.

Трэба яшчэ раз адзначыць, што праўленне Лёзьненскага таварыства паляўнічых не пераклалася на новыя метады работы па загатоўцы пушніны, мэхсыравіны і дзічы, не скарыстала галоўных сродкаў для паспяховага выканання пляну гэтых заготовак—сацспаборніцтва і ўдарніцтва як паміж ячэйкамі, так і асобнымі паляўнічымі, кантрактацыю.

Апрача гэтага—яно ня здолела ахапіць кіраўніцтвам работу нізавых ячэек у адносінах да плянавага рацыянальнага вядзення ўсіх галін паляўнічай гаспадаркі раёну.

Не наладзіла належнай культмасавай работы сярод шырокіх мас паляўнічых, не арганізавала іх на барацьбу за сваячасовае і поўнае выкананне як квартальных, так і гадавых плянаў заготовак.

Што-ж у адносінах да іншых раённых устаноў і арганізацый, дык трэба сказаць—яны мусіць глядзяць на паляўнічую гаспадарку як на нешта

такое, што можа існаваць, можа і не існаваць. І мусіць з гэтае прычыны ў раённым цэнтры не знайшлося адпаведнага памяшкання для бюро калектыву паляўнічых, у якім яно магло-б як належыць займацца справамі.

З усяго гэтага вынікаюць задачы і на далейшае. Галоўнаю з гэтых задач зьяўляецца неабходнасць для праўлення ўлічыць памылкі і недахопы мінулага і на аснове гэтага наладзіць работу сваю так, каб яна забяспечыла поўнае выкананне задач, што стаяць перад паляўнічай сістэмай ва ўсіх напрамках. У прыватнасці, у сувязі з гэтым яму неабходна ўкамплектаваць адпаведнымі працаўнікамі свой штат, а раённым арганізацыям і ўстановам (РКВ—у прыватнасці) трэба дапамагчы раённаму праўленню паляўнічых „наняць“ памяшканне для яго канцэлярыі.

Усяго гэтага патрабуе зараз задача плянавага вядзення і пашырэння паляўнічай гаспадаркі наогул і справы выканання плянаў усялякіх заготовак па лініі паляўнічай сістэмы—у прыватнасці. Трэба памятаць, што самацёк, безгаспадарчасць, дэзарганізацыя ў рабоце ня толькі паляўнічай сістэмы, але і наогул ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, зьяўляецца яскравым выражэннем правага апартунізму на практыцы, супроць якога партыя, урад і савецкая грамадаксыя вядуць няпрямірымае змаганне.

А. Сідарэнка.

ХТО ВІНАВАТ?

На адлегласці 5 кілёметраў ад м-ка Добрамысьля, Лёзьненскага раёну, сярод балота, парослага кудлатым прыземістым сасняком, расліннасць якога на ўзгорках складаюць срэбна-квяцістыя верасы, знаходзіцца Добрамысьленская культурна-паляўнічая гаспадарка, што падлягае непасрэднаму нагляду і кіраўніцтву Белкахотсаюзу. Мэтавай устаноўкай гэтай культурна-паляўнічай гаспадаркі зьяўляецца на сёнешні дзень ні то трусагадоўля галоўным чынам, ні то зьверагадоўля—наогул. Мы вымушаны ставіць пытаньне менавіта такім чынам, з тае прычыны, што сталага ўяўленьня аб напрамку і далейшых перспэктывах разьвіцця гаспадаркі загадчык саўгасу т. Барташ зараз ня мае. Ня мае гэтага ўяўленьня мусіць і Белкахотсаюз, бо інакш чым-жа растлумачыць тую неразьябрыху і тыя ненармальнасці ў пастаноўцы справы вядзення гаспадаркі, што ў сучасны момант у ёй наглядаюцца.

Мы з асаблівай рашучасьцю падкрэсьліваем зараз гэты апошні момант тым больш, што яго бачыць і добра разумее нават і сам т. Барташ. Больш таго, сам ён расцэньвае становішча, што маецца ў справе вядзення даручанай яму гаспадаркі як узаконенае Белкахотсаюзам шкодніцтва. І тым ня менш, ня глядзячы на ўсё гэта, т. Барташ ня можа зрабіць што-коlechы канкрэтнае ў напрамку палепшання і каранной зьмены такога становішча, бо згодна яго асабістай заявы, ён канчаткова паралізаван у сваіх дзеяньнях паводзінамі Белкахотсаюзу.

Мы не бярэмся зараз пакуль што сьцьвярджаць, наколькі пададзеныя заявы т. Барташа адпавядаюць рэчаіснасці і таму, перш за ўсё, спынімся коротка

на разглядзе і аналізе тых адмоўных фактаў у пастаноўцы работы саўгасу, якія кажуць самі за сябе.

Пачнем т. ск. з гісторыі гаспадаркі. Існуе яна тры гады і за гэты кароткі тэрмін мэтавая ўстаноўка яе змянялася... тры разы (рэгулярна кожны год). Так, першапачаткова на тэрыторыі сучаснай „культурна“—паляўнічай гаспадаркі меркавалася арганізаваць запаведнік. З боку Белкахотсаюзу былі ўжыты такія-сякія захады ў гэтым напрамку, у выніку чаго, ня існуючы зараз запаведнік праіснаваў каля году. Пасьля гэтага тэрміну Белкахотсаюз у асобе т. Сільнікава замест запаведніка паспытаў быў арганізаваць вопытна-паказальную зьверагадоўчую гаспадарку і нарэшце той-жа т. Сільнікаў загадаў т. Барташу разводзіць трусоў і такім чынам надаць саўгасу трусагадоўчы напрамак.

Падаючы гэтыя факты частай зьмены напрамку і мэтавай устаноўкі, мы зусім ня зьбіраемся зараз выступаць супроць іх наогул, у тым выпадку, калі яны, ў дачыненні да пэўнай гаспадаркі, вымагаюцца мясцовымі ўмовамі і такім чынам зьяўляюцца сродкам узьняўцы рэнтабельнасці гэтай гаспадаркі. Але ў даным выпадку мы акурат і ня маем гэтай умовы, бо мэтавая ўстаноўка Добрамысьленскага саўгасу, змяняючыся кожны год, тым ня менш і зараз не акрэсьлена як трэба быць. І такім чынам гэтыя штогоднія зьмены зьяўляліся па сутнасці ня сродкам палепшання становішча гаспадаркі, а выражэннем няздольнасці з аднаго боку—Белкахотсаюзу да гэтага часу наладзіць справу рэнтабельнага разьвіцця яе, а з другога—не жаданьня кіраўніка саўгасу т. Барташа катэгорычна паставіць пытаньне аб недапушчальнасці пададзенага становішча.

Апошнія мы кажам таму, што і зараз, у выніку частых зьмен, т. Барташ ня ведае пэўна, што будзе з гэтай „культурна“—паліўнічай гаспадаркай: ці то яна будзе зьліквідавана, як гэта меркаваў у апошні свой прыезд у саўгас т. Волдынь, ці то яна застанецца на месцы з карэннай рэарганізацыяй яе, ці то, нарэшце, яна застанецца галоўным чынам трусагадоўчай, альбо павінна зрабіцца зьверагадоўчай—наогул. Але, які-б з пададзеных захадаў Белкахотсаюз не парашыў ажыццявіць—ён павінен зрабіць гэта як мага хутчэй, бо ў такім становішчы, якое маецца ў гаспадарцы зараз, яна існаваць далей ня можа.

Мы лічым неабходным прыняць радыкальныя і тэрміновыя меры, якія-б далі мэтавую ўстаноўку для разьвіцця добрамысьленскай гаспадаркі.

Зараз мы прайдзем да характарыстыкі таго становішча, у якім знаходзіцца трусагадоўля. Праўда, у гэтай сувязі, патрэбна адзначыць і тое, што зараз у саўгасе, апрача трусоў маецца некалькі лісід, фазанаў, а да мінулай вясны быў нават і бобр, які ў веснавую паводку некуды... сплыў з сваёй загарадзі... Але гэта між іншым, бо пададзеных зьвяроў і птушак у саўгасе—адзіна, і таму разглядаць зараз пастаноўку догляду за імі проста немагчыма ды і бадай ці трэба. І таму адзіным аб'ектам, што маецца ў гаспадарцы і вымагае пільнай увагі да сябе зьяўляюцца трусы, на гадоўлі якіх і неабходна зараз больш падрабязна спыніцца. Адным з галоўнейшых момантаў, з вырашэньнем задачы трусагадоўлі зьвязаным, зьяўляецца, бясспрэчна, у першую чаргу, сама сыстэма разьвядзеньня і гадоўлі трусоў, паколькі ад яе, галоўным чынам, цалкам залежыць прыбытковасьць і карыснасьць гэтае справы. А з гэтае прычыны справу арганізацыі трусагадоўлі ў кожнай данай гаспадарцы трэба і неабходна разглядаць зараз перш за ўсё з пункту гледжаньня таго, якую сыстэму гадоўлі яна ўжывае.

У нас, у савецкім саюзе, практыкуюцца ў асноўным дзьве сыстэмы гадоўлі трусоў, адна—клетачная і другая т. зв. гарэнная, пры значнай перавазе першай з іх. У гэтым артыкуле мы пазбаўлены магчымасьцямі зрабіць сталую грунтоўную крытыку гэтых сыстэм і таму зазначым толькі, што мы катэгарычна выказваемся за гарэнную сыстэму.

Якая-ж сыстэма існуе ў добрамысьленскай „культурна“—паліўнічай гаспадарцы? Адказ на гэтае пытаньне павінен быць простым: у ёй існуе клетачная сыстэма. І гэта тым больш дасадна, што сам загадчык гаспадаркі т. Барташ вельмі адмоўна і скептычна адносіцца да гэтай сыстэмы, лічучы яе, у лепшым выпадку, недарэчнасьцю і бязглуздай выдумкай „спэцыялістаў“, якія (ужываем яго словы) „замест таго, каб карміць і абаграваць трусоў, самі кормяцца і грэюцца каля іх...“

Але тут мы лічым патрэбным зазначыць, што т. Барташ, маючы ў сваім распараджэньні вельмі цікавы і багаты зьместам матэрыял па некалькіх буйных трусагадоўчых саўгасаў саюзу, які характарызуе і сьцьвярджае няпрыгоднасьць клетачнай сыстэмы, тым ня менш у парадку, т. ск., самакрытыкі не жадае скарыстаць для гэтай-жа мэты становішча трусагадоўгі ў даручанай яму гаспадарцы, якое таксама даволі красамоўна сьцьвярджае ня толькі неабходнасьць караннога палепшаньня справы

ў гэтай гаспадарцы, але даводзіць і няпрыгоднасьць той-жа самай клетачнай сыстэмы, супроць якой ён так рашуча (і даволі трапна) выступае.

На самай справе, той факт, што з 188 трусоў, якія нарадзіліся ў жніўні м-цы, 84 прапалі, а з 186, якія нарадзіліся ў верасьні—пала 180,—ужо гэты факт гаворыць сам за сябе. А між тым ён шчыльна зьвязан, апрача ўсіх іншых прычын, таксама і з сыстэмай клетачнага разьвядзеньня. Больш таго, пры гэтай сыстэме і тыя трусы, што застаюцца жывымі выглядаюць надта дрэнна і пасутнасьці няпрыгодны для гадоўлі. Праўда, кажучы пра няпрыгоднасьць клетачнай сыстэмы—наогул і падаючы адзначаныя лічбы як довад супроць яе, у даным выпадку ў дачыненні да Дабрамысьленскай „культурна“—паліўнічай гаспадаркі трэба адзначыць і той факт, што нават і клетачная сыстэма ў ёй пастаўлена ня зусім добра, каб не сказаць зусім кепска. А гэта зьяўляецца ўжо не аб'ектыўным, а суб'ектыўным момантам, зьяўляецца паказчыкам няздольнасьці ці нежаданьня з боку т. Барташа як трэба наладзіць справу хоць-бы сабе і клетачнага разьвядзеньня трусоў. Так, напрыклад, вольны ўваход у трусятнік ня толькі людзей, але і сабак, коз, сьвіней і г. д. бясспрэчна маюць значны і вельмі адмоўны ўплыў на трусоў, асабліва ў той час, калі самкі парослы. А між тым у гаспадарцы гэта наглядзецца. Больш таго, былі выпадкі, калі па 40 штук трусоў, уварваўшыся ў трусятнік давалі сабакі. А ўсе гэтыя факты гавораць ужо ня толькі пра няпрыгоднасьць самой сыстэмы, але і пра адсутнасьць адпаведнага нагляду за трусятнікамі з боку кіраўніка гаспадаркі.

Далей, пераходзячы да больш прыватных і канкрэтных зьвязаных з гаспадаркаю пытаньняў, неабходна адзначыць таксама і тое, што да гэтага часу яна гаспадарча дрэнна замацавана і аформлена. Узяць хоць-бы той факт, што да гэтага часу ў ёй няма, напрыклад, рахункавода і таму вучот як маемасьці, так і колькасьці трусоў пастаўлен кепска, разьмеркаваньне прадуктаў паміж рабочымі ўтвараецца таксама без належнага вучоту, адчуваецца востры недахоп спэцвопраткі для рабочых, нарэшце проста не хапае патрэбнай рабочай сілы і г. д.

Апрача гэтага ня вырашана пытаньне забесьпячэньня трусоў прадуктамі. На зіму, згодна меркаваньняў т. Барташа з агульнага ліку 348 шт. трусоў, што маюцца ў гаспадарцы на 5 кастрычніка можа быць пакінута 200 штук самак і 30 самцоў. Астатнія-ж, звыш 100 штук, падлягаюць выбракоўцы ў бою, бо для іх не хапае памяшканьня і корму. Але на рад на атрыманьне корму і для гэтых 230 шт., што пакідаюцца на зіму, да гэтага часу Белкахотсаюзам яшчэ нявыслан. У гэтай сувязі наогул трэба з асаблівай рашучасьцю адзначыць той факт, што да гэтага часу ў саўгасе няма нават і каштарысу на 1931 год.

Да ўсяго гэтага трэба дадаць яшчэ і тое, што на сёняшні дзень стала ня вызначаны яшчэ і межы саўгасу. Больш таго, гэта справа мае канфліктны характар, бо на тэрыторыі, якая вызначана райземчасткай пад саўгас, знаходзіцца некалькі прыватных гаспадарак, да гэтага часу яшчэ не пераселеных куды трэба, якія фактычна карыстаюцца плошчай, належчай саўгасу. У выніку гэтага, запатрабаваньне райземчасткі аб прадстаўленьні заяўкі на водпуск насеньня для азімых і яравых пасеваў кіраўніцтва саўгасу ня можа выканаць, бо ня ведае, якая плошча

будзе адведзена пад засева, а гэта ў сваю чаргу, пагражае пакінуць саўгас без адпаведных засеваў. Такім чынам з усяго сказанага самі сабой на-прашваюцца вывады, якія адначасна павінны зья-ляцца задачай і на далейшае.

Белкахотсаюзу трэба безадкладна і канчаткова вызначыць напрамак і мэтавую ўстаноўку гаспадаркі і ў тым выпадку, калі яна застанецца трусагадоў-чай—карэнным чынам рэарганізаваць яе, ажыццявіць на справе гарэнны спосаб разьвязьдзеньня трусаў, гаспадарча-аформіць і замацаваць яе. Вызначыць сталыя межы гаспадаркі і пэўным чынам укамплек-таваць як штаты рабочых, так і тэхнічнага пэрс-

налу саўгасу. Складсьці сталыя каштарысы і катэ-гарычна прапанаваць кіраўніцтву ажыццявіць тэрмі-нова ўсе гэтыя мерапрыемствы.

Адпаведна з гэтым т. Барташу неабходна ад агуль-ных разважанняў перайсьці да канкрэтнай справы арганізацыі гаспадаркі і фарсыраваць пры дапамозе Белкахотсаюзу гарэнную сыстэму трусагадоўлі, бо як Белкахотсаюзу, так і тав. Барташу трэба, на-рэшце, зразумець і зрабіць вынік з таго факту, што пры сучасным становішчы саўгасу ён, замест „культурнай“ гаспадаркі нагадвае хутчэй яе супроць-легласьці—у лепшым выпадку, альбо проста шкод-ніцтва—у горшым.

А. Сідарэнка.

ПА АРШАНСКАМУ Т-ВУ ПАЛЯЎНІЧЫХ

Калектыў паляўнічых раёну налічвае ў сваім складзе 1024 сябры (звесткі на 1 жніўня), якія разьбіты на 15 нізавых ячэек. У ліку апошніх зна-ходзяцца, апрача вясковых, і ячэйкі Асінбуду, чы-гуначнай станцыі і заводу „Бордзель“, а гэты факт перш за ўсё сьведчыць аб тым, што сацыяльны склад таварыства ў раёне мае перавагу над іншымі раёнамі, якія пазбаўлены магчымасьці мець у сябе, ва ўсякім разе буйныя індустрыяльныя адзінкі, як скажам Асінбуд і інш. І бесспрэчна, што гэты апошні момант мае вялікае значэньне з пункту гледжаньня пастаноўкі работы таварыства ў цэлым, у прыват-насьці—апарату яго раённага праўленьня.

Пачаць хоць-бы з таго, што праўленьне апрача старшыні, як гэта мы наглядалі ў Лёзьнянскім, на-прыклад, раёне, мае сталага сакратара і рахункавода, апрача адной паляўнічай крамы, мае сталае памя-шканьне для сваёй канцэлярны. Больш таго, яно мае і параўнаўча добра пастаўленую работу ў сэнсе справаздачнасьці, вучоту сябраў калектыву, ходу ўсіх відаў загатоўак і г. д.

Гэта апошняе мы асабліва падкрэсьліваем у зьвяз-ку з тым, што ў пераважнай большасьці раёнаў работа нават самога апарату райтаварыстваў па-стаўлена з рук вон дрэнна. І таму неабходнасьць наладжваньня менавіта яе стаіць зараз ня толькі перад самімі райтаварыствамі, але і перад адпавед-нымі цэнтральнымі арганізацыямі і ўстановамі паляўнічай сыстэмы (Белкахотсаюзам і інш) ужо не як адцягнёная тэарэтычная праблема, а як канкрэтная задача дня. Гэта зусім зразумела, бо паляўнічая гаспадарка ўвайшла зараз у такі этап свайго разьвіцьця, калі неабходнасьць сталага, пля-навага кіраўніцтва і рэгуляваньне яе росту і напрам-ку высоўваецца на першы плян і зьяўляецца мера-прыемствам, абсалютна неабходным. На самай справе, ужо той факт, што само паляўніцтва з ама-тарскага, як гэта было раней, ператварылася зараз у адну з надта прыбытковых крыніц для пралетар-скай дзяржавы,—ужо гэты факт гаворыць сам за сябе. Ужо гэты факт патрабуе плянавага і рацыя-нальнага разьвіцьця і пашырэньня нашай паляўні-чай гаспадаркі, бо і яна падлягае і павінна падля-гаць агульным законам сацыялістычнага разьвіцьця. Арганізацыя цэлага раду спецыяльных паляўнічых саўгасаў, калгасаў з яскрава вызначанай спецыяліза-цыяй і мэтавай устаноўкай (зверагадоўчая, трусагадоў-чая і г. д.), арганізацыя спецыяльных заказнікаў, прыпісных гаспадарак і інш. зьяўляюцца канкрэтнымі формамі выражэньня сацыялістычнага плянава-

га вядзеньня нашай паляўнічай гаспадаркі. А той факт, што ўсе гэтыя формы патрабуюць зараз перш за ўсё свайго гаспадарчага ўпарадкаваньня і зама-цаваньня, якое зьяўляецца такім чынам асноўнай і кіруючай задачай сёнешняга дня—гэта і патрабуе ад нас, у першую чаргу, узыняцьця на належную вышыню работы саміх раённых таварыстваў паляў-нічых і наогул усёй паляўнічай сыстэмы.

Аднак звернемся да Аршанскага т-ва.

Мы ўжо адзначылі вышэй, што гэты бок справы ў Аршанскім таварыстве пастаўлен параўнаўча добра. А гэта дае нам усе падставы патрабаваць ад яго і адпаведнага выкананьня ўсіх заданьняў, ці праўдзівей—задач, якія вымагаюцца ад яго нашай пралетарскай дзяржавай. Возьмем выкананьне пля-наў па ўсіх відах загатоўак. На 1 кастрычніка яно мае наступны малюнак.

Гадавы плян па загатоўцы мехсыравіны за тры першыя кварталы выканан на 67 проц. Але гэты процант прыпадае галоўным чынам на загатоўку крата (скурак яго здана звыш 5000 штук), які скла-дае такім чынам як-бы кампэнсацыю, калі можна так сказаць, здачы другіх відаў сыравіны. Пры чым, цікава адзначыць тут-жа дынаміку гэтага выканань-ня па кварталах, якая мае наступны выгляд: 2 пер-шыя кварталы бягучага году па таварыству былі адзначаны глыбокім прарывам і процант выканань-ня іх пляну раўняўся амаль—0. За тое 3 квартал па-казаў 500 проц. выкананьня пляну. А гэта сьведчыць апрача ўсяго іншага, і аб тым, што праўленьне выхад з прарыву ў двух першых кварталах правіль-на знайшло ў палепшаньні апэрацыйнай работы па загатоўках.

Для гэтага мэты яно, не спасылаючыся на сама-цёк, скарыстала, як сапраўды бальшавіцкі мэтад работы, сталую разьвэртку і давядзеньне плянаў загатоўкі да кожнай нізавой ячэйкі і нават паляўні-чага, пры адпаведным сталым кантролі за выканань-нем гэтых плянаў. Аднак, разам з ужыцьцём гэтага адзінаправільнага мэтаду (праўдзівей—пачатку яго), яно тым ня менш ня здолела да канца давесці яго: належным чынам разьвіць саўспаробніцтва і ўдарніцтва, а таксама і культмасавую выхаваўчую работу ў ячэйках і сярод паасобных паляўнічых свайго калектыву.

У выніку гэтага і атрымалася, што разам з 67 проц. выкананьня пляну загатоўак, якія даюць падставы спадзявацца, што да канца году, заданьне па мехсыравіне будзе выканана на 100 проц., яно мае поўны зрыў выкананьня плянаў па загатоўцы

дзічы ў летні сезон, што ўжо, ні ў якім разе, ня можа быць спажыта за апошні 4 квартал. Больш таго некаторыя працаўнікі праўлення ў гэтым напрамку (у напрамку загатоўкі дзічы) маюць цалкам няправільныя ўстаноўкі. Так, напрыклад, супрацоўнік таварыства на пытаньне аб прычынах невыкананьня плянаў спастаўся быў між іншым на адсутнасьць у раёне дастатковай колькасці дзічы, г. зн. — на так званыя „аб'ектыўныя“ прычыны, якія мы бясспрэчна адкідаем.

Праўда, у гэтай сувязі неабходна азначыць на адсутнасьць у распараджэньні райтаварыства дастатковай колькасці прэміравальных тавараў і бояпрыпасаў, што, бязумоўна, не магло не адбіцца адмоўна на ходзе загатоўак усіх відаў і пушніны, і мехсыравіны, і дзічы. Але-ж, з уважлівай нібыта прычыны на першы погляд, гэты факт, з другога боку, сьведчыць і аб няздольнасьці праўлення як трэба і дзе трэба паставіць пытаньне аб дастатковым забесьпячэньні таварыства і патрэбнымі таварамі для прэміраваньня здатчыкаў і неабходнымі для паляўнічых бояпрыпасаў.

Такім чынам з усяго вышэй сказанага наконце загатоўак праўленьне райтаварыства павінна зрабіць адпаведныя вывады. Яно павінна цалкам ужыць у сваёй далейшай рабоце па загатоўках мэтады сацспаробніцтва і ўдарніцтва, кантрактацыі ўсіх відаў загатоўак, а таксама і шырокае разгортваньне сярод паляўнічых культмасавай выхаваўчай работы.

Асобным пунктам трэба вылучыць работу райтаварыства ў напрамку кіраўніцтва паляўнічай гаспадаркай раёну. Пры чым, трэба адзначыць, што ў раёне, пакуль што, адсутнічаюць спецыяльныя

паляўнічыя гаспадаркі і да гэтага часу ўсяго толькі пастаўлена пытаньне перад адпаведнымі раённымі ўстановамі і НКЗБ аб арганізацыі ў Копыскай дачы заказніка. І таму райтаварыству і Белкахотсаюзу трэба неадкладна над гэтым падумаць і заняцца пытаньнем арганізацыі ў раёне спецыялізаваных паляўнічых гаспадарак. Але тым ня менш, у калгасах раёну маюцца, як падсобныя ў гаспадарцы галіны, трусятнікі (у калгасе Ларынаўка на адлегласьці 8 км ад Воршы). Трусятнік знаходзіцца такім чынам, з аднаго боку, пад наглядам праўленьня калгасу, з другога — пад агульным кіраўніцтвам райтаварыства. Добра гэта ці кепска наогул (гэта пытаньне мы зараз сьведьдома абыходзім), але ў дадзеным выпадку такое, т. ск., „двоевласць“ зьяўляецца пакуль што фактам у дубальт адмоўным (у першую чаргу для бедных трусаў), бо, і сапраўды, атрымоўваецца — дзе шмат нянек — там дзіця бяз носу... Так і тут, у адну ночку цёмную (можа і днём?) пад трусятнік падкапаўся сабака і... перадушуй — 103 тусы.

Хто вінават у гэтым — разьбірэ пракуратура, куды матар'ялы па гэтай справе і накіраваны. Але пакуль што, факт той, што трусятнік — „разгромлен“... А гэты факт перш за ўсё сьведчыць аб тым, што праўленьне райтаварыства, паколькі яно зацікаўлена і прычасна да справы трусагадоўлі, у дадзеным калгасе ня здолела забясьпечыць адпаведнага нагляду за трусятнікамі, маючы ў сваім каштарысе нават і адпаведныя выдаткі на гэту справу.

З гэтага і вынікае неабходнасьць з боку праўленьня звярнуць асаблівую ўвагу на справу арганізацыі паляўнічай гаспадаркі ў раёне, С. А.

З-за валакіты засталіся бяз шроту

Латыгаліцкая ячэйка паляўнічых Халопеніцкага раёну аб'яднае 14 паляўнічых. Нарыхтоўкі па-загатоўцы крата, сабакі і ката намі выкананы поўнасьцю. Думалі, што выканаем і дзічанарыхтоўкі. Але на-дыйшло паляваньне, а ў нас пустыя стрэльбы. Зьвярнуліся мы ў Халопеніцкае т-ва паляўнічых, а нам там сказалі: „Ідзіце ў Лепельскае таварыства, — вашу ячэйку туды перакінулі“. Прышлі ў Лепель, а там гавораць: „Мы вас знаць ня знаем, і ведаць ня ведаем. Атрымайце шрот у Халопеніцкім т-ве“.

Сэзон прайшоў, а мы так і засталіся бяз шроту з-за валакіты.

Паляўнічы Ц.

Да таварышоў паляўнічых

Сэктар зоолёгіі Біялёгічнага Інстытуту Бел. Акадэмі Навук праводзіць працу па дасьледаваньні эканамічнага і сельска-гаспадарчага значэньня лісця і крата. Для дастатковага выра-

шэньня сапраўднага значэньня ў гаспадарцы (паляўнічы і сельскай) — неабходна дэтальнае дасьледаваньне складу ежы гэтых жывёл у розныя часы году і ў розных мясцо-асьцях. Вывучэньне складу ежы дасягаецца шляхам аналізу (дасьледаваньня) страўнікаў лісця і кратаў. Але для правільнага вываду аб той ці іншай ролі дасьледваемых відаў неабходна мець вялізарную колькасць аналізаў, неабходна мець шмат і з розных мясцовасцяў страўнікоў лісця і кратавых.

Таму сэктар зоолёгіі БАН зварачаецца з просьбай да т. т. паляўнічых дапамагчы ў вырашэньні гэтага важнага для паляўнічых гаспадаркі пытаньня шляхам дастаўкі страўнікоў лісця і кратаў у сьвежым ці ў замарожаным выглядзе. Страўнікі (і цэльныя тушкі крата) могуць быць здаваемы ў магазыне Белкахотсаюзу (Севецкая, д. № 71) ці ў зоолёгічным музэі Акадэміі ў доме калгасніка на 4-м паверсе, пры чым жадаючым будзе выплачвацца прэмія: за лісцяй страўнік — 3 рублі, а за кратавы 1 рубель. Страўнікі павінны быць перавязаны па канцох ніткаю, каб не выпякала стравы і мець пісаную (не хмічным) алоўкам запіску аб месцы (раён, сельсавет) здабычы, дню і гадзіне сутак, калі зьвер забіты.

Сэктар зоолёгіі будзе ўдзячны ўсім таварышам, якія даставяць прасімы матар'ял.

Загадчык сэктара Зоолёгіі Інстытуту Біялёгічных Навук БАН проф. А. Федзюшын.

УКРАДЗЕНА СТРЕЛЬБА

Зауэр, № 246239, ламанка, двухрульная, бяскуркоўка, 12 калібра, сьвідроўка руляй — чок, каптур для стрэльбы з жоўтай скуры і патранташ жоўты з трыма аддзяленьнямі.

Паведаміўшаму аб месцы знаходжаньня гэтых рэчаў заплачу 200 р.

Москва 18, Александровская, 65, кв. 4, Зубров П. Г.

Працу неадкладна наладзіць

(Рагачоўскае раённае т-ва)

У кастрычніку адбылася раённая канфэрэнцыя паляўнічых Рагачоўскага раёну. На канфэрэнцыі выявілася, што нават некаму было зрабіць даклад аб дзейнасці т-ва, бо і праўленне і рэвізійная камісія ня толькі не працавалі, але нават і не існавалі. Для таго, каб зрабіць даклад, прыйшлося паляўнічым прасіць таварыша, які б вывучыў справы Рагачоўскага т-ва і зрабіў бы даклад да канфэрэнцыі.

З дакладу выявілася, што крамнік т. Гарадзецкі ўсю ўвагу звяртаў на тое толькі, каб як-небудзь прадаць тыя бліскучыя гузікі і мяхі, якіх больш як на 11 тысяч рублёў дзесьці набыў сябра праўлення Даніленка. Да справы задавальнення патрэб сябраў саюзу—паляўнічых адносіўся ня толькі няўважліва і груба, а амаль што гнаў іх з крамы. Справаздача т-ва была пастаўлена так, што па водзіву дакладчыка ніякая ў сьвеце рэвізійная камісія не магла б дабіцца ніякага толку і крама паляўнічых, у звязку з гэтым, ператварылася ў прытулак для розных прыватнікаў і спекулянтаў.

Культасветнай працы ніякай не праводзілася. Барацьба з браканьерамі зусім не вялася, зьнішчэньне драпежнікаў было выпадковае, аблаў на ваўкоў ня было, калі ня лічыць адной, на якой, замест ваўка, „памылкова“, забіта лісіца. Зьнішчэньне бадзячых сабак і каткоў амаль не праводзілася. Што ж датычыцца сабакагадоўлі, дык праўда, райтаварыства набыло адну гончую сучку, аддала яе кудысь на вёску і на гэтым супакоіліся. Сабакагадоўля ў нас ідзе ня толькі самацёкам, а набывае і шкодны характар. Завадзкіх паляўнічых сабак у Рагачове вельмі мала, усяго 4—5 і тыя ад невядомых вы-

творцаў. Большая-ж частка як у паляўнічых, так і ў аматараў мэтысы ад сэтараў і пойнтараў, якія з аднолькавым поспехам будуць душыць і качаць і зайчат.

Што датычыцца трусагадоўлі, дык тут справа стаіць яшчэ горш. Яшчэ летась праўленне набыло 203 трусаў, затраціўшы на іх 3817 рублёў. У сучасны-ж момант яно мае толькі 315 штук. Такім чынам адзін трус абышоўся больш за 12 рублёў. А калі дэлегаты пацікавіліся, чаму гэта такі невялікі прыплод ад трусаў, дык дакладчык растлумачыў, што трусы разьбегліся па полі; іх трэба было лавіць...

Вялікая ўвага была звярнута на канфэрэнцыі пытаньням рэалізацыі пазыкі 3 га рашаючага году пядігодкі і загатоўцы пушніны і мэхсыравіны. Па заданьню, якое дадзена гарадзкой ячэйцы паляўнічых, неабходна ў 4-ым квартале загатоўцы на 100 р. мэхсыравіны і на 140 руб. пушніны. Нарыхтаваць мэхсыравіны на такую суму можна, бо бадзячых сабак у нас яшчэ шмат, а для надрыхтоўкі пушніны неабходна ў ваколіцах горада Рагачова зьнішчыць звыш 250 зайцоў у параўнаўча кароткі тэрмін. Тут разгарнуліся спрэчкі аб тым, ці знойдзецца такая колькасць зайцоў каля Рагачова а калі знойдзецца, дык ці застанецца пасьля гэтага на будучы год.

Згадзіўшыся з плянамі нарыхтовак, удзельнікі канфэрэнцыі звярнулі ўвагу на неабходнасьць наладзіць працу, каб паляўнічая гаспадарка не занепадала, а разьвівалася і багацела.

Страшановіч.

Працуе кепска

Ужо пісалася ў нашай часопісі аб дрэннай працы Бешанковіцкага т-ва. Але, ня гледзячы на гэта, праца ўсё-ж такі не наладжана. Справаздачнасьці т-ва ніякай не вядзе. Грашовыя кнігі ёсьць толькі а студзеня па май г. г. ды і то вядуцца толькі касавая і таварная кнігі.

Матар'яльнае становішча т-ва вельмі цяжкае: запазычанасьць былому Віцебскаму акратаварыству, каля 4000 руб., пакрыць няма чым. Нават выкупіць з базы тавары няма за што і быў выпадак, што пасылка накладной платай была звярнута. Сябры праўлення вельмі мала цікавяцца працай, а рэвізійная камісія за ўвесь 1931 год не дала вынікаў ніводнай рэвізіі.

Зараз Бешанковіцкае т-ва павялічылася за кошт Вульскага. Вульскае т-ва перадала Бешанковіцкаму тавараў на 4432 руб. 53 кап., трусаў 341 галаву каштоўнасьцю — 1983 р. 11 к. Улічваючы дрэннае становішча Бешанковіцкага райтаварыства, а таксама залежы тавараў у краме, трэба было тавары

Вульскага т-ва перадаць для рэалізацыі іншаму якому-небудзь т-ву.

У Бешанковіцкім т-ве быў трусятнік, у якім знаходзіўся вельмі каштоўны племяны матар'ял. Хаця шмат трусаў было і хворых, але іх можна было-б скарыстаць. Справа была пастаўлена так, што гэты племяны матар'ял у 1931 г. ня даў зусім прыплоду. Атрыманыя ад Вульскага т-ва здаровыя трусы ў колькасці 341 шт. могуць таксама захварэць, бо яны не ізаляваны ад хворых. У 1931 г. трусятнік ня быў забясьпечаны кормам. Справа пастаўлена так, што і на гэты год трусы застануцца бяз корму.

Ня гледзячы на ўсякія папярэджаньні і абсьледваньні праўленне т-ва ўвесь час працуе дрэнна. Гэтае пытаньне зараз узнята перад РВК. Магчыма гэта мера прымусіць праўленне Бешанковіцкага т-ва ўзяцца за працу.

Б. С.

Няма краталовак

У Брагінскім раёне заўважаецца недахоп краталовак. Брагінскае раённае таварыства паляўнічых распрадала краталоўкі, якія доўга ляжалі ў райкапсаюзе. Пасьля таго, некалькі разоў пісала ў Белкохотсаюз і ў Пушнасындыкат аб высылцы крата-

ловак, але і адтуль ня высылаюць іх, а нарыхтоўшчыкі крата крычаць: „Даеш краталоўкі!“ Хто-б паклапаціўся аб задавальненьні нарыхтоўшчыкаў крата прыладамі для яго лову?..

Сідарэнка.

РСІ і Белкохотсаюз павінны зацікавіцца

Агульным сходам паляўнічых Бярэзінскага р-ну было пастаноўлена, каб бояпрылады размяркоўваліся толькі тым паляўнічым-ударнікам, якія здаюць дзічыну і пушніну ў краму паляўнічых. Ня глядзячы на гэта, увесь час стрэльбы і ўсё іншае паляўнічым ударнікам зусім не пападаюць. Дзіч страляць няма чым, а гр. Маркоўскі з м.ка. Пагост, які зусім не паляўнічае, атрымлівае з крамы т-ва шроту па некалькі кілё.

Белкохотсаюзам было прыслана для прэміявання адатчыкаў пушніны шмат рознай вопраткі, але па загаду старшыні гэтая вопратка выдавалася каму папала і ўдарнікі зноў нічога не атрымалі.

Пры таварыстве арганізаван трусагадоўчы саўгас, дзе ёсць каля 200 трусаў. Труссы гэтыя да гэтага часу не ўпарадкаваны, сядзяць па 10—15 шт. у адной

клетцы, што пагражае эпідэміяй. І гэта ня глядзячы на тое, што для дагляду трусаў прынята 4 чалавекі, якія атрымліваюць па 90 руб. пэнсіі ў месяц і нічога ня робяць.

Трэба было для трусаў засеяць 5 гектараў зямлі рознымі каранёплодамі. Для гэтага было куплена 2 кані. Але на конях едуць хто куды хоча, а зямля засталася пуставаць. Коні-ж гэтыя так заезджаны, што ледзь цягаюць ногі.

Да чысткі т-ва зусім не падрыхтавалася, таму, замест кулакоў, шкоднікаў ды браканьераў, былі вычашчаны беднякі, добрыя паляўнічыя.

Старшыня т. Забаронак справамі т-ва зусім ня цікавіцца. Белкохотсаюзу і РСІ трэба звярнуць увагу на справы Бярэзінскага райтаварыства.

Селькор Аголь.

Што дала нарада старшын

У г. Віцебску 11 кастрычніка адбылася нарада старшын і сакратароў паляўнічых ячэек Віцебскага раённага таварыства паляўнічых. Прысутнічалі прадстаўнікі амаль што ўсіх ячэек. Галоўная мэта склікання нарады — вынікі нарыхтовак за першыя тры кварталы і падрыхтоўка да чацьвертага. Былі заслуханы даклады аб тым, хто і як правёў нарыхтоўкі, што перашкаджала ў працы, на што трэба ў далейшым звярнуць увагу.

На нарадзе была адзначана добрая работа па нарыхтоўках Селюцкай ячэйкі паляўнічых, якой кіруе т. Осіпаў, перавыканаўшай пляны нарыхтовак. Народа паставіла хадайнічаць аб прэміраванні членаў Селюцкай ячэйкі і іх старшыню. Гэтыя добры пачын Селюцкай ячэйкі трэба папулярызаваць, зрабіць яго вядомым для паляўнічых мас.

На нарадзе былі абгавораны і разьвэрстаны па

ячэйках пляны нарыхтовак на 4 квартал, пры чым некаторыя ячэйкі высунулі сустрэчныя пляны.

Праўленьнем Віцебскага райтаварыства ўстаноўлена прэмія ў 100 рублёў ячэйцы, найлепш правёўшай работу па нарыхтоўках.

Пасля абгаварэння новых мэтаў працы па нарыхтоўках, г. зн. кантракты і вызначэння зборшчыкаў пушніны па ячэйках і па дварах тут жа. Замастоцкая ячэйка выклікала на сацспарбніцтва Машканскую, Селюцкую-Рудніцкую, Бабыніцкую-Елагінскую, Віцебская-Веліка-Летчанскую, Старасельская-Даўжанскую і Рудніцкая гор. Віцебск. Народа, апрача таго, паставіла выклікаць на сацспарбніцтва Гарадоцкае т-ва паляўнічых.

Трэба вітаць Віцебскае т-ва паляўнічых, якое ўводзіць у сваёй працы новыя мэты працы.

Віцебчанін.

Добры пачын

Ужо пачынаюць выяўляцца вынікі нарады трусаводаў сыстэмы Белкохотсаюзу, якая адбылася ў г. Барысаве 5, 6 і 7 кастрычніка. Трусавод Віцебскага т-ва паляўнічых т. Лойка выклікаў на сацспарбніцтва шэраг кіраўнікоў буйнейшых трусятнікаў сыстэмы паляўнічай кааперацыі на лепшую пастаноўку працы, на памяншэнне падзяжу маладняка і трусаў асноўнага стада, на поўнае ўкамплектаваньне грунтоўнага стада, згодна пляну на 1 студзеня 1932 г., на найлепшы дагляд трусаў і захаваньне ўсіх санітарных мерапрыемстваў, на поўны

збор пуха трусаў у часы лінкі, поўнае выкананьне плянаў кантракты ў трусятніку і задачы прадукцыі добрай якасці.

Пачын т. Лойка не павінен застацца ў паляўнічай кааперацыі выключным, адзіным выпадкам. Трусаводы і кіраўнікі трусаходных гаспадарак павінны гэты пачын падхапіць і на справе ў сваёй гаспадарцы ажыццявіць яго. Мэтадам сацспарбніцтва і ўдарніцтва палепшым сацыялістычную трусагадоўлю.

Інструктар.

Недысцыплінаванасць зрывае аблавы

На працягу летняга часу паляўнічымі Прапойскага раёну было праведзена 4 аблавы. Здавалася б, што пры такой колькасці аблаў трэба было мець і добрыя вынікі. На справе-ж аказалася, што толькі апошняя, чацьвертая аблава, прайшла больш менш удала ў выніку чаго і было знішчана 5 ваўкоў.

Уся справа ў тым, што ўдзельнікі аблаў зусім ня лічацца з загадамі кіраўніка аблаў; ня прытрымлі-

ваюцца лініі стрэльцоў, ходзяць з месца на месца, кураць, гамоняць і г. д. Трэба дабіцца таго, каб пры правядзеньні такой грамадзкай справы, як аблава суро́ва захоўвалася дысцыпліна між удзельнікамі. За парушэнне дысцыпліны трэба выключаць з саюзу.

Казлоў.

Заяц

ПАЛЯВАНЬНЕ НА

Паляваньне па парошы ці тропам

Трапленьем завецца вышукваньне зьвера па яго сьлядох, якое сканчваецца стрэлам пры яго ўскакваньні з лежкі.

Парошай завецца сьнег, выпаўшы ноччу, яшчэ да зоркі. Пароша можа быць таксама і ад гэтака званай „паземкі“, г. зн. ад руху пухкага сьнегу па нізе з прычыны моцнага ветру. Сьлед зайцаў у парошу вельмі выразліў і, нібы друкаваны, бесперапынным ланцужком ідзе ад месца, дзе заяц знаходзіў сабе спажыву да месца лёжкі. Такі сьлед завецца „малікам“.

Паляваньне на зайцаў па парошы цікавае, прынаднае і к таму-ж агульнадаступнае. На гэтым паляваньні паляўнічы без усякіх памоўнікаў мае магчымасьць утвараць паляваньне адзін. Апроч таго паляваньне па парошы цікава яшчэ і тым, што пасьпяховасьць яго перш за ўсё залежыць ад веданьня „заяч'яй граматы“, трываласьці і назіральнасьці самаго паляўнічага.

Тэрмін да 25 сьнежня (па старому стылю) звычайна лічыцца лепшым тэрмінам паляваньня па парошы. Заяц тады ляжыць моцна, блізка падпускае да сябе і пры жаданьні ў большасьці яго можна ўзяць ляжачага. Паляўнічы, які выходзіць трапіць зайцаў, галоўным чынам, ацякаўлен тым, каб як мага хутчэй натрапіць на малік. З гэтае прычыны яму трэба накіроўвацца проста ў тыя месцы, дзе зайцы больш усяго трымаюцца. Такімі месцамі зьяўляюцца, бясспрэчна, палі, што засеяны збожжам, маладыя ўскходы якога складаюць улюблены корм для русака. Пры глыбокіх сьнягох, калі заяц дастае ўскходы азімага збожжа ня так лёгка шукаць яго трэба бліжэй да жыллёвых будынкаў, на палёх, дзе ёсьць збожжа ў стагах, альбо стагі канюшыны і сена.

Трапіўшы на малік, паляўнічы вызначае яго напрамак і ідзе па гэтаму напрамку да таго часу, пакуль не натрапіць на „жыры“, г. ё. на месца, дзе зайцы карміліся ноччу. Тут разабрацца ў сьлядох цяжка. З гэтае прычыны трэба пакінуць сьлед і ісьці па мяжы жыроў. Маленькімі скачкамі заяц з жыроў пойдзе на лежку, аб чым будзе сьведчыць

пятля, адна, другая—двойка, а там і скідка. Але лепш за ўсё вызначыць сьлед на лежку па скідцы з дарогі. Я, звычайна, і кіруюся гэтым правілам. Угледзіўшы скідку трэба аглядаць вакольную мясцовасьць і прызвычаенае вока з месца можа лёгка вызначыць, калі ня пункт лежкі, дык ва ўсякім выпадку прыблізнае месца яе. Пакінуўшы на больш зручным баку скідку, трэба асьцярожна абыходзіць навакол, кожную хвіліну будучы гатовым да стрэлу, бо заяц можа выскачыць у любы момант. Калі заяц абкладзен у невялікім коле, яго трэба паступова звужаць. Адагэтуль правіла: ня трэба ісьці проста сьледам, пры страце сьледу ня спыняцца, у выпадку астаноўкі таптацца на месцы, каб быць у руху. Заяц бачыць вас даўно, пільна сочыць за вамі і абавязкова ўскочыць так, што вы можаце не заўважыць яго, як толькі рух ваш спыніцца. Трэба памятаць, што апошняя пятля заўсёды ўперадзе лежкі і заяц абавязкова ўскочыць ззаду, як толькі вы будзеце каля гэтай пятлі.

Вельмі трапна паляваньне на кані ў снях, калі сьнег ня шкодзіць праезду ва ўсіх напрамках. Ездака кожны заяц падпускае вельмі блізка і яго можна ўзяць звычайна на лёжцы.

Бескарысна ісьці трапіць зайца па першаму сьнегу, які толькі што выпадае сьнешняй ноччу. Заяц у першую ноч сьледу не дае, а калі і дае, дык хіба толькі на некалькі крокаў ад сваёй лежкі.

З сярэдзіны лютага малікі пачынаюць заблытвацца і замест іх часцей трапляюцца ўжо двухсьледныя, што звычайна належаць двум розным зайцам. Пачынаецца цечка і паляваньне тропам спыняецца.

Паляваньне на заседках

Паляваньне „на заседках“ галоўным чынам зводзіцца да пасьцераганьня русака. Беяк у гэтым паляваньні, таксама як і пры трапленьні, займае другое месца. Беласьнежная шубка беляка цяжка ўлавіма на белым фоне сьнегаваго адзеньня. Нават і пры сьвеце месяца (бяз сьвета месяца зусім ня відаць)—гэта па-першае, а па-другое, месцы жыровак беляка—лес (поле выключэньне), яшчэ больш усклад-

няе дабычу гэтага звярка. З гэтае прычыны паляўнічы і лічыць больш зручным для сябе падсьцерагаць русака, які ідзе да самай сядзібы і стварае сабою выразную мішэнь.

Калі сьнягі пакрыюць тоўстым пластом азімыя палі і наогул усе месцы, дзе заяц прывык здабываць сабе корм, тады ён імкнецца падыйсьці бліжэй да жылля чалавека. Тут і пачынаецца лепшы тэрмін паляваньня на заседках.

Паляваньне на заседках не патрабуе ад паляўнічага не асобных ведаў, ні фізычных сіл, а патрабуе толькі невялікага цяпеньня і клопатаў пакласьці прынаду, дзе няма зімою корму для зайца. Мяккая, у добрае надвор'е ўбраная, канюшына з лістком і кветкамі, капусны ліст, качарыжкі, морква і інш. каранёвыя плоды, — прынада зайца. Раз пахарчаваўшыся гэтымі стравамі, заяц, месца, дзе знаходзіцца яны, не пакіне.

Прынадай зайца да жаданага месца можа служыць і неабмалочаны авёс. Пучкі аўса ставяць у сьнег па фігуры трохкутніка, прычым вяршыня апошняга знаходзіцца каля месца засідкі, а ўтвараючы яго пучкі пакідаюцца не замкнутымі. Ён трэба ставіць на адлегласьці двух-трох мэтраў адзін ад другога. Заяц, аб'еўшы адзін пучок, пераходзіць да другога і так робіць да таго часу, пакуль не пад'есяць. Пучкі павінны быць маленькімі, інакш заяц, аб'еўшы адзін два з іх, адчуе сябе сытым і пойдзе ў поле.

Пры падкармліваньні зайцаў на жыравых месцах няма патрэбы рабіць спецыяльнай маскіроўкі, як гэта патрабуецца пры падкармліваньні другога звяра. Месцам падсьцераганьня зайца можа быць і стог сена, і сьценкі лазьні, сьвірну, гумна, нарэшце, кусты альбо ствалы дрэў, а то і проста ямы, выкапаныя ў сьнягу.

Заяц — звяр вельмі мала асьцярожны і да месца жыроўкі ідзе даверліва. З гэтае прычыны, заняўшы пункт, напрыклад, у сьцяны сьвірну не абавязкова зьмяшчацца ў сярэдзіне яго. Досыць стаяць толькі нярухсма і так, каб месца сьвяціў у сьпіну. Калі стаць сьпіной да месца па ўмовах мясцовасьці нельга, тады трэба схаватца ў цені альбо ў глыбіню сьвірну ці лазьні (у залежнасьці ад таго, дзе стаіш) для таго, каб было зручна абстрэльваць перад дзьвярыма мясцовасьць.

Страляючы з будынкаў ня трэба забывацца пра гаручы матар'ял, калі ён ёсьць у памяшканьні. З гэтае прычыны трэба мець пыжы, якія ня тлелі-б пасля стрэлу. Лепш за ўсё мець у гэтых мэтах пыжы прасаленыя лямцавыя, без папярковых і кардонных наклеек. Пыжы з паклі, якія звычайна ўжываюць пры шомпалках, бязьліжна, не падыходзяць.

Зьвяры наогул і ў гэтым ліку заяц ня так рэагуюць на акрэсьленьне фігуры чалавека, як на яго рухі. Таму стаяць можна ня вельмі замаскаваўшыся, але нярухома.

Заяц, які прагаладаецца ўдзень, сьпяшаецца ісьці на жыравое месца і як толькі сьцягне, ён бывае ўжо там. Улічваючы такую асаблівасьць зайца, трэба быць на месцы падсьцераганьня да яго прыходу на прынаду, як толькі сьціхне ў сядзібах. Няма сэнсу накіроўвацца на засідку ў цёмную ноч, калі ня сьвеціць месяц альбо неба зацягнута хмарами, бо ў гэты час цяжка ўбачыць ня толькі беляка, але і русака. Не спрабуюць паляваньню моцны вецер і злыя маразы. Ні шуба з аўчын, ні валёнкі тады не дапамогуць і вы хутчэй сьпяшаецеся ў цёплую хату.

Каб выдзяляцца, як мага меней, на сьнежным фоне, добра апранаць на сябе адзежу, шапку і абутак — белага колеру ці наверх звычайнай паляўнічай адзежы апранаць белы балахон, а на шапку — белы каптур.

Страляць зайца трэба ў той момант, калі ён устае на заднія лапы і пачне прыслухоўвацца. Каб прымусяць зайца прыняць гэту позу, дастаткова злёгка сьвіснуць.

Ні ў якім разе ня трэба спаць на заседках у мароз, як бы гэтага не захацелася. Нярухомасьць чалавека ў мароз, асабліва соннага, вельмі часта вядзе да таго, што ён пачынае, нават не адчуваючы гэтага, замярзаць, што можа выклікаць сьмерць. Засідкі з умеласьцю правадзімыя, абумоўліваюць добрае па выніках паляваньне.

Паляваньне аблавай

Паляваньне аблавай усім вядома. Таму апісваць падрабязна тэхніку яго няма патрэбы. Увесь посьпех тут залежыць ад паводзін загоншчыкаў і дысцыплінаванасьці паляўнічых.

Абавязак загоншчыкаў — трымаць роўна лінію наступленьня і пасоўвацца на месца новага загону. Усякая затрымка ў перасоўваньні скарачае колькасць загонаў (аблаў) у кароткія асьвешчаныя і зімовыя дні, а гэта не ў інтарэсах паляўнічых.

Аблаўныя паляваньні на зайцаў называюцца звычайна кампанейскімі. Кампанія паляўнічых нанімае загоншчыкаў, пераважна хлапцоў, і ўвесь выдатак пры гэтым паляваньні кладзецца пароўну на ўсіх яго ўдзельнікаў. Для таго, каб зрабіць паляваньне больш цікавым і ўнесці ажыўленьне сярод саміх стралкоў, я праводзіў аблаўныя паляваньні так: заяц адзеньваўся ў 50 кап., лісіца — 3 руб. (расцэнка па даваеннаму часу). Прадугледжвалася і птушка — цецярук — 20 кап., беляя ці шэрая курапатка — 15 кап. Уся здабыча паступала ў агульную касу. Той, хто заб'е зайца альбо лісіцу мае права ўзяць сваю здабычу за паказаную суму. Дзіч, якая заставалася, прадавалася жадаючым удзельнікам (паляўнічым) з павышанай цаной па 5 кап. за выключэньнем лісіцы, на якіх накідаўся адзін рубель. Сума касы павялічвалася яшчэ і ад штрафаў. Промах па зайцу — 10 кап., заяц, прапушчаны бяз стрэлу на адлегласьці 50 крокаў — 50 кап. Птушка не штрафавалася. Быў выпадак, калі русак, выбегшы па лініі стралкоў, даў штрафу 1 руб. 20 кап. за промахі.

Той, каму так пашанцавала забіць аднаго-двух русакоў не даваў штрафу і ён атрымліваў з касы поўнасьцю свой узнос, унесены ім на расходы па правядзеньню паляваньня. Другія прыпачвалі. Усё гэта ўносіла вялікае ажыўленьне і паляваньне з гэтае прычыны праходзіла з вялікім пад'ёмам.

На нумарох трэба стаяць зусім ціха і не варушыцца, бо як толькі закрычыць загон, узьнімаецца з лежкі русак і хутка выходзіць на лінію стралкоў. Бяляк выходзіць значна пазьней, блытаючыся ўвесь час у лініі загону. Таму аблаву трэба лічыць скончанай толькі тады, як загоншчыкі падыйдуць шчыльна да лініі стралкоў, інакш вы можаце прапусьціць зайца альбо вам пападзе набой шротам суседа па нумару, які, ня ўгледзіўшы вас, палічыць, што вы стаіце на сваім нумары. Гэта — галоўныя ўмовы паляваньня аблавай, ня кажучы ўжо аб тым, што тут наогул патрабуецца асьцярожнасьць і тады як вы

стаіць на нумары і тады, як зышліся ў адно месца і загоншчыкі і паляўнічыя. Кожны паляўнічы павінен гэта цвёрда памятаць.

Паляваньне „у ўзерку“

Паляваньне „ў ўзерку“ практыкуецца толькі на беляка ў глыбокую восень да сьнегу. Калі восень вельмі доўга зацягнецца, сьнегу няма, а беляк зьмяніў сваю шэрую летнюю шубу на белую зімовую, г. зн. „выцвіў“, тады і практыкуецца паляваньне ў ўзерку. Выліняўшы беляк добра відаць на цёмным фоне зямлі і на пажаўцелым лісьці. Паляўнічы далёка бачыць белую пляму, падыходзіць бліжэй і страляе. Паляваньне гэта магчыма толькі ў цёплыя і мяккія дні; заяц тады моцна ляжыць і падыход да яго лёгка, пад нагамі ня шуршыць, чаго заяц вельмі палохаецца. Правільны падыход тыя-ж самыя што і пры трапленьні.

Шмат яшчэ ёсьць спосабаў паляваньня за зайцамі, але пералічаць усе іх бадай ці патрэбна, бо галоўнейшыя з іх вышэй апісаны. Калі гаварыць аб паляваньні з „борзымі“, дык па-першае, паляваньне гэта ў нашых мясцох (у Беларусі) ня ўсюды магчыма, бо яно патрабуе вялікіх плошчаў бяз лесу і хмызьняку, а па-другое, яно адыходзіць у нябыццё.

Як страляць зайцаў

Калі заяц спакойна ідзе ды яшчэ прысядзе ці ўзьнімецца на заднія лапкі, тады страляць яго бязмоўна лёгка. Трэба выкрэсьліць сябе са сьпісу паляўнічых, калі зробіш промах у такіх выпадках. Іншая справа, калі заяц клубком коціцца ад добрага ганчака ў лесе або ў хмызьняку ці нават і па полі ці то побач вас, ці проста, як кажуць, на „штык“. Тут ужо трэба мець вялікі навык, прызвычаенае вока і нямала прыдзецца спаліць пораху і рассыпаць шроту, каб дасягнуць станоўчых вынікаў і атрымаць назву добрага стралка. Тут ня стэндавая стрэльба, пры якой, некалькі напрыткаваўшыся са стрэльбаю а належным выглядзе падаеш каманду „дай“ і ўслед ляціць талерачка. Пры паляваньні-ж ідзеце вы паміж хмызьнякоў, бясклопатна вісіце на плячох у вас ваша стрэльба і раптам вы чуеце: „Ая! ая! а-я-я!“ — заліўся ганчак і русак—стралой коціць міма вас.

Прызвычціцца добра страляць—справа вельмі цяжкая і складаная. Можна падаць правільны страляньня, але нельга навучыць страляць. Тут справа практыкі і г. д. Вось што раюць стралкі-практыкі і што я асабіста падтрымліваю. Трэба памятаць, што з усіх непападаньняў шротам па дзічы, якая ляціць ці бяжыць 90 проц. ухodziць пад дзіч. У тым-жа выпадку, калі дзіч прабягае, ці пралятае бокам да стралка—шрот пралятае ззаду яе. З гэтага правіла вынікае, што страляць па дзічы, якая ляціць або прабягае бокам, трэба ёй у галаву. Па зайцу, які бяжыць нармальным тэмпам, трэба цэліцца ўперад на далонь ад галавы зайца. Калі-ж хуткасьць руху яго больш нармальнага, дык бяруць уперад на адну і нават дзьве яго ўласныя даўжыні. Калі заяц ідзе проста на паляўнічага, трэба цэліць перад зайцам, па лапках, каб стрэл папаў-бы (у тым выпадку, каб ён спыніўся адразу) ў зямлю перад ім. Калі-ж ён убягае ад паляўнічага, тады трэба цэліць вышэй галавы зайца, альбо ў канцы вушэй, глядзячы па адлегласьці (блізка—у канцы вушэй, далей—вышэй зайца). Калі заяц бяжыць бокам да паляўнічага трэба браць уперад часам на паўмэтра, у залеж-

насьці таксама ад адлегласьці і хуткасьці бегу. Калі-ж заяц бяжыць на гару, трэба браць вышэй, а гары—ніжэй, бо ў першым выпадку заяц з кожным момантам паднімаецца вышэй у параўнаньні з лініяй прыцэльваньня. У апошнім з кожным момантам—ён апускаецца значна ніжэй, бо хуткасьць яго заўсёды большая пры спуску, чым пры падняцьці.

На лежцы трэба цэліць на 45 сантым. вышэй і ў пярэдняю частку тулава, у блізка сядзячага задам да вас зайца трэба цэліцца ў храсткі, у сядзячага-ж бокам і блізка—у верхнюю частку лапаткі, а на адлегласьці 50 і больш крокаў трэба браць зверху патыліцы ці ў галаву.

Ніяк не забыць выпадку, калі таварыш мой па паляваньню, тоўсты, такі чалавек Іван Іванавіч, а поўнай упэўненасьцю пасадзіў мушку на канец носу зайца, які знаходзіўся ў 10 кроках. Пасьля стрэлу заяц даў „стрэкача“ і так хутка, што мой Іван Іванавіч ня справіўся выправіць другім стрэлам свой промах. Пасьпяховасьць і самаўпэўненасьць вельмі часта караюць паляўнічага і іх трэба сьцерагчыся.

Шрот на зайца павінен быць не драбней № 3 ангельскага ліку. Зімой № 2 ці № 1. На блізкай адлегласьці можна ўжываць і № 5, але не заўсёды прыходзіцца страляць зайца на такой адлегласьці.

У заключэньне некалькі слоў пра сала зайца. Сала зайца ў народзе лічыцца лекавым. Гэтым салам змазваюць адмарожаныя месцы, укладваюць на вачы ў вушы пры коліках і г. д.

У нас на Беларусі сустракаюцца два віды¹⁾ ці хутчэй падвіды русакоў, якія розьняцца па велічыне і колеру. Першы трымаецца ў мясцох больш лясных—галавысты, значна рыжы; другі жыве на палёх, што знаходзяцца паводдаль ад лесу—моцна складзены, буры, без адзнак рыжаватасьці. Колер гэтага русака зьліваецца з камнем, месца лежкі—каменкі ці асобныя камяні. Русак гэты бывае вельмі тлусты, ад’ядаючыся на азімых пасевах (сала бывае толькі ўнутранае, што знаходзіцца каля почак), ён у большасьці і выручае тых, хто шукае і цікавіцца яго салам.

Ф. А. Лялін.

1) Аб „двух відах“ русакоў „у нас на Беларусі“ ня можа быць і рэчы. Два „падвіды“ аднаго віду таксама ня могуць сустракацца ў адной і той-жа мясцовасьці, бо гэта супярэчыць самому разуменню таксонічнай катэгорыі „падвід“. Тое, што аўтар называе ў сваім артыкуле „відамі“ ці „падвідамі“, або „галавысты“, значна „рыжы“ і „буры“ (?) і г. д. павінна быць аднесена да зьявішч перш за ўсё ўзрослых, затым—сэзонных павяліч і індывідуальных варыяцый.

Пасьля ўдалага стрэлу.

Пра хітрасць лісіцы ходзіць вельмі шмат усякіх казак і баек. Але, калі бліжэй прыглядзецца да лісіцы, дык усе казкі і байкі аказваюцца пісанымі зусім пра другую лісіцу, ня існуючую ў прыродзе.

Разьвешчаць лісіцу, адабраўшы ў яе дасьціннасьць я, вядома, не жадаю, але наша рэальная лісіца зьяўляецца проста зьверам і зьверам здагадлівым, зьверам, які мае моцна разьвіты слых, вострае вока і тонкі нюх. Слых у лісіцы вельмі моцны: пры слабым ветры яна ўлаўлівае піск мышаньці ад 600 да 900 крокаў. У ціхае марознае надвор'е яна чуе яшчэ далей, прыкладна да 550 мэтраў.

Узяць лісіцу з гэтае прычыны не заўсёды бывае проста і лёгка. У большасьці выпадкаў і палюўнічы з вялікім вопытам доўга глядзіць на каштоўную шубу лісіцы, што віднеецца на сьнегавой раўніне. Паляваньне на лісіцу тым і цікава, што шуба яе дастаецца ня так-та лёгка, як, напрыклад, шуба зайца.

Паляваньне на лісіцу адбываецца з гончымі, а таксама з борзымі, з „таксамі“, са сыяжкам, нагонам, „скрадам“ і з вабікам. Кожны від паляваньня цікавы сам па сабе і дае палюўнічаму шмат перажываньняў.

„На вкус и цвет—товарища нет“, як кажуць—аднак на першае месца трэба паставіць паляваньне з гончымі. Паляваньне з гончымі на лісіцу пачынаецца адначасова з паляваньнем на зайцоў і працягваецца да глыбокага сьнегу. Раньняе паляваньне на лісіцу не дае поўнага інтарэсу: не аблэгшая трава, мясцамі няпрыбранае збожжа з палёў, дварняжкі пры стадах жывёлы—шкодзяць правільнаму гону і вы незадавальняецеся ў поўнай меры работай свайго гончака, тады як у глыбокую восень нішто ні шкодзіць гону і ён льецца бесперарывным ручайком. Ды і шуба лісіцы ў раннюю восень не дайшла яшчэ да поўнай якасьці і такім чынам яна ня ў поўнай цане. З гэтае прычыны як-бы ні гарэла ў вас ахвота да паляваньня, тым ня менш, яго трэба пачынаць у глыбокую восень, прыкладна з кастрычніка месяца. Скура лісіцы ў поўнай прыгожасьці, а значыць і ў высокай цане, бывае па выпадку сьнегу, але нельга-ж ахвяраваць чорнатропам, калі самы цікавы гон.

Будучы палахлівай і асьцярожнай лісіца імкнецца не паказвацца на вочы чалавеку, калі можа прадбачыць яго зьяўленьне і недаверліва адносіцца да новых прадметаў і нязвычайных зьяў. Гэта гаво-

рыць пра тое, што палюўнічы павінен быць вельмі асьцярожны, памятаючы аб вострым воку і тонкім нюху лісіцы, якія могуць адкрыць яго прысутнасьць. Чакаючы лісіцу, калі ганчак ваш нават і голасу яшчэ ня даў, трэба стаяць зусім спакойна з гатовай да стрэлу стрэльбай. Пры гэтым трэба імкнуцца не станавіцца ў тым напрамку, адкуль дзьме вецер. Забачыўшы лісіцу вы павінны як-бы замерці, а калі яна будзе адрэзана і ня можа адступіць назад у межах сілы стрэлу, вы павінны хутка ўскінуць для прыцэлу стрэльбу. Здараецца, зразумела, што лісіца выскаквае на вас у той момант, калі ў вас, як гэта кажуць, „душа на распашку“. Але гэта выпадак выключнага парадку і такіх выпадкаў наогул бывае вельмі мала, а калі і трапляюцца яны, дык ва ўсякім разе з лісіцамі, ня бачыўшымі яшчэ, як кажуць, відаў.

Лісіца выбірае сабе пэўны раён, дзе і жыве. Норы выдаюць яе. У норах яна выводзіць дзяцей, у іх яна хаваецца ад усякай небясьпекі, у злыя маразы нара грэе яе, у вялікія дажджы і непагадзь у нары яна знаходзіць для сябе прыстанак. Дзе не знаходзілася-б лісіца яна ідзе да нары ад гону. Тут яе, галоўным чынам, і трэба перахапліваць. Для таго, каб лісіца ня выбралася з нары ў дзень паляваньня да золаку, норы забіваюць (па сканчэньні паляваньня іх трэба адчыніць). У той час, калі сабакі пускаюцца для гону, сам палюўнічы павінен як найхутчэй ісьці да нор. Падхопленая гонам лісіца звычайна ідзе далёка; калі не ўдалося ёй захавацца ў норах. Але скоро яна пачынае скарачаць адлегласьць і вадзіць гончых нібы заяц. Бываюць выпадкі, калі лісіца імкнецца ўступіць як-бы ў таварыскія адносіны з гончымі, прыманьваючы іх сваёй гульнёй. Як пераканаўся я—лісіца трымае сябе ў залежнасьці ад паводзін вашага ганчака. Яе хітрае вока бачыць з кім мае справу і пры зручным выпадку яна можа „пяткі поточіць“.

Адзін час у мяне быў гора-ганчак. Аднолькава гнаў ён і зайца, і дзікую казу, пагнаў-бы, пэўна, і слава (каб сланы вадзіліся ў нас) і што галоўнае—пачынаў ён гнаць тады, калі сам палюўнічы не жадае гэтага і калі на яго (на ганчака) набяжыць хваля спрытнасьці.

„Бяз рыбы і рак рыба“—падумаеш часам, калі вас вывадзе з цяргеньня такі ганчак і вы апусьціце стрэльбу, ахаладаўшы сваё сэрца. За тое, калі праявіць сваю спрытнасьць такі ганчак, ён куляй ляціць

...і тут-жа збіўся са следу. Доўга калупаецца ён пакуль зноў ня зыйдзе на яго „буйны парыў“. І зайц, і лісіца, і нават дзікія козы добра ведалі майго ганчак; забягуць яны ў гушчар і пачынаюць гульні з ім „у ката і мышку“. І—вось такі ганчак ня толькі зайцаў, але і не адну лісіцу пасадзіў мне на мушку (быў выпадак і казла), а аднаго разу і моцнага лісавіна, пратрымаўшы яго ня менш 2-х кілёметраў у бесперапынным гоне сярод лесу і махавымі балотамі. З гэтага—заклучэнне: пры паляванні адзіночкай, г. зн. аднаму з адным сабакам можна быць лісіцу і з дрэннымі ганчакамі, якія (як мой) не насядаюць на лісіцу, у выніку чаго яна зьвяртае ўсю ўвагу на такога „ковырля“, і такім чынам падварачваецца пад ваш стрэл. Гэта мірыць вас з боку здабычы, але-ж наогул для задавальнення жадання паляўнічага неабходзен добры лісакон. Ня кожны ганчак, нажаль, гоніць лісіцу і паляўнічаму прыходзіцца часта абмяжоўвацца толькі паляваннем на зайца. Для таго, каб мець добрага лісакона, яго трэба наганяць на лісіцу ў малым узросце. Першая „азбука“ ў гэтай справе—малое лісянне (калі апошняе магчыма мець), на якога і напускаюць маладога ганчак з пэўным уменьнем.

Пры кампанейскіх паляваннях падаецца асобны сыгнал. Залісіа ганчакі, раздаўся працяжны на высокай ноце гук трубы (вайсковай, як казаў я, пры паляванні на зайца) ці звычайнага паляўнічага рогу.

Раздаўся і замёр у прасторы. Знай, паляўнічы, лісіцу пагналі, настарожвайся.

Вось пачуўся стрэл, гон спыніўся. Галасы адзіночак, якія асталіся ззаду, дзе-ні дзе яшчэ чутны. На вясёлых нотах заіграла труба. Гэта значыць дадзен сыгнал, што лісіца забіта. Трафеі вашы. Забыўшы ўсё на сьвеце вы жадна хапаеце зайзросны трафей. Вось тут вы і павінны ахалодзіць ваш парыў: часты выпадкі, калі на ствалох каштоўнай двухстволкі заставаліся сьляды вострых зубоў не забітай на сьмерць лісіцы, а аб прамокшых наскрозь ботах, вядома гаварыць ня трэба.

Часта пасля стрэлу лісіца ляжыць нярухомай і ўводзіць у заблуд паляўнічага, які задаволены сьмяртэльным стрэлам. Паляжаўшы хвіліну—другую лісіца раптам з вялікай хуткасцю ўскаквае і жвава ўбягае ад вас, пакідаючы з разражанай стрэльбай.

Усякага зьвера трэба быць наватарыя, так, каб першым стрэлам ён быў забіты. У тым выпадку, калі ён паказвае адзнакі жыцця, яго трэба дабіць другім стрэлам у кволае месца. Лісіца на рану ня вельмі моцна. Ва ўсякім выпадку яна значна ўстойлівей за русака і шрот дробных нумароў, але да другога нумару для яе недастатковы. Стреляньне далей, чым на 50 крокаў і ў зімовы час, калі лісіца вельмі моцна на рану, патрабуе № 0. Моцны ці нямоцны зьвер, яго заўсёды трэба быць па кволаму месцу і добра цэліцца. Лепшы момант для стрэлу лічыцца той, калі лісіца дае бок. У такіх выпадках для шроту адкрыты галоўнейшыя часткі галавы, шыі, бок з органамі грудной клеткі і брушны. Стрэл у грудзі па нязначнасьці плошчы лічыцца няпэўным і яшчэ горш стрэл наўздагон, калі лісіца асабліва шпарка ўцякае ад вас, апусьціўшы крыху галаву і прыкрываючыся хвостом. Пападаньне ў галаву дае найлепшы эфэкт; лісіца (як і кожны зьвер) падае мёртвай нібы забітая маланкай.

Калі з жалем праважаем мы зайца, які бывае паранены, дык аб лісіцы тым больш баліць у нас сэрца. З гэтае прычыны стрэл у лісіцу павінен быць верным, строга разьлічаным і тады ў вашым дзёньніку ня будзе запісу: „пудзель па лісіцы“.

Робота ля станка, за канторкай, хатнія справы, кепскае надвор'е—шмат адбіраюць паляўнічых дзён. Чорнатроп мінаваў няпрыкметна, а там ужо надышлі і маразы, сьнег вышэй калена—паляваньне з гончымі скончана—наступае паляваньне са сьцяжкамі. Для таго, каб аўладаць цэлай шубай лісіцы, перахітрыць асьцярожнага зьвера, трэба высачыць яго і ўмела абыйсьці. Тут вы не павінны забываць, што ўсякага зьвера трэба браць з меркаваньнямі, што гэта экзэмпляр бывалы. Усе захады асьцярожнасьці павінны быць кіруючымі пры паляванні, тым больш на лісіцу.

Сьцяжкі пры паляванні на лісіцу зьяўляюцца магутным сродкам, бо лісіца, як было ўжо адзначана, недаверліва адносіцца да новых прадметаў і да нязвычайных зьяў. Ubачыўшы чырвоныя сьцяжкі, яна баіцца да іх падыйсьці і, такім чынам, будучы замкнутай у кола сьцяжкоў, яна не рашаецца парваць іх лінію і можа прабыць, адведзеная імі, неват суткі. Замкнутая лісіца ў кола сьцяжкоў на тры чвэртки ўжо біта.

Няма сумненьня, што ў падёмках лісіца не разьлічвае колеру, але не пераходзіць лінію сьцяжкоў у выніку таго, што яе трымае пах, які не ўласьцівы прадметам прыроды, да якіх прызычаўся зьвер. З прычыны гэтых меркаваньняў шмат якія паляўнічыя абліваюць сьцяжкі газай хоць у гэтым таксама няма пільнай патрэбы. Сьцяжкі і бяз гэтага маюць даволі спецыфічны пах, які пужае лісіцу. Паляваньне са сьцяжкамі патрабуе ўдзелу ня менш 2—3 чалавек. Як хутка лісіца апывіцца ў кола сьцяжкоў, адзін паляўнічы становіцца на нумар і два астатнія гоняць лісіцу, альбо наадварот, глядзячы па таму, як патрабуюць гэтага абставіны. Ёсьць, магчыма, звужэньня кола да такой ступені, што яго можа заняць і абстраляць адзін паляўнічы. Калі-ж абвод ня можа быць звужан (шырок у канцох сьцяжкоў) тады становіцца два тры паляўнічых. Гнаць лісіцу „благім матам“, як звычайна прынята гнаць усякага зьвера, ня трэба. Чалавек сам па сабе зьяўляецца для зьвера страшэннай небясьпекай і адно зьяўленьне яго ў кола, у якім зьвер абыйдзён, прымушае яго ўцякаць, як ад агню. Самае

Брыгада паляўнічых.

лепшае—спачатку, стоячы на месцы, стукаць па дрэвах, перагаварвацца ці пераклікацца так, каб было чуць на палову кола, а потым, праз некалькі хвілін, не сьпяшаючыся перасоўвацца ўперад. Нечаканы моцны крык пудзіць лісіцу і яна часта прарывае кола сьцяжкаў ці затайваецца.

Ня трэба забываць, што ў зьвера прывычны шлях—лаз. Таму, робячы абклад, стралковая лінія павінна быць на шляху лаза. Паляваньне са сьцяжкамі калі і патрабуе затрат, дык яно, ва ўсякім выпадку, даступна і радавому паляўнічаму. Скручаны шнурок даўжынёй кілёмэтры ў два (даўжэй яшчэ лепш) сьцяжкі, кумачовыя ласкуты даўжынёй 4×8 вяршкі (па аднаму на мэтр), катушкі для наматваньня шнура—вось і ўсё неабходнае для паляваньня. Усё гэта можа быць зроблена кожным паляўнічым і зусім лёгка. Сьцяжкі трэба падвешваць на вышыні росту лісіцы.

Скончылася паляваньне па чорнай трапе, пачынаецца па парошах. Лісіца з лесу, балот выходзіць у поле—„мышкуе“. Вы адзіночка паляўнічы, сьцяжкі вам непадсілу, але лісіца так вабіць да сябе. У вас ёсьць вабік пад падстрэленага зайца ці пад мыш (гэты вабік лічыцца лепшым). Вы накіроўваецеся ў поле, каб спаткацца з хітрым зьвярком адзін на адзін—вось у паўтары кілёмэтры вы пэўна бачыце ў ваш бінокль як „мышкуе“ лісіца, мяркуеце як і адкуль падыйсці да яе. Вось вы і на месцы, кладзецеся за высокі камень, апускаеце на лоб шапку, узводзіце куркі, кладзеце стрэльбу на выпрастаную левую руку так, каб рулі прыходзіліся над самым роўнем сьнегу, вынімаеце вабік. Робіце два-тры адрывістыя няроўных пскі нахшталь мышы, потым заціхаеце. Лісіца спыняецца, паварочвае галаву і ідзе ў ваш бок.

Посьпех паляваньня з вабікам залежыць ад дакладнага выкананьня наступных правіл. Першае асноўнае патрабаваньне—захаваць ад лісіцы вашу прысутнасьць. Ні ў якім выпадку нельга вабіць узнервованую лісіцу, якая ўгледзіла ці пачула вас

хоць-бы і здалёку, нават перасекла ваш сьлед і з гэтае прычыны пакінула „мышкаваць“ і пайшла.

Трэба ўлічваць таксама і напрамак ветру, бо лісіца, як і воўк, у пошуках здабычы амаль заўсёды ідуць супроць ветру. І таму, каб быць у тыле лісіцы, вы павінны падыходзіць да яе абавязкова супроць ветру. Гэта асноўнае правіла паляваньня на лісіцу з вабікам. Выбіраць месца трэба з разьлікам, каб лісіца ўвесь час заставалася ў полі вашага нагляду і вы маглі б сачыць за яе рухамі. Лісіца, як было ўжо сказана, надвычайна пільна сочыць за ўсім, што робіцца вакол яе. І таму засада павінна быць захавана, каб на паверхні сьнегу была відаць толькі ваша белая вопратка, якая па колеру зьліваецца са сьнегам і таму не выдае вас. У такой вопратцы вы заўсёды і павінны выходзіць на паляваньне.

Лепшая адлегласьць для прыманкі пры моцным ветры лічыцца ад 150 да 200 саж. Яснае ці на палову яснае неба, невялікі вецер з нізавой паземкай ці без яе, невялікі мароз ня звыш 15° забяспечваюць найлепшы посьпех паляваньня з вабікам.

Як толькі лісіца пайшла на вас, вабіць ні ў якім выпадку больш ня трэба.

Паляваньне з вабікам дае шмат перажываньняў, не патрабуе доўгай практыкі і навыка. Пры першых няўдачах вы не павінны пакідаць паляваньня і, наадварот, настойліва павінны працягваць яго, добра вывучаючы прычыны няўдачы. Праз гэта вы няпрыкметна для сябе дасягнеце поўнага посьпеху. Памылка нас вучыць і гэта трэба памятаць і ня кідаць вабік. Вабік можна купіць у нашых паляўнічых магазинах.

Паляваньне з борзымі—паляваньне панскае—былых мінулых дзён, і таму казаць аб ім у наш час ня прыходзіцца.

Можна было-б сказаць пра паляваньне з таксамі, нагонам, скрадам, але аб гэтым можа быць скажу ў другі раз.

Ф. А. Лялін.

Ліст у рэдакцыю

У маім артыкуле, зьмешчаным у часопісе „П. Б.“ № 9, 1931 год, пад назвай „Калектыўныя прыпісныя гаспадаркі ў БССР“ украліся наступныя памылкі. Так, напрыклад, надрукавана: „чыста спартыўнае або аматарскае паляваньне ў Саюзе“ (стар. 5, 1-я калёнка, 9 радок). Між тым, я выразаю прыдаю значэньне якраз і спартыўнаму, аматарскаму паляваньню. Словы: „А між тым, няма ніякага сумненьня ў тым, што імя гэта спартыўнае значэньне паляваньня будзе ўзрастаць“ і г. д. перастаўлены ў другое месца і таму не даюць у патрэбным месцы неаходнага сэнсу. На стар. 5, 1-я калёнка, замест: „Заўсёды будзе мець месца“, трэба чытаць: „Сплош і радам будзе мець месца“.

Ва ўсім артыкуле два рускія словы „промышленный і промысловый“ зьмешчаны ў адно ўраўненьне—„прамысловы“, што стварае зусім інакшы сэнс у некаторых мясцох артыкула. Усюды, дзе ідзе гутарка аб культа ных (інтэнсіўных) гаспадарках трэба разумець словы „прамысловы“ адпаведным расійскаму—„промышленный“. „Промысловый“—экстенсіўнага тыпу паўночнага паляўніцтва, гаспадаркі—мяю зусім не дапушчаюцца для паласы земляробства.

На стар. 5, 2-я калёнка, замест надрукаванага: „дзе па ўмовах дастатковай кантракцыі“... трэба чытаць: „дзе па ўмовах дастатковай канцэнтрацыі“...

У табліцы словы „сявец“, набрана „сівач“ (стар. 7).

На стар. 9, першая калёнка, замест надрукаваных слоў: „Але для падобнай эфэктыўнасьці гаспадаркі неабходны значныя затраты капіталу і працы, і, вразумела, куды большыя сродкі, трэба чытаць апошнія словы: „куды большыя тэрміны“.

На стар. 9, 2-я калёнка: „у апошнія годы“, трэба чытаць: „у наступныя годы“.

На той-жа 9 стар., унізе, замест слоў: „апошнія без усякіх затрат свойскіх качак выкармліваліся на тым-жа возеры“... трэба чытаць: „апошнія без усякіх затрат выкармліваліся“ і г. д.

На стар. 10, 1-я калёнка замест слоў: „мэліараваньне голых зарасьляў, пяскоў“... трэба чытаць: „мэліараваньне голых цяпер пяскоў“...

Там-жа, 2-я калёнка, замест слоў: „і на мэліараваных пясках адразу-ж пасьля дасьледваньня іх“... павінна быць: „і на мэліараваных пясках адразу-ж пасьля аблясьненьня іх“...

Праф. А. У. Федзюшын.

ЗЬНІШЧЫМ ВАУКОЎ

(Аблавы)

Аблавы зьяўляюцца спосабам, які найчасцей у нашых умовах ужываецца для зьнішчэння ваўкоў. Гэты спосаб практыкуецца здаўна і досыць вядомы. Увесь працэс аблавы падзяляецца на выследжваньне, абкладаньне ваўкоў і на самую аблаву. Кожны з гэтых момантаў патрабуе ад удзельнікаў аблавы спрактыкаванасьці, добрай арганізаванасьці і дысцыпліны.

На аблавах мае значэнне ня столькі колькасць удзельнікаў, колькі дысцыпліна і спрактыкаванасьць. Добра арганізаваная група ў 10—15 добрых стральцоў і столькі-ж умелых загоншчыкаў зробіць больш чым сотня дрэнна арганізаваных і мала спрактыкаваных стральцоў і загоншчыкаў.

Пераходзячы да апісання арганізацыі аблавы, мы спынімся на першай яе частцы—на выследжваньні і абкладанні ваўка. Гэта частка можа быць зроблена толькі досыць спрактыкаваным паляўнічым. Калі ўлетку месца, дзе знаходзяцца ваўкі, дакладна можа быць вызначана па водгуках на падываньне іх, дык узімку адзіным спосабам, каб асачыць ваўкоў зьяўляецца выследжваньне.

Часта, каб прыманіць ваўкоў, кладуць прыманку для іх, якая мае тое значэнне, што ваўкі, наеўшыся яе і ня маючы патрэбы больш куды хадзіць за ежай, застаюцца поблізу каля той мясцовасьці, дзе пакладзена прыманка.

Выследзіўшы ваўка, гэта значыць знайшоўшы яго сьвежы сьлед (каб адрозьніць стары сьлед ад сьвежага, таксама патрэбна добрая практыка), пачынаюць „абкладаць“ ваўкоў. Гэта апэрацыя складаецца з таго, што дайшоўшы па сьвежым сьледу да якога-небудзь больш патайнага месца ў лесе, у амшары ці кустох, ня ідуць далей па сьледу, каб не спалохаць залёгшых ваўкоў, а пачынаюць абходзіць навакол гэтага месца. Па выхадах і ўваходах сьлядоў мяркуюць аб тым, ці ёсьць яны ў гэтым месцы? Калі сьлед, увёўшы ў якое-небудзь месца, ня выходзіць з яго, значыць а ваўкі там ёсьць. Часам ваўкі выходзяць з пэўнага месца і зноў туды вяртаюцца. У такіх выпадках трэба палічыць колькасць уваходных і выходных сьлядоў і калі першых больш, чым апошніх, хадзя-б на адзін, дык можна з упэўненасьцю сказаць, што ваўкі ў месцы, якое абходзіцца, ёсьць.

Пры абкладанні ваўкоў трэба мець на ўвазе, што на адкрытых месцах яны ходзяць дакладна ступа ў ступу і тады нават вельмі спрактыкаваны абкладчык ня можа добра вызначыць колькасці іх ў стаі. Але, калі ваўкі ўваходзяць у кусты ці ў густы лес, яны перастаюць ісьці ступа ў ступу, а ідуць па адным, тады зусім лёгка іх пералічыць.

Калі выследжваньне ваўка патрабуе толькі добрай практыкі, умення адрозьніць сьвежы сьлед ад старога, дык ад абкладчыка, апрача гэтага, патрабуецца, каб ён добра ведаў мясцовасьць, быў—асцярожны і пільны, каб пры абкладанні ня „рушыць“ ваўкоў. Ад спрактыкаванасьці абкладчыка залежыць велічыня кола, якое робіцца пры абходзе мясцовасьці, дзе залёглі ваўкі. Гэта кола лепш спачатку рабіць большае, а потым, калі характар мясцовасьці дазваляе, можна яго звужаць.

Звычайная даўжыня кола пры абкладзе—тры, чатыры кілёметры, але яно можа быць зьменшана і да аднаго кілёметра, і павялічана да 6-8 кілёметраў. Прынаджаных ваўкоў лепш асачыць і абкласці, чым тых, якія выпадкова (узмку ваўкі, як вядома вандруюць) зайшлі ў тую ці іншую мясцовасьць. Вось чаму, калі ёсьць магчымасьць, дык трэба прынаджваць ваўкоў, каб мець лепшыя вынікі аблавы.

Няпрынаджаных ваўкоў цяжка затрымаць на адным месцы: яны ў познюю восень і ўзмку хутка пакідаюць яго і пераходзяць на новае месца. Каб затрымаць ваўкоў на абкладзеным пэўным месцы яго часта абводзяць сьцяжкамі. Але сьцяжкі рэдка дзе ёсьць і дзеля гэтага, абклаўшы ваўкоў, ня трэба марудзіць з арганізацыяй самой аблавы, якую трэба рабіць зараз-жа ў той-жа ці на другі дзень.

Як арганізуецца сама аблава ўсім вядома. Пры аблаве трэба выконваць наступныя асноўныя правілы:

- 1) кіраваць аблаваю павінна адна асоба, якую ўсе іязуюць, павінны слухаць;
- 2) па лініі стральцоў павінны быць поўны супасой і парадак, каб нічым не выяўляць перад ваўком прысутнаець небяспекі;
- 3) загон павінен ісьці правільным шэрагам, ня робячы перарываў і ня зьбіваючыся ў бакі;
- 4) стральцаў ваўка трэба толькі на верную дыстанцыю.

Кіраўніком аблавы найлепш, каб быў сам абкладчык, якому звычайна, вядомы ўсе асаблівасьці мясцовасьці і абкладу, з якога будзе рабіцца аблава. Кіраўнік аблавы павінен распараджацца, як лініяй стральцоў, так і загоншчыкамі і ўстанаўляць паміж імі сувязь.

Асаблівую ўвагу ён павінен звяртаць на загон, бо ад правільнасьці і арганізаванасьці загону галоўным чынам пры абкладзеным ваўках залежыць посьпех усёй аблавы. Загоншчыкі павінны быць правільна і добра прайнструктаваны; ім трэба паведаньні пра месца, дзе па меркаваньнях абкладчыка залёглі ваўкі і куды яны мажліва, глядзячы па мясцовасьці, могуць прарывацца і аб тым, каб яны былі ў гэтых месцах асабліва пільнымі. Абкладчык, кіраўнік аблавы, расстаўляе лінію стральцоў і дае сыгнал аб пачатку гону.

Лінію стральцоў найлепш расстаўляць з таго боку адкуль прыйшлі ваўкі, бо яны, калі будуць рушаны загоншчыкамі, звычайна імкнуцца ісьці старым сьлядам. Але гэта ўмова ня выключная; галоўную ўвагу пры расстаноўцы лініі стральцоў трэба звяртаць на кірунак ветру. Трэба памятаць, што воўк мае добры нюх і проці ветру ён адразу пачуе небяспеку на лініі стральцоў і пойдзе лепш новым месцам, нават будзе прарывацца праз загон, чым пайсці на лінію агню.

Дзеля гэтага, у тым выпадку, калі стары сьлед будзе зыходзіць з ветрам ад воўчага логава, стральцоў трэба ставіць з боку адкуль увайшлі ваўкі, у адваротным выпадку стары сьлед трэба пакінуць і расстаўляць стральцоў у напрамку ветру ад воўчага логава.

Талаш.

(Канец у наступн. нумары)

З АПАВЯДАНЬНЯЎ ПАЛЯЎНІЧЫХ

Дохлаы заяц

...Іду я, гляджу крокаў на пятнаццаць ад мяне ляжыць заяц. Ляжыць і глядзіць на мяне, нібы думае: „А вось ты ня ўбачыш! А вось прайдзеш міма!“ Здымаю я стрэльбу з плячэй, цэлюся зайцу па хрыбту і страляю. Заяц як ляжаў, так і ляжыць; хоць-бы вухам павёў!

Аглянуўся я навокал, няма нікога паблізу. Думаю:—„Добра, што ніхто ня бачыў, як я дохлага зайца страляў“. Падыходжу зусім блізка да зайца,—а ён ляжыць, як і раней і зноў думкі:—„Мусіць ужо зусім загінуў? За вошта яго браць, каб рукі ня пэцкаць у аблезлую шэрсць? За вухкі траба ўзяць“.

Толькі, гэта я нагінваюся, каб узяць зайца, стрэльбу трымаю на левым плячы, а ён як скокне ды мне проста ў нос. Адскочыў я ад нечаканасьці, хапіўся за стрэльбу, прыклаўся, націснуў... Цьфу, асечка!.. От каб ты эдох, такі заяц!..—канчае паляўнічы.

— Дык ты ж і думаў, што ён эдох!..—заклучае другі.

Дубальт

... Выйшлі мы на зайцоў. Кажам:—„Чаго далёка ад дому адыходзіцца; тут вось па гарадах паходзім! Зайцоў хапае, застрэлім... Сабака бегает падалей, а я ўвайшоў на капусьнікі, іду градамі. Гляджу, заяц выскачыў, бяжыць па капусьце. Ускінуў бяскуроўку, узяў па вухках,—а зайцу па капусьце бегчы кепска,—націснуў, стук!.. Дым, нічога ня відна. Гляджу, бяжыць заяц у тым самым напрамку.—„Во каб цябе...“ думаю.—Не папаў! Ну, добра, хай ён выскача з капусты, а то тут страляць дрэнна. І праўда, заяц зараз жа выскачыў на чыстае месца і кола так завярнуў ад мяне.—„Вось тут, дык я цябе ўжо не прамажу“. Ускідаю да пляча зноў бяскуроўку, прыклаўся, узяў па пысе, стук!.. Заяц ляжыць. Іду ў тым самым напрамку, што страляў у першы раз, каб узяць зайца. Гляджу, адзін у капусьце ляжыць, а пысы кроў цячэ. Праціраю вочы, думаю—прысвілася, не ляжыць і на чыстым месцы другі ляжыць. Во, а вы кажаце:—За двума зайцамі пагонішся ніводнага ня возьмеш“. Я меў на ўвазе гэтую прыказку, пагнаўся за адным і два ўзяў.

Лось

...Даўно гэта яшчэ было! На лосю палявалі. Расставіліся мы ў дэсе па лінейках ды дарожках. Там ідзе загон сабакі бяруць, бяруць зверху. Стаю я, а сэрца: „Тук, тук, тук!“ Ніяк не магу супакоіцца! Так і мяршчыцца—вось лось выскача на лінейку! Нэрвы напружаны. Зір я, гэта, у бок, гляджу стаіць лось, галава толькі віднецца з-за лістоў,—справа ўлетку была,—і вухамі кратае, прыслухоўваецца да гукаў у лесе...

У стральбе жаканы!—„Ну, думаю, не прамакнуць-бі!“ Бяру на мушку галаву, ах! лісты мяшаюць.

Апускаю стрэльбу і зноў цэлюся, для большай вернасьці. Толькі, гэта, я добра прыцэліўся, і палец ужо паклаў на сабачку націснуць, як—ці то можа ападае яе балюча ўкусіў, ці то стаяць надакучыла!—вылавіць з-за лістоў ужо ўся галава, потым сьпіна... Цьфу, чорт! Гэта-ж я карову чуць не аблажыў! Вось, дык лось-бы быў! І так мяне вечым па ўсяму целу абдало, і неяк млосна і сорамна самога сябе стала. Вышаў я на дарогу і пайшоў дахаты.

А ты думаў што?

...Праходзілі мы дзень. Ніводнага зайца не паднялі. Павярнулі дахаты. Праходзім раллю, стрэльбы за плячыма вісяць, змарыліся за дзень, ногі балюць—гаварыць не ахвота. Раптам, таварыш хваць мяне за рукаў: „Стоі!“ Аж спужаўся я, але спыніўся. Таварыш паказвае пальцам на дзёран і гаворыць:

— Вунь заяц ляжыць!

Не паспеў ён аглянуцца, як я стрэльбу з плеч прыцэліўся, стук!.. Заяц падняўся трохі, пацягнуўся і зноў апусьціўся. Падыходжу браць зайца. Таварыш і гаворыць мне:

— Каб я знаў, што страляць будзеш не гаварыў-бы!

— А ты думаў што...

Схадзі паглядзі

... Зіма. Дзень марозны, сонца сьвечыць, але ня грэе. Павестра празрыстае, халоднае. Камамі фантастычных форм вісяць на елках і сасонках сьнег. Дарога выезжана, роўная, а абалал яе глыбокі сьнег. Уначы зайчык бегаў па дарозе лямбінцаў растрэсанае па дарозе сялянамі сена. Пабегаў, пагуляў, наеўся, „скінуў“ з дарогі і нейдзе ляжыць сабе пад елачкай у сьнягу. Шуба ў яго добрая, цёпла яму! Падыйшлі мы да скідкі, глядзім куды зайчык паскакаў, і хочацца зайчыка падстрэліць, і ў сьнег глыбокі лезьці неахвота. Таварыш і кажа мне:—„Схадзі, паглядзі!“

Стаў я на лыжы, пайшоў, а таварыш на дарозе з стрэльбай стаіць, чакае, думаючы—„ён зайчыка на дарогу выгане, а я тут яго стукну“. Адышоўся я крокаў, можа, на сорок, елачкі такія прогожыя нізкія, абсыпаныя бліскучым на сонцы сьнегам, стаяць, сьлядкі зайчыка ланцужком туды сюды на сьнягу параскіданы. Гляджу, шэры клубочак з-пад елачкі пакаціўся. Прыклаўся—стук! дым... ляжыць зайчык ножкамі кратае, канчаецца, значыцца... Іду браць, бачу ляжыць другі заяц у тым месцы, куды я рабіў першы стрэл. Бяру абодвух зайцоў, станаўлюся на лыжы і выходжу на дарогу. А таварыш ня можа ўстаяць на месцы, хвалюецца: „Ах, чаму я сам не пайшоў, от дурны звалю!“

Хацеў перахлупіць. Я думаю, што ён на мяне зайца выгане!..

Запісаў Мік. Цалеш.

Рэдаклегія:

Дамарацкі

Цалеш

Валдынь

Тамашэўскі

і проф. Фэдзюшын

Адказны рэдактар К. Дамарацкі.

ТАВАРЫШ, ТЫ ХОЧАШ ВЕДАЦЬ,

як трэба весці на калектыўных пачатках паліўнічую гаспадарку? Як арганізаваць калектыўнае разьвядзеньне каштоўных пушных зьвяроў? Як арганізаваць трусаўнік? Як выбраць і прыстраляць сьрэльбу? Як выбраць сабаку для паліўнаўня? Якія спосабы паліўнаўня могуць даць лепшыя вынікі? Дзе жыць розныя прамыслова-паліўнічыя зьверы і птушкі? Якія іх прывычкі? Якія неабходныя ўмовы, каб іх было больш у паліўнічых угодзьдзях? Чым вы можаце дапамагчы ў справе вывучэньня паліўнічай гаспадаркі? Чым дапамагчы сыстэме паліўнічай каапэрацыі ў хутчэйшай арганізацыі паліўнічай гаспадаркі? Як самоу ўключыцца ў работу гэтай галіны?

1876

НА ўСЕ ГЭТЫЯ І ДРУГІЯ, ЦІКАВЯЧЫЯ ВАС, ПЫГАНЬНІ
ТЫ МОЖАШ АТРЫМАЦЬ ВЫЧАРПАЛЬНЫЯ АДКАЗЫ.

ВЫПІСВАЙ НА 1932 ГОД ЧАСОПІСЬ

„ПАЛІЎНІЧЫ БЕЛАРУСІ“

Орган прамыслова-хаўтэрацыйнага саюзу паліўнічых „БЕЛ (А)ХОТСАЮЗУ“.

САЮЗЫ, ТАВАРЫСТВЫ І ПАЛІЎНІЧЫЯ ЯЧЭЙКІ
Вылучайце арганізатару падпіскі на нашу часопісь.

УМОВЫ ПАПІСКІ:

на 1 год . . . 2 р. 40 к.
на паўгода . . . 1 . 20 .
на 3 мес. . . . — 60 .

На меншым тэрмін папіска
ня прымаецца.

У часопісі шырока асьвятляюцца пытаньні паліўнічае каапэрацыі, будаўніцтва калектыўнай паліўнічай гаспадаркі, жыцьцё і норавы зьвяроў і птушак, пушная справа, паліўнічае права, спосабы паліўнаўня, сабакагадоўля, ружэйная тэхніка. Асобную ўвагу часопісь будзе аддаваць пытаньням будаўніцтва паліўнічай гаспадаркі, калектыўнай пушной зьверагадоўлі і трусагадоўлі, а таксама біялёгіі прамыслова-паліўнічых жывёл, бо веды яе забясьпечваюць павышэньне паліўнаўня і паскараюць тэмт сацыялістычнай рэканструкцыі паліўнічага промыслу ў радыянальную паліўнічую гаспадарку.

У 1932 годзе ў часопісі маркуецца адкрыць спецыяльны аддзел, асьвятляючы пытаньні рыбаводства і рыбалоўства.

Папіску і грошы накіроўваць: Менск, Ніраўніцтва сувязі, або ў бліжэйшае паштовае аддзяленьне.

Адрас рэдакцыі: Менск, Савецкая 63, выдзвецтва „Калгаснік Беларусі“.